

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

**O SUBJEKTIMA BANKARSKOG SISTEMA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 30.09.2023. GODINE**

Sarajevo, decembar/prosinac 2023. godine

Skraćenice i termini

AMFI	Udruženje mikrofinansijskih organizacija u BiH
AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
ASF	Available Stable Funding (Raspoloživo stabilno finansiranje)
BD	Brčko Distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CRK	Centralni registar kredita poslovnih subjekata i fizičkih lica u BiH
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
ECL	Expected credit loss (Očekivani kreditni gubitak)
EFSE	European Fund for Southeast Europe (Evropski fond za Jugoistočnu Evropu)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti kapitala)
ILAAP	Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti likvidnosti)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokrića likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
NFI	Nedepozitne finansijske institucije
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
NSFR	Net Stable Funding Ratio (Koeficijent neto stabilnog finansiranja)
RBFBiH	Razvojna banka Federacije Bosne i Hercegovine
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
RS	Republika Srpska
RSF	Required Stable Funding (Potrebno stabilno finansiranje)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SB	Svjetska banka
SBS	Subjeki bankarskog sistema FBiH: banke, bankarske grupe, razvojne banke, MKO, lizing društva, faktoring društva, mjenjači i druge finansijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine

UDLBIH	Udruženje društava za lizing BiH
UO FBA	Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o lizingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama

SADRŽAJ:

SKRAĆENICE I TERMINI	2
SPISAK TABELA:	6
SPISAK GRAFIKONA:	8
SAŽETAK REGULATORNIH ZAHTJEVA I STANDARDI POSLOVANJA SBS	9
SAŽETAK	12
UVOD.....	17
1. BANKARSKI SEKTOR.....	19
1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH.....	19
1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	19
1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće.....	19
1.1.3. Kadrovska struktura.....	21
1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	22
1.2.1. Bilans stanja	22
1.2.2. Obaveze	26
1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala.....	29
1.2.4. Kreditni rizik.....	32
1.2.5. Profitabilnost	40
1.2.6. Ponderisane NKS i EKS	44
1.2.7. Likvidnost.....	45
1.2.8. Devizni (FX) rizik.....	49
1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi.....	50
1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR.....	51
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	55
2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR	55
2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH.....	55
2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	55
2.1.1.2. Struktura vlasništva	55
2.1.1.3. Kadrovska struktura	55
2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	56
2.1.2.1. Bilans stanja.....	56
2.1.2.2. Kapital i obaveze.....	57
2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	59
2.1.2.4. Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH.....	62
2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	64
2.2. LIZING SEKTOR.....	65
2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH	65
2.2.1.1. Broj lizing društava i podružnica	65
2.2.1.2. Struktura vlasništva	65
2.2.1.3. Kadrovska struktura	65
2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	66
2.2.2.1. Bilans stanja.....	66
2.2.2.2. Kapital i obaveze.....	68
2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	68
2.2.2.4. Profitabilnost.....	69
2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga	71
2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR	73
2.3. FAKTORING POSLOVI.....	74
2.3.1. Učesnici na tržištu faktoringa u FBiH	74
2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH.....	74

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE	75
ZAKLJUČAK	77
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR.....	79
Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2023.	79
Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2023.	80
Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2023.	81
Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2023.	82
Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2023.	83
Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.....	84
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	85
Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2023.	85
Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2023.....	86
Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2023.	87
Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2023.	88
Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2023.....	89
Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO	89
Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2023.....	90
Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2023.	91
PRILOZI ZA LIZING SEKTOR	92
Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2023.	92
Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2023.....	93
Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2023.	94
Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2023.....	95
Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu - 30.09.2023.....	96
Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu	96

Spisak tabela:

Tabela 1:	Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje posluju u FBiH.....	19
Tabela 2:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	21
Tabela 3:	Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	21
Tabela 4:	Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	21
Tabela 5:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	21
Tabela 6:	Ukupna aktiva po zaposlenom.....	22
Tabela 7:	Bilans stanja banaka.....	22
Tabela 8:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	23
Tabela 9:	Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivni.....	24
Tabela 10:	Novčana sredstva banaka	24
Tabela 11:	Vrijednosni papiri prema vrsti instrumenta.....	25
Tabela 12:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	25
Tabela 13:	Sektorska struktura depozita.....	27
Tabela 14:	Štednja stanovništva.....	28
Tabela 15:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva.....	29
Tabela 16:	Kreditni, štednja i depoziti stanovništva	29
Tabela 17:	Izveštaj o stanju regulatornog kapitala.....	30
Tabela 18:	Struktura izloženosti riziku.....	31
Tabela 19:	Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	32
Tabela 20:	Stopa finansijske poluge.....	32
Tabela 21:	Finansijska imovina, vanbilansne stavke i ECL.....	33
Tabela 22:	Izloženosti prema nivoima kreditnog rizika.....	34
Tabela 23:	Sektorska struktura kredita.....	35
Tabela 24:	Ročna struktura kredita.....	36
Tabela 25:	Kreditni prema nivoima kreditnog rizika.....	36
Tabela 26:	Pokazatelji kreditnog rizika.....	40
Tabela 27:	Ostvareni finansijski rezultat banaka.....	41
Tabela 28:	Struktura ukupnih prihoda banaka.....	41
Tabela 29:	Struktura ukupnih rashoda banaka.....	42
Tabela 30:	Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti.....	43
Tabela 31:	LCR.....	45
Tabela 32:	Zaštitni sloj likvidnosti.....	45
Tabela 33:	Neto likvidnosni odlivi.....	46
Tabela 34:	NSFR.....	46
Tabela 35:	Struktura ASF.....	47
Tabela 36:	Struktura RSF.....	47
Tabela 37:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	47
Tabela 38:	Ročna usklađenost finansijske imovine i finansijskih obaveza do 180 dana.....	48
Tabela 39:	Pokazatelji likvidnosti.....	49
Tabela 40:	Devizna pozicija (EUR i ukupno).....	50
Tabela 41:	Ukupna ponderisana pozicija bankarske knjige.....	51
Tabela 42:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih u MKO u FBiH.....	55
Tabela 43:	Bilans stanja mikrokreditnog sektora.....	56
Tabela 44:	Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	58
Tabela 45:	Ročna struktura uzetih kredita.....	58
Tabela 46:	Neto mikrokreditni	59
Tabela 47:	Sektorska i ročna struktura mikrokredita.....	59
Tabela 48:	RKG.....	60
Tabela 49:	Ostvareni finansijski rezultat MKO.....	62
Tabela 50:	Struktura ukupnih prihoda MKO.....	62

Tabela 51: Struktura ukupnih rashoda MKO.....	63
Tabela 52: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u lizing društvima FBiH.....	65
Tabela 53: Bilans stanja lizing sektora.....	66
Tabela 54: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu.....	67
Tabela 55: Pregled rezervi za finansijski lizing.....	68
Tabela 56: Ostvareni finansijski rezultat lizing društava.....	69
Tabela 57: Struktura ukupnih prihoda lizing društava.....	70
Tabela 58: Struktura ukupnih rashoda lizing društava.....	71
Tabela 59: Struktura broja zaključenih ugovora i iznosa finansiranja lizing sistema	72
Tabela 60: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti.....	74

Spisak grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %.....	20
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %	20
Grafikon 3:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima	23
Grafikon 4:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	24
Grafikon 5:	Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta	26
Grafikon 6:	Ukupni depoziti	26
Grafikon 7:	Omjer kredita i depozita.....	27
Grafikon 8:	Ukupna štednja stanovništva	28
Grafikon 9:	Kreditni	35
Grafikon 10:	Učešće NPL-a u kreditima.....	37
Grafikon 11:	Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama.....	57
Grafikon 12:	Sektorska struktura mikrokredita (usporedni pregled).....	60
Grafikon 13:	Pokazatelji kvalitete portfolija.....	61
Grafikon 14:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu (usporedni pregled).....	67
Grafikon 15:	Struktura procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizinga (u 000 KM) i broja izuzetih predmeta	69

Sažetak regulatornih zahtjeva i standardi poslovanja SBS

Minimalni iznos uplaćenog osnivačkog kapitala - 15 miliona KM	Član 24. stav (2) ZoB ¹
Stopa redovnog osnovnog kapitala - 6,75%	Član 34. stav (1), tačka a) Odluke o izračunavanju kapitala banke ²
Stopa osnovnog kapitala - 9%	Član 34. stav (1), tačka b) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa regulatornog kapitala - 12%	Član 34. stav (1), tačka c) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovnog osnovnog kapitala - 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku	Član 39. stav (1) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa finansijske poluge - 6%	Član 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Koeficijent pokriva likvidnosti - LCR ≥ 100%	Član 17. stav (2) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke ³
Koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja - NSFR ≥ 100%	Član 33. stav (2) i (3) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći banke, osim u EUR-ima - najviše do 20% priznatog kapitala banke	Član 3. stav (2), tačka a) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke ⁴
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći u EUR-ima - najviše do 40% priznatog kapitala banke.	Član 3. stav (2), tačka b) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke

POVEZNICA 1

POVEZNICA 2

POVEZNICA 3

POVEZNICA 4

Ograničenje za ukupnu deviznu poziciju - najviše do 40% priznatog kapitala banke	Član 3. stav (2), tačka c) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke
Odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala ≤ 20%	Član 7. Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi ⁵
Herfindahl-Hirschman indeks - HHI	Predstavlja najčešće korištenu mjeru koncentracije u evropskom i američkom ekonomskom sistemu. HHI je zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.
Koncentracijska stopa - CR	CR je pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru i predstavlja ukupno učešće najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. Označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun, npr. CR 5. Ne postoji jedinstven i općeprihvaćen stav o interpretaciji dobivenih rezultata koncentracijskog omjera. Ako je veća vrijednost, veća je koncentracija tržišta.
Odnos krediti/depoziti i uzeti krediti	Pokazuje odnos najvažnijih bankarska agregata, kredita, na strani aktive i depozita i uzetih kredita, na strani izvora sredstava. Što je stopa veća, to je slabija pozicija likvidnosti banke. Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan.
Minimalan iznos osnovnog kapitala MKD - 500.000 KM	Član 26. stav (1) ZoMKO ⁶
Minimalan iznos osnovnog kapitala MKF - 50.000 KM	Član 36. stav (1) ZoMKO
Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital - do 10% za MKF i MKD u kojem MKF ima većinsko vlasništvo	Član 11. stav (2) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji ⁷

POVEZNICA 5

POVEZNICA 6

POVEZNICA 7

Stopa kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na ukupnu aktivu MKO - preko 10%	Član 11. stav (1) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Portfolio u riziku MKO preko 30 dana (PAR) - do 5%	Član 12. stav (1) tačka c) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Godišnji otpis MKO - do 3%	Član 12. stav (1) tačka d) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Operativna efikasnost poslovanja MKO - do 45%	Član 12. stav (1) tačka b) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Povrat na aktivu MKO prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA) - pozitivan	Član 12. stav (1) tačka a) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Minimalan iznos osnovnog kapitala lizing društava - 250.000 KM	Član 8. stav (1) ZoL ⁸
Minimalan iznos osnovnog kapitala društava za faktoring - 750.000 KM	Član 27. stav (1) ZoF ⁹

POVEZNICA 8

POVEZNICA 9

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

Dozvola za rad | **13** komercijalnih banaka, **501** organizacioni dio i **6.563** zaposlena, što je za 153 radnika više u odnosu na kraj prethodne godine

Aktiva | Neto aktiva **28,6 milijardi KM**, krediti **17,2 milijarde KM**, novčana sredstva **devet milijardi KM**, ulaganja u vrijednosne papire **2,2 milijarde KM**

Kapital | Ukupni kapital **3,6 milijardi KM** (12,4% pasive), od čega dionički kapital **1,6 milijardi KM**, regulatorni kapital **3,1 milijarda KM**, osnovni kapital i redovni osnovni kapital **2,9 milijardi KM**, dopunski kapital **160,4 miliona KM**

Stope kapitala | **19%** stopa regulatornog kapitala, stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala **18%**, stopa finansijske poluge **9,7%**

Bilansne izloženosti prema nivoima kreditnog rizika | **26,8 milijardi KM** u nivou kreditnog rizika 1 (92,5% ukupnih bilansnih izloženosti), u nivou kreditnog rizika 2 - **1,4 milijarde KM** (5% ukupnih bilansnih izloženosti) i **0,7 milijardi KM** u nivou kreditnog rizika 3 (2,5% ukupnih bilansnih izloženosti)

Vanbilansne izloženosti prema nivoima kreditnog rizika | **4,4 milijarde KM** u nivou kreditnog rizika 1 (93,4% ukupnih vanbilansnih izloženosti), u nivou kreditnog rizika 2 - **0,3 milijarde KM** (6,5% ukupnih vanbilansnih izloženosti) i **2,6 miliona KM** u nivou kreditnog rizika 3 (0,1% ukupnih vanbilansnih izloženosti)

Stopa pokrivenosti ECL-om bilansnih izloženosti | **3,4%** ukupna stopa pokrivenosti: nivo kreditnog rizika 1 - **0,8%**, nivo kreditnog rizika 2 - **12%** i nivo kreditnog rizika 3 - **84,9%**

Stopa pokrivenosti ECL-om vanbilansnih izloženosti | **1,3%** ukupna stopa pokrivenosti: nivo kreditnog rizika 1 - **0,6%**, nivo kreditnog rizika 2 - **10,8%**, a nivo kreditnog rizika 3 - **55,6%**

Kreditni portfolio | Krediti odobreni stanovništvu **8,6 milijardi KM** (povećanje za 559,5 miliona KM), a krediti odobreni pravnim licima **8,6 milijardi KM** (povećanje za 83,5 miliona KM)

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 3 (NPL) | 691,2 miliona KM i čini 4% ukupnog kreditnog portfolija (smanjenje za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj prethodne godine). Stopa NPL-a i za portfolio pravnih lica i za sektor stanovništva **4%**. **Stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om | 84,6%** (pravna lica 84,9%, a stanovništvo 84,3%) i veća je za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj prethodne godine

Depoziti | 23,6 milijardi KM (82,5% ukupne pasive), od toga **štedni depoziti 10,9 milijardi KM**

Obaveze po uzetim kreditima | 465,5 miliona KM (1,6% ukupne pasive)

Trend | Zabilježeno je **povećanje** neto aktive (5,2%), novčanih sredstava (8,7%), kreditnog portfolija (3,9%), ulaganja u vrijednosne papire (6,5%), ostale aktive (17,8%), kapitala (9,8%) i depozita (5,1%), dok je zabilježeno **smanjenje** plasmana drugim bankama (41,3%), obaveza po uzetim kreditima (10,5%) i ostalih obaveza (1,5%)

Likvidnost bankarskog sektora u FBiH | Zadovoljavajuća uzimajući u obzir osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utječu na poziciju likvidnosti banaka

Profitabilnost | 432,7 miliona KM neto dobit, sve banke su iskazale pozitivan finansijski rezultat

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

Dozvola za rad | 14 MKO (deset MKF i četiri MKD), **361 organizacioni dio** i **1.415 zaposlenih**, što je za tri radnika više

Aktiva MKO | 804,2 miliona KM, veća za 75,3 miliona KM ili 10,3%. Stopa rasta aktive MKD je 20,9%, dok je stopa rasta aktive MKF 6,9%

Neto mikrokrediti | 651,6 miliona KM (81% aktive), veći su za 53,2 miliona KM ili 8,9% (u MKD rast za 18,5%, u MKF rast za 5,3%)

PAR preko 30 dana | 0,95%
Godišnja stopa otpisa | 1,37%
Pokazatelji kvaliteta portfolija u okviru propisanih ograničenja uz smanjenje PAR-a za 0,28 procentnih poena i smanjenje stope otpisa za 0,04 procentna poena

Zaključeno je 106.509 ugovora (3,7% manje) i **isplaćeno 456,7 miliona KM mikrokredita** (10,6% više)

Kapital | 379,2 miliona KM (47,2% pasive), veći za 26,1 milion KM ili 7,4% (stopa rasta kapitala MKD 6,3%, dok je stopa rasta kapitala MKF 7,6%)

Obaveze po uzetim kreditima | 362,7 miliona KM (45,1% pasive), povećane za 24,5 miliona KM ili 7,2% (stopa rasta kreditnih obaveza MKD je 12%, dok je stopa rasta kod MKF 5%)

Trend | Zabilježeno je povećanje bruto mikrokredita (8,6%), neto mikrokredita (8,9%), dugoročnih investicija (90,1%), ostale aktive (42%), obaveza po uzetim kreditima (7,2%), ostalih obaveza (66%) i kapitala (7,4%), dok je zabilježeno **smanjenje** novčanih sredstava (23,3%), RKG (12,5%) i materijalne i nematerijalne imovine (3,4%)

Operativna efikasnost poslovanja | 17,42% što je usklađeno s propisanim standardom. Povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije je negativan | -3,06%

Pozitivan finansijski rezultat | 25,6 miliona KM, povećanje za 13,8 miliona KM. **Neto dobit MKD | 3,4 miliona KM**, a **višak prihoda nad rashodima MKF | 22,2 miliona KM**

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing sektora u FBiH

Dozvola za rad | četiri lizing društva, četiri podružnice u RS-u i **113 zaposlenih**, što je za 13 radnika više

Obaveze po uzetim kreditima | **470,5 miliona KM** (89,5% pasive), veće za 80,2 miliona KM, uz dominantno učešće dugoročnih kredita

Aktiva lizing sektora | **525,5 miliona KM**, veća za 88,5 miliona KM ili 20,3%

Kapital | **40,8 miliona KM** (7,8% pasive), veći za 4,3 miliona KM ili 11,7%

Neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga | **407,8 miliona KM** (77,6% aktive), veća su za 65,3 miliona KM ili 19,1 %

Trend | Zabilježeno je **povećanje** novca i novčanih ekvivalenata (26,9%), plasmana bankama (89,4%), bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga (20,7%), neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga (19,1%), neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga (13,7%), materijalne i nematerijalne imovine (13,5%), ostale aktive (84,2%), obaveza po uzetim kreditima (20,5%), kapitala (11,7%) i ostalih obaveza (39,6%), dok je zabilježeno **smanjenje** rezervi za gubitke (3%) i otpisanih potraživanja (15,7%)

Dospjela neizmirena potraživanja | **2,6 miliona KM**, manja za 19%. **Rezerve za gubitke po finansijskom lizingu** | **4,7 miliona KM**

Broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora za finansijski i operativni lizing na nivou lizing sistema povećani za 10,4%, odnosno 31,1%

Pozitivan finansijski rezultat | **6,4 miliona KM**, smanjenje za 1,4 miliona KM

Osnovni pokazatelji faktoring poslovanja u FBiH

Poslovi faktoringa u FBiH | tri komercijalne banke (dvije članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu)

Ukupan broj novozaključenih ugovora o faktoringu je 125 (manje za 53 ugovora), **nominalne vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja u iznosu od 110 miliona KM** (smanjenje za 13,6 miliona KM)

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH | 472 hiljade KM, što je manje za 157 hiljada KM

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti u skladu sa odredbama ZoA, međunarodnim standardima, principima supervizije i pravilima struke. UO FBA vrši opći nadzor poslovanja FBA, te u skladu sa zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz svog djelokruga. FBA za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH.

U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i objavljuje kvartalne informacije o SBS. Informacija o SBS sa stanjem na dan 30.09.2023. godine sačinjena je korištenjem izvještajnih podataka i informacija koje su SBS dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu prezentirana je analiza bankarskog sektora FBiH, struktura, finansijski pokazatelji poslovanja i preporuke

FBA za bankarski sektor u FBiH. Drugi dio odnosi se na analizu poslovanja NFI, kao i usklađenost poslovanja NFI sa zakonskom i podzakonskom regulativom u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni i lizing sektor, kao i faktoring poslovanje u FBiH, sa pripadajućim preporukama FBA.

Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite za banke, kao i prosječne ponderisane NKS i EKS za MKO i ugovore o finansijskom lizingu po segmentima prezentira se sa ciljem veće transparentnosti i uporedivosti za korisnike finansijskih usluga kroz priloge, koji su sastavni dio ove Informacije.

Podaci izraženi u procentima u Informaciji iskazani su sa jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS i drugim podacima za koje je to relevantno.

BANKARSKI SEKTOR

STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBIH
19

FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA
22

PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR
51

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30.09.2023. godine u FBiH bankarsku dozvolu ima 13 komercijalnih banaka i sve banke su članice AOD-a. U odnosu na kraj 2022. godine broj banaka je isti.

Posebnim zakonskim propisom regulisano je osnivanje i rad RBFBiH, a njen nadzor se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 1. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.09.2023. godine.

Banke iz FBiH na dan 30.09.2023. godine imaju ukupno 501 organizacioni dio, što je za osam organizacionih dijelova ili 1,6% manje u odnosu na kraj 2022. godine. Na području FBiH posluje 441 organizacioni dio banaka. Sedam banaka iz FBiH ima 50 organizacionih dijelova u RS-u, a devet banaka ima 10 organizacionih dijelova u BD-u. Tri banke iz RS-a imaju 27 organizacionih dijelova u FBiH, što je za jedan organizacioni dio manje u odnosu na kraj 2022. godine.

U tabeli 1 daje se usporedni pregled organizacionih dijelova, mreže bankomata i POS uređaja banaka u FBiH:

Tabela 1: Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje posluju u FBiH					
R. br.	Opis	Poslovna jedinica/viši organizacioni dijelovi	Ostali organizacioni dijelovi	POS uređaji	Bankomati
31.12.2022.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	398	111	27.036	1.249
2.	Organizacioni dijelovi banaka iz RS u FBiH	9	19	424	35
Ukupno		407	130	27.460	1.284
30.09.2023.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	393	108	26.506	1.279
2.	Organizacioni dijelovi banaka iz RS u FBiH	16	11	449	36
Ukupno		409	119	26.955	1.315

1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

Vlasnička struktura banaka¹ u FBiH na dan 30.09.2023. godine je sljedeća:

- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 12 banaka,
- u državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

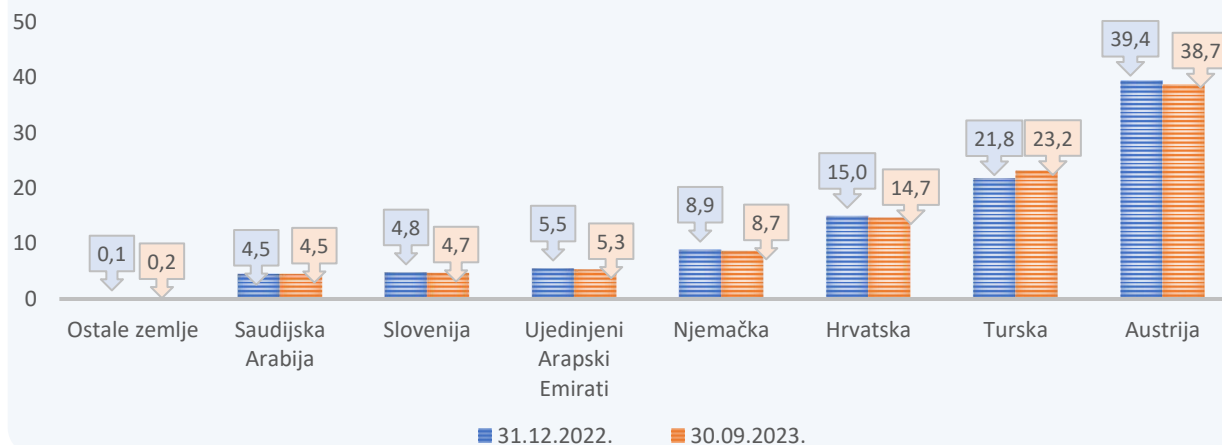
Od 12 banaka u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu, tri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica (rezidenata), dok je devet banaka u većinskom stranom vlasništvu.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo u dioničkom kapitalu banaka

² Državno vlasništvo se odnosi na kapital Vlade FBiH

Ako se posmatra zemlja porijekla dioničara, na dan 30.09.2023. godine (grafikon 1), najveće učešće i dalje imaju dioničari iz Austrije (38,7% stranog kapitala), zatim Turske (23,2%), Hrvatske (14,7%) i Njemačke (8,7%), dok ostale zemlje nemaju značajnije pojedinačno učešće.

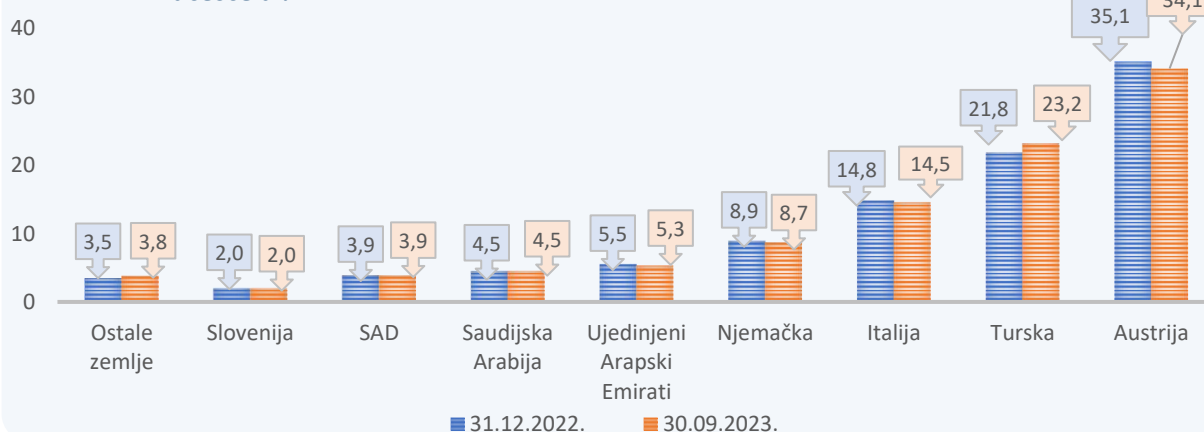
Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %

Struktura stranog kapitala može se posmatrati po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH (grafikon 2).

Prema ovom kriteriju najveće učešće sa 30.09.2023. godine imaju bankarske grupe i banke iz Austrije (34,1%), zatim iz Turske (23,2%), Italije (14,5%) i Njemačke (8,7%), dok bankarske grupe i banke iz ostalih zemalja nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 6%).

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %

Ukupan kapital bankarskog sektora u FBiH na dan 30.09.2023. godine, povećan je za 317,4 miliona KM ili 9,8% u odnosu na kraj 2022. godine i iznosi 3,6 milijardi KM (tabela 2). Povećanje ukupnog kapitala ostvareno je kao neto efekat: povećanja po osnovu ostvarenog tekućeg finansijskog rezultata za treći kvartal 2023. godine u iznosu od 432,7 miliona KM, povećanja po osnovu dokapitalizacije u iznosu od 20 miliona KM, povećanja po osnovu fer vrednovanja imovine u iznosu od 18,5 miliona KM, povećanja po osnovu fer vrijednosti nekretnina u iznosu od 1,5 miliona KM i smanjenja po osnovu isplate dividende u iznosu od 155,3 miliona KM.

- 000 KM -

Tabela 2: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

R. br.	Banke	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državne banke	95.412	3,1	119.681	3,7	123.652	3,5	125	103
2.	Privatne banke	3.012.735	96,9	3.117.650	96,3	3.431.128	96,5	103	110
	Ukupno	3.108.147	100	3.237.331	100	3.554.780	100	104	110

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH (tabela 3):

- 000 KM -

Tabela 3: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

R. br.	Dionički kapital	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državni kapital	66.556	4,8	96.556	6,2	96.556	6,1	145	100
2.	Privatni kapital (rezidenti)	137.373	9,9	363.207	23,2	363.092	22,9	264	100
3.	Strani kapital (nerezidenti)	1.178.936	85,3	1.102.626	70,6	1.122.741	71,0	94	102
	Ukupno	1.382.865	100	1.562.389	100	1.582.389	100	113	101

U tabeli 4 daje se pregled tržišnih udjela banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu) kroz periode:

Tabela 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

R. br.	Banke	Broj banaka	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Broj banaka	Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivni %
			Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivni %	Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivni %					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Banke s većinskim državnim kapitalom	1	3,1	4,1	1	3,7	3,9	1	3,5	4,2	
2.	Banke s većinskim privatn. kapitalom rezidenata	3	5,7	6,8	3	13,1	13,3	3	12,8	12,9	
3.	Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,2	89,1	9	83,2	82,8	9	83,7	82,9	
	Ukupno	14	100	100	13	100	100	13	100	100	

1.1.3. Kadrovska struktura

Na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2023. godine zaposleno je 6.563 radnika, što je za 153 radnika ili 2,4% više u odnosu na kraj 2022. godine (tabela 5).

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

R. br.	Stepen stručne spreme	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Broj zaposl.	Učešće %	Broj zaposl.	Učešće %	Broj zaposl.	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Visoka stručna sprema - VSS	4.090	63,6	4.101	64,0	4.197	64,0	100	102
2.	Viša stručna sprema - VŠS	413	6,4	408	6,4	394	6,0	99	97
3.	Srednja stručna sprema - SSS	1.924	29,9	1.897	29,6	1.970	30,0	99	104
4.	Ostali	5	0,1	4	0,1	2	0,0	80	50
	Ukupno	6.432	100	6.410	100	6.563	100	100	102

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom (tabela 6), pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

- 000 KM -

Broj zaposl.	31.12.2021.		Broj zaposl.	31.12.2022.		Broj zaposl.	30.09.2023.	
	Aktiva	Aktiva po zaposl.		Aktiva	Aktiva po zaposl.		Aktiva	Aktiva po zaposl.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.432	25.890.829	4.025	6.410	27.199.283	4.243	6.563	28.600.092	4.358

1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.2.1. Bilans stanja

U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivnog podbilansa jedne banke sa većinskim državnim kapitalom³, a u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja, raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans.

Podaci - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) su iskazani u Prilogu 2. ove Informacije. U Prilogu 3. daje se pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH na dan 30.09.2023. godine.

U tabeli 7 daje se sažeti pregled bilansa stanja bankarskog sektora:

- 000 KM -

R. br.	O p i s	31.12.2021.		31.12.2022.*		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učeš. %	Iznos	Učeš. %	Iznos	Učeš. %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AKTIVA (IMOVINA)									
1.	Novčana sredstva	7.989.239	30,9	8.240.642	30,3	8.961.205	31,3	103	109
2.	Vrijednosni papiri	1.966.008	7,6	2.028.824	7,5	2.161.374	7,6	103	107
3.	Plasmani drugim bankama	350.452	1,3	530.298	1,9	311.380	1,1	151	59
4.	Kreditni	15.890.822	61,4	16.513.007	60,7	17.155.972	60,0	104	104
5.	Ispravka vrijed.	1.099.948	4,3	995.285	3,6	932.714	3,3	90	94
6.	Kreditni-neto (kred. - isp. vrij.)	14.790.874	57,1	15.517.722	57,1	16.223.258	56,7	105	105
7.	Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	516.921	2,0	548.157	2,0	549.788	1,9	106	100
8.	Ostala aktiva	277.335	1,1	333.640	1,2	393.087	1,4	120	118
UKUPNA AKTIVA		25.890.829	100	27.199.283	100	28.600.092	100	105	105
OBAVEZE									
9.	Depoziti	21.184.952	81,8	22.443.589	82,5	23.596.755	82,5	106	105
10.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
11.	Obaveze po uzetim kreditima	779.075	3,0	520.335	1,9	465.504	1,6	67	89
12.	Ostale obaveze	818.655	3,2	998.028	3,7	983.053	3,5	122	98
KAPITAL									
13.	Kapital	3.108.147	12,0	3.237.331	11,9	3.554.780	12,4	104	110
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)		25.890.829	100	27.199.283	100	28.600.092	100	105	105

* U skladu sa instrukcijom FBA kod jedne banke je korigovan izvještaj sa 31.12.2022. godine, usljed čega je došlo do povećanja bilansne sume bankarskog sektora FBiH za 11,1 milion KM

³ Banke u većinskom državnom vlasništvu u "ukupnom" bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 28,6 milijardi KM i za 1,4 milijarde KM ili 5,2% je veća u odnosu na kraj 2022. godine. U strukturi aktive banaka najveće učešće imaju neto krediti (56,7%), zatim slijede novčana sredstva (31,3%), te vrijednosni papiri (7,6%). U okviru pasive bilansa banaka najveće učešće imaju depoziti (82,5%) i kapital (12,4%).

Sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine zabilježen je rast novčanih sredstava, ulaganja u vrijednosne papire, kredita, poslovnog prostora i ostale fiksne aktive, ostale aktive, depozita i ukupnog kapitala, dok je zabilježeno smanjenje plasmana drugim bankama, obaveza po uzetim kreditima i ostalih obaveza.

U tabeli 8 daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

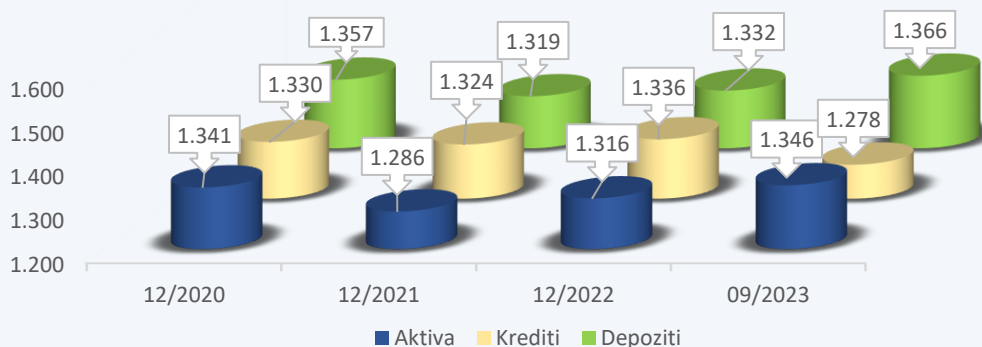
- 000 KM -

Tabela 8: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

R. br.	Banke	Broj banaka	31.12.2021.		31.12.2022.		Broj banaka	30.09.2023.		Indeks		
			Aktiva (000 KM)	Učeš. %	Aktiva (000 KM)	Učeš. %		Aktiva (000 KM)	Učeš. %	(7/4)	(10/7)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Državne	1	1.054.365	4,1	1	1.048.095	3,9	1	1.190.769	4,2	99	114
2.	Privatne	13	24.836.464	95,9	12	26.151.188	96,1	12	27.409.323	95,8	105	105
	Ukupno	14	25.890.829	100	13	27.199.283	100	13	28.600.092	100	105	105

Sa 30.09.2023. godine Herfindahlov indeks koncentracije (grafikon 3) u odnosu na kraj 2022. godine povećan je za aktivu za 30 jedinica i depozite za 34 jedinice, dok je za kredite smanjen za 58 jedinica. Herfindahlov indeks koncentracije za posmatrani period pokazuje umjerenu koncentraciju u sve tri relevantne kategorije.

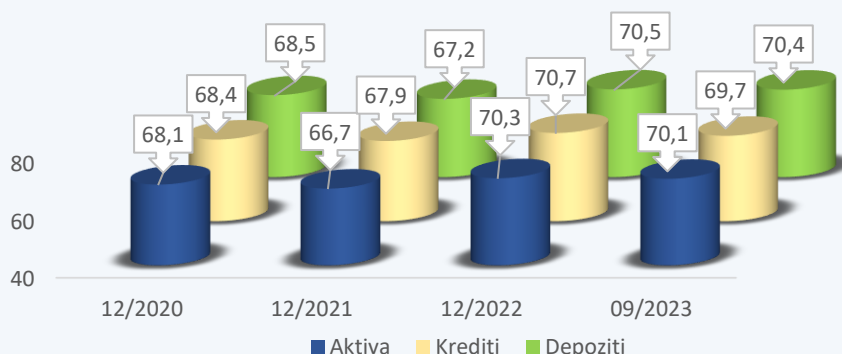
Grafikon 3: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivni, kreditima i depozitima

Ako se posmatraju koncentracijske stope, odnosno ukupno učešće pet najvećih banaka u sektoru - CR5 sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine (grafikon 4), prisutno je smanjenje koncentracijskih stopa kod svih kategorija, odnosno kod tržišnog učešća za 0,2 procentna poena, kredita za jedan procentni poen i depozita za 0,1 procentni poen.

Dvije najveće banke u sektoru čine 42,6% tržišta (aktiva 43,4%, krediti 40,4% i depoziti 43,9%).

Grafikon 4: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se prezentirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁴ (tabela 9). Sa 30.09.2023. godine u bankarskom sektoru FBiH, prema veličini aktive, izdvajaju se dvije banke sa učešćem od 43,4%, koje čine I grupu banaka sa aktivom preko četiri milijarde KM. Sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine nije bilo promjene u strukturi grupe banaka u ukupnoj aktivi bankarskog sektora FBiH.

- 000 KM -

Tabela 9: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivi

R. br.	Iznos aktive	31.12.2021.			31.12.2022.			30.09.2023.		
		Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	I (preko 4 milijarde KM)	11.216.540	43,3	2	11.614.886	42,7	2	12.415.310	43,4	2
2.	II (2-4 milijarde KM)	2.496.815	9,7	1	7.499.085	27,6	3	7.623.847	26,7	3
3.	III (1-2 milijarde KM)	10.748.335	41,5	8	6.406.910	23,5	5	6.896.982	24,1	5
4.	IV (ispod 1 milijarde KM)	1.429.139	5,5	3	1.678.402	6,2	3	1.663.953	5,8	3
	Ukupno	25.890.829	100	14	27.199.283	100	13	28.600.092	100	13

Novčana sredstva na nivou bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2023. godine (tabela 10) iznose devet milijardi KM i bilježe povećanje u odnosu na kraj 2022. godine za 720,6 miliona KM ili 8,7%. Banke i dalje drže značajan iznos novčanih sredstava iznad obavezne rezerve.

- 000 KM -

Tabela 10: Novčana sredstva banaka

R. br.	Novčana sredstva	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Gotov novac	1.526.329	19,1	1.543.794	18,7	1.369.770	15,3	101	89
2.	Račun rezervi kod CBBiH	5.270.323	66,0	5.365.342	65,1	5.129.616	57,2	102	96
3.	Računi kod depoz. inst. u BiH	10.345	0,1	7.662	0,1	9.544	0,1	74	125
4.	Računi kod depoz. inst. u inostr.	1.182.240	14,8	1.323.842	16,1	2.452.272	27,4	112	185
5.	Novč. sred. u procesu naplate	2	0,0	2	0,0	3	0,0	100	150
	Ukupno	7.989.239	100	8.240.642	100	8.961.205	100	103	109

Sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine prisutno je povećanje novčanih sredstava na poziciji računa depozita kod depozitnih institucija u inostranstvu i računa depozita kod depozitnih institucija u BiH, a smanjenje novčanih sredstava zabilježeno je na poziciji gotovog novca i računa rezervi kod CBBiH.

⁴ Banke su podijeljene u četiri grupe u zavisnosti od veličine aktive

Povećanje sredstava kod depozitnih institucija u inostranstvu prisutno je kod svih banaka u bankarskom sektoru FBiH, pri čemu povećanje kod tri banke čini 68,4% ukupnog povećanja.

U valutnoj strukturi novčanih sredstava sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine, učešće domaće valute smanjeno je sa 72,1% na 68,9%.

Portfolio vrijednosnih papira na dan 30.09.2023. godine (tabela 11) iznosi 2,2 milijarde KM i povećan je za 132,6 miliona KM ili 6,5% u odnosu na kraj 2022. godine.

- 000 KM -

R. br.	Ulaganja u VP	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vlasnički vrijednosni papiri	7.374	0,4	18.113	0,9	27.839	1,3	246	154
2.	Dužnički vrijednosni papiri:	1.958.634	99,6	2.010.711	99,1	2.133.535	98,7	103	106
2.1.	- VP svih nivoa vlasti u BiH	1.014.120	51,6	1.045.523	51,5	1.057.836	48,9	103	101
2.2.	- Državni VP (druge zemlje)	756.726	38,4	790.617	39,0	873.680	40,4	104	111
2.3.	- Korporativne obveznice ⁵	187.788	9,6	174.571	8,6	202.019	9,4	93	116
	Ukupno	1.966.008	100	2.028.824	100	2.161.374	100	103	107

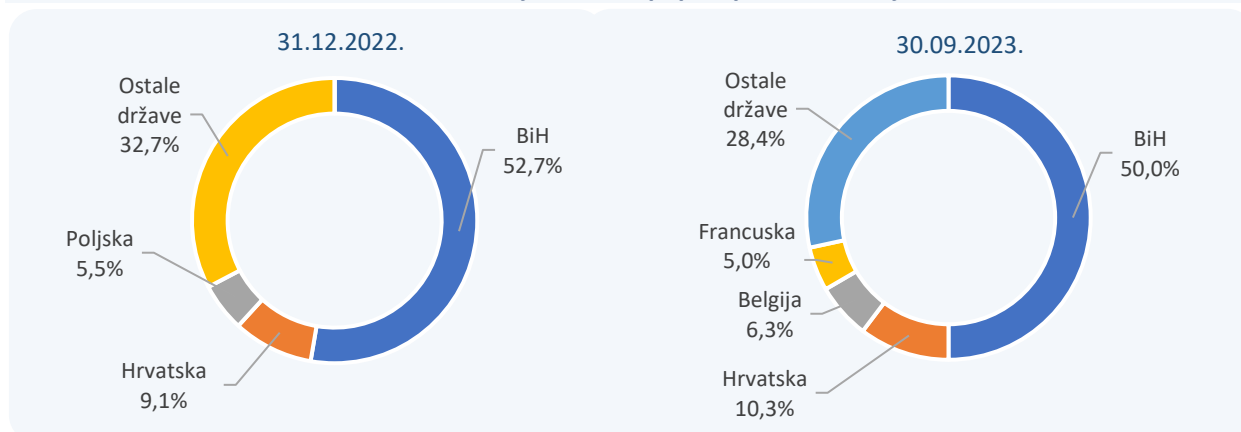
Sa 30.09.2023. godine, u okviru izloženosti u vidu dužničkih vrijednosnih papira, najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada (tabela 12) i to vrijednosni papiri koje je emitovala FBiH ukupne vrijednosti 755,7 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 301,5 miliona KM.

- 000 KM -

R. br.	Ulaganja u VP	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta FBiH:	625.252	64,4	607.935	58,2	755.734	71,5	97	124
1.1.	- Trezorski zapisi	34.986	3,6	50.026	4,8	69.805	6,6	143	140
1.2.	- Obveznice	590.266	60,8	557.909	53,4	685.929	64,9	95	123
2.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta RS:	346.095	35,6	436.837	41,8	301.522	28,5	126	69
2.1.	- Trezorski zapisi	0	0,0	56.569	5,4	35.869	3,4	-	63
2.2.	- Obveznice	346.095	35,6	380.268	36,4	265.653	25,1	110	70
	Ukupno	971.347	100	1.044.772	100	1.057.256	100	108	101

Ako se ukupna izloženost u vidu vrijednosnih papira posmatra prema izloženosti po zemljama (grafikon 5), sa 30.09.2023. godine najveće učešće od 50% je prema emitentima iz BiH, zatim slijedi Hrvatska sa učešćem od 10,3%, Belgija sa učešćem od 6,3%, Francuska sa 5% i ostale države sa pojedinačnim učešćem ispod 5%.

⁵ Najveći dio, cca 90%, odnosi se na obveznice banaka iz EU, V. Britanije, SAD i Turske

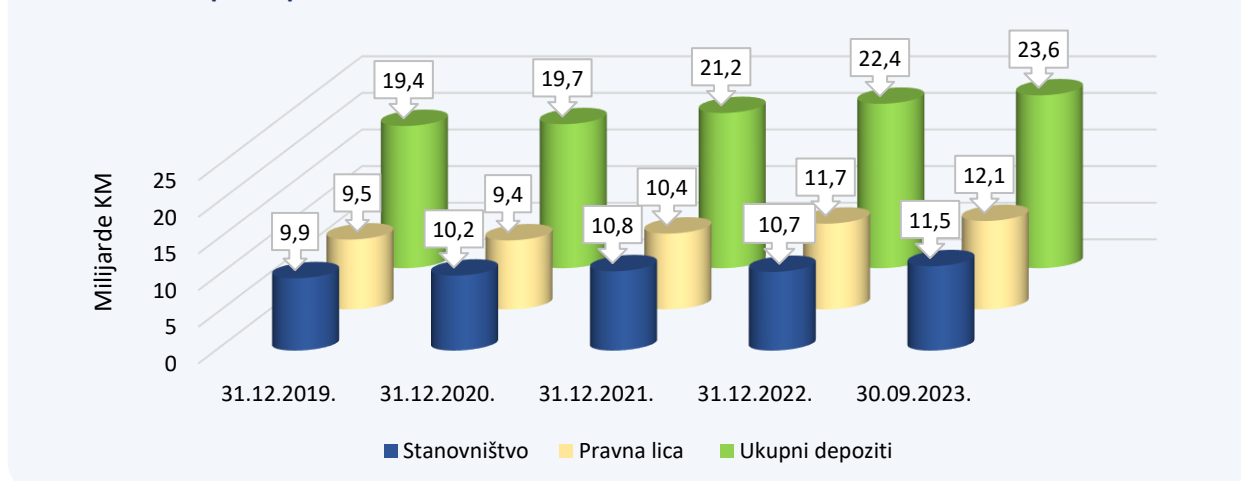
Grafikon 5: Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta

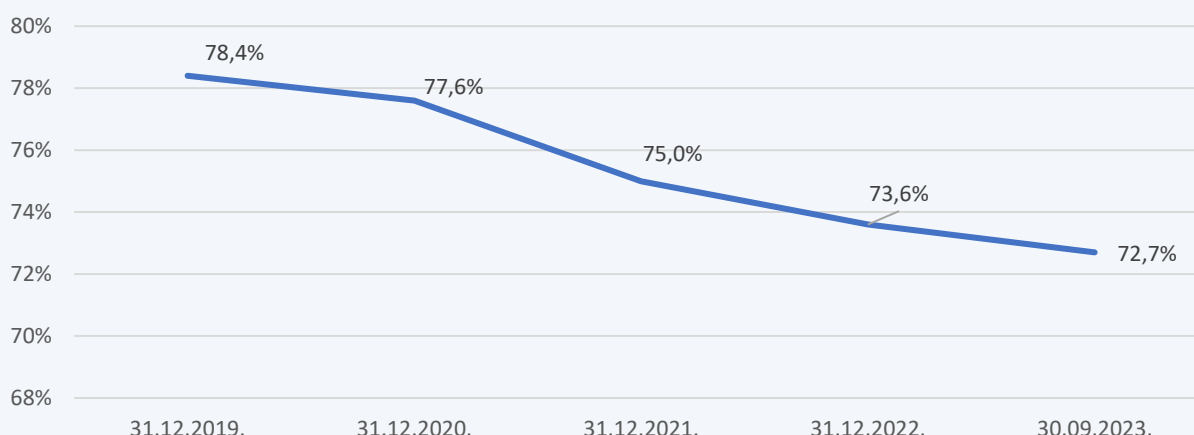
1.2.2. Obaveze

Depoziti na dan 30.09.2023. godine iznose 23,6 milijardi KM i povećani su u odnosu na kraj 2022. godine za 1,2 milijarde KM ili 5,1%. Od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda, 1,5 milijardi KM ili 6,2% odnosi se na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

Sa 30.09.2023. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, na istom je nivou kao i na kraju 2022. godine (82,5%), dok je smanjeno učešće kreditnih obaveza za 0,3 procentna poena (sa 1,9% na 1,6%). Kreditne obaveze banaka sa iznosom od 465,5 miliona KM smanjene su za 54,8 miliona KM ili 10,5% u odnosu na kraj 2022. godine. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinisani krediti u iznosu od 274,9 miliona KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 2,6%.

U grafikonu 6 i grafikonu 7 daju se pregledi ukupnih depozita i omjera kredita i depozita po periodima:

Grafikon 6: Ukupni depoziti

Grafikon 7: Omjer kredita i depozita

U tabeli 13 dat je prikaz sektorske strukture depozita:

- 000 KM -

Tabela 13: Sektorska struktura depozita

R. br.	Sektori	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	2.600.382	12,3	3.227.149	14,4	3.314.086	14,0	124	103
2.	Javna preduzeća	1.618.685	7,6	1.723.548	7,7	1.699.295	7,2	106	99
3.	Privatna preduzeća i društva	4.393.701	20,8	4.997.582	22,2	5.497.794	23,3	114	110
4.	Bankarske institucije	348.047	1,6	362.688	1,6	157.945	0,7	104	44
5.	Nebankarske finans. institucije	829.534	3,9	829.765	3,7	725.772	3,1	100	87
6.	Stanovništvo	10.832.483	51,1	10.742.142	47,9	11.524.417	48,8	99	107
7.	Ostalo	562.120	2,7	560.715	2,5	677.446	2,9	100	121
	Ukupno	21.184.952	100	22.443.589	100	23.596.755	100	106	105

Najveće učešće u sektorskoj strukturi depozita imaju depoziti stanovništva sa iznosom od 11,5 milijardi KM ili 48,8% i njihovo učešće je povećano za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2022. godine.

Rast depozita sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine ostvaren je kod depozita vladinih institucija za 86,9 miliona KM ili 2,7%, privatnih preduzeća za 500,2 miliona KM ili 10%, stanovništva za 782,3 miliona KM ili 7,3% i kod ostalih depozita za 116,7 miliona KM ili 20,8%. Smanjenje depozita sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine zabilježeno je kod depozita javnih preduzeća za 24,3 miliona KM ili 1,4%, depozita bankarskih institucija za 204,7 miliona KM ili 56,5% i kod depozita nebankarskih finansijskih institucija za 104 miliona KM ili 12,5%.

Finansiranje u vidu depozita bankarskih grupa prisutno je u šest banaka u FBiH, tako da se 47,4% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na depozite bankarskih grupa.

Valutna struktura depozita na dan 30.09.2023. godine promijenjena je u odnosu na kraj 2022. godine u pogledu povećanja učešća depozita u domaćoj valuti sa 69,3% na 70,6% i smanjenja učešća depozita u stranoj valuti sa 30,7% na 29,4%. Depoziti u domaćoj valuti iznose 16,7 milijardi KM i povećani su za iznos od 1,1 milijardu KM ili 7,2% u odnosu na kraj 2022. godine, dok depoziti u stranim valutama iznose 6,9 milijardi KM i povećani su za iznos od 39,6 miliona KM ili 0,6%.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine, je sljedeća: sredstva rezidenata iznose 23,1 milijardu KM i imaju učešće od 97,8% (povećanje za 0,9 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznose 0,5 milijardi KM, što je 2,2% ukupnih depozita (smanjenje za 0,9 procentnih poena).

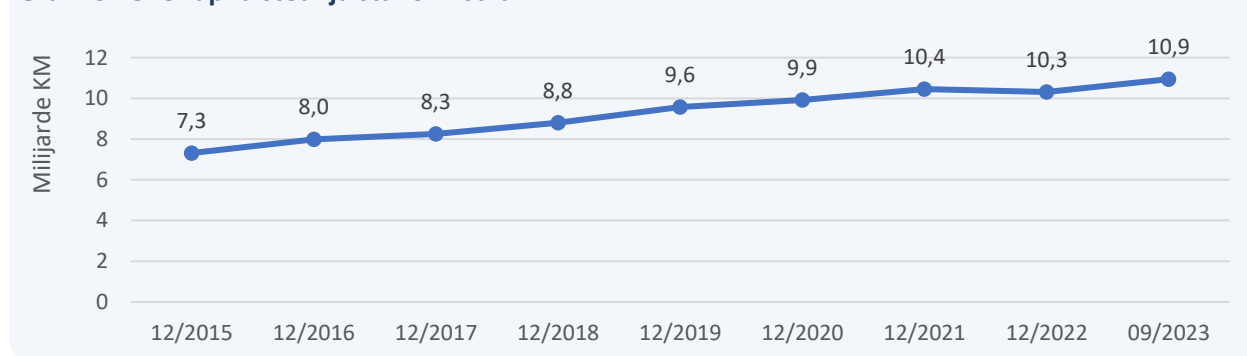
Trend rasta štednih depozita po periodima je kontinuiran, izuzev 2022. godine. Promjene u trendu rasta depozita u 2022. godini bile su vezane za eksterne događaje i dominantno za jednu banku koja je uspješno restrukturirana u drugom kvartalu 2022. godine. U 2023. godini nastavljen je trend rasta štednih depozita. Sa 30.09.2023. godine štedni depoziti iznose 10,9 milijardi KM i u odnosu na kraj 2022. godine povećani su za 628,8 miliona KM ili 6,1%.

Trend štednje stanovništva prikazan je u tabeli 14 i grafikonu 8.

- 000 KM -

R. br.	Banke	Iznos			Indeks	
		31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Državne	124.474	124.725	134.533	100	108
2.	Privatne	10.324.468	10.187.746	10.806.743	99	106
	Ukupno	10.448.942	10.312.471	10.941.276	99	106

Grafikon 8: Ukupna štednja stanovništva

U dvije najveće banke koncentrisano je 53% štednje, pet banaka imaju pojedinačno učešće manje od 10%, što iznosi 34,5% ukupne štednje u sektoru, dok preostali dio štednje od 12,5% se odnosi na štednju šest banaka sa pojedinačnim učešćem manjim od 5% ukupne štednje bankarskog sektora. Od ukupnog iznosa štednje, 58,8% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 41,2% u stranoj valuti.

Sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine povećani su kratkoročni štedni depoziti stanovništva za 771,8 miliona KM ili 10,7% (povećanje učešća za 3,1 procentni poen), dok su dugoročni štedni depoziti stanovništva smanjeni za 142,9 miliona KM ili 4,6% (smanjenje učešća za 3,1 procentni poen).

Ročna struktura štednih depozita može se vidjeti u tabeli 15:

- 000 KM -

R. br.	Štedni depoziti	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Kratkoročni štedni	6.755.829	64,7	7.232.406	70,1	8.004.157	73,2	107	111
2.	Dugoročni štedni	3.693.113	35,3	3.080.065	29,9	2.937.119	26,8	83	95
	Ukupno	10.448.942	100	10.312.471	100	10.941.276	100	99	106

U tabeli 16 daje se pregled kredita stanovništvu, štednje i depozita stanovništva po periodima:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
		Iznos	Iznos	Iznos	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Kreditni stanovništva	7.613.327	8.022.374	8.581.826	105	107
2.	Štednja stanovništva	10.448.942	10.312.471	10.941.276	99	106
2.1.	Oročena štednja	3.976.925	3.347.737	3.207.522	84	96
2.2.	Štednja po viđenju	6.472.017	6.964.734	7.733.754	108	111
3.	Kreditni/Štednja	73%	78%	78%		
4.	Depoziti stanovništva	10.832.483	10.742.142	11.524.417	99	107
5.	Kreditni/Depoziti stanovništva	70%	75%	74%		

Kreditni odobreni stanovništvu sa 30.09.2023. godine iznose 8,6 milijardi KM i povećani su za 7% u odnosu na kraj 2022. godine. Depoziti stanovništva bilježe povećanje od 7,3% i sa 30.09.2023. godine iznose 11,5 milijardi KM.

Pokazatelj odnos kredita i štednje ostao je na istom nivou, a pokazatelj odnos kredita i depozita stanovništva smanjen je za jedan procentni poen u odnosu na kraj 2022. godine.

1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala

Ukupan kapital banaka, na dan 30.09.2023. godine iznosio je 3,6 milijardi KM i ostvareno je povećanje istog za 317,4 miliona KM ili za 9,8% u odnosu na kraj 2022. godine (vidjeti pod 1.1.2. - Struktura vlasništva i tržišno učešće).

U tabeli 17 daje se izvještaj o stanju, odnosno strukturi regulatornog kapitala banaka u FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Regulatorni kapital	2.852.902	2.926.563	3.062.316	103	105
1.1.	Osnovni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935	102	104
1.1.1.	Redovni osnovni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935	102	104
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.384.714	1.562.046	1.582.046	113	101
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290	137.327	118.164	100	86
1.1.1.3.	(-) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	-214	0	0	0	-
1.1.1.4.	(-) Stvarne ili potencijalne obaveze kupovine vlastitih instrumenata redovnog osnovnog kapitala	-2.192	0	0	0	-
1.1.1.5.	Zadržana dobit prethodnih godina	393.494	466.815	519.641	119	111
1.1.1.6.	Priznata dobit ili gubitak	-118.241	-113.355	-124.214	96	110
1.1.1.7.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	10.368	-66.916	-48.464	-645	72
1.1.1.8.	Ostale rezerve	1.014.269	897.338	953.148	88	106
1.1.1.9.	(-) Ostala nematerijalna imovina	-61.626	-68.789	-68.504	112	100
1.1.1.10.	(-) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjanih za povezane poreske obaveze	-1.081	-4.306	-2.878	398	67
1.1.1.11.	(-) Odgođena poreska imovina koja se može odbiti i koja zavisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-8.621	-13.470	-12.963	156	96
1.1.1.12.	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-14.182	-14.032	-14.041	99	100
1.1.1.13.	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	0	0	0	-	-
1.1.2.	Dodatni osnovni kapital	0	0	0	-	-
1.2.	Dopunski kapital	118.924	143.905	160.381	121	111
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	118.938	143.905	160.381	121	111
1.2.2.	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14	0	0	0	-
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	0	0	0	-	-
1.2.4.	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	0	0	0	-	-
1.2.5.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	0	0	0	-	-

Regulatorni kapital banaka u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 3,1 milijardu KM i u odnosu na kraj 2022. godine veći je za 135,8 miliona KM ili 4,6%. Osnovni kapital i redovni osnovni kapital banaka iznose 2,9 milijardi KM, sa ostvarenim povećanjem od 119,3 miliona KM ili 4,3%, dok dopunski kapital iznosi 160,4 miliona KM, sa ostvarenim povećanjem od 16,5 miliona KM ili 11,4% u odnosu na kraj 2022. godine.

U strukturi regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH osnovni kapital učestvuje sa 94,8% (12/2022. godine 95,1%), dok dopunski kapital učestvuje sa 5,2% (12/2022. godine 4,9%).

Detaljnija analiza pokazuje da su najveći utjecaj na promjenu osnovnog kapitala imale sljedeće stavke:

- povećanje po osnovu uključene dobiti u iznosu od 78,5 miliona KM,
- povećanja po osnovu dokapitalizacije u iznosu od 20 miliona KM,
- povećanje akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti po osnovu fer vrednovanja imovine u iznosu od 18,5 miliona KM,

- povećanje po osnovu smanjenja odbitne stavke - odgođena porezna imovina u iznosu od dva miliona KM i
- povećanje po osnovu smanjenja odbitne stavke - nematerijalna imovina u iznosu od 0,3 miliona KM.

Ukupan iznos izloženosti riziku u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbir izloženosti ponderisane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/slobodne isporuke i rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja. Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.09.2023. godine (tabela 18) iznosi 16,1 milijardu KM.

- 000 KM -

Tabela 18: Struktura izloženosti riziku

R. br.	Izloženost riziku	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik	13.167.335	91,0	13.870.013	91,9	14.749.391	91,7	105	106
2.	Izloženosti riziku namirenja/slobodne isporuke	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	152.789	1,1	80.840	0,5	139.356	0,9	53	172
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.147.271	7,9	1.144.473	7,6	1.200.225	7,4	100	105
	Ukupan iznos izloženosti riziku	14.467.395	100	15.095.326	100	16.088.972	100	104	107

Ukupan iznos izloženosti riziku na nivou bankarskog sektora FBiH povećan je za 993,6 miliona KM ili 6,6% u odnosu na kraj prethodne godine. U posmatranom periodu iznos izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik povećan je za 879,4 miliona KM ili 6,3%, iznos izloženosti za tržišni rizik za 58,5 miliona KM ili 72,4%, a izloženost riziku za operativni rizik za 55,8 miliona KM ili 4,9%.

Na kraju prvih devet mjeseci 2023. godine tri banke u sektoru nisu iskazale izloženost za valutni rizik, jer im neto otvorena valutna pozicija ne prelazi iznos od 2% regulatornog kapitala, dok ih je na kraju 2022. godine bilo šest. Značajno povećanje izloženosti za tržišni rizik na nivou bankarskog sektora FBiH, pored činjenice da su tri banke iskazale izloženost za valutni rizik, a koju na kraju 2022. godine nisu imale, posljedica je značajnog povećanja neto otvorene pozicije za EUR kod jedne banke.

Sa 30.09.2023. godine, banke su najviše bile izložene kreditnom riziku (učešće 91,7%), koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH. U odnosu na kraj prethodne godine, učešće kreditnog rizika u ukupnoj izloženosti smanjeno je za 0,2 procentna poena, učešće izloženosti za tržišni rizik povećano je za 0,4 procentna poena, dok je učešće izloženosti za operativni rizik smanjeno za 0,2 procentna poena. U okviru izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik najveće učešće ima izloženost prema stanovništvu (5,2 milijarde KM ili 35%), zatim izloženost prema privrednim društvima (četiri milijarde KM ili 27,3%), te izloženost osigurana nekretninama (3,6 milijardi KM ili 24,6%).

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održavana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sektora. Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH, daju se u tabeli 19:

- 000 KM -

Tabela 19: Pokazatelji adekvatnosti kapitala

R. br.	Stope kapitala	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma		
		31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.
1	2	3	4	5
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	18,9%	18,4%	18,0%
2.	Višak (+)/ manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	1.757.430	1.763.723	1.815.930
3.	Stopa osnovnog kapitala	18,9%	18,4%	18,0%
4.	Višak (+) / manjak (-) osnovnog kapitala	1.431.916	1.424.078	1.453.927
5.	Stopa regulatornog kapitala	19,7%	19,4%	19,0%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	1.116.816	1.115.126	1.131.639

Stopa regulatornog kapitala na dan 30.09.2023. godine iznosi 19% i značajno je veća u odnosu na zakonom propisani minimum, a što se odnosi i na ostale stope kapitala (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala). U odnosu na kraj 2022. godine stopa regulatornog kapitala smanjena je za 0,4 procentna poena, koliko su smanjene i stope redovnog osnovnog i osnovnog kapitala.

U tabeli 20 daje se pregled stope finansijske poluge bankarskog sektora FBiH (odnos osnovnog kapitala i ukupne izloženosti banke) kroz periode:

- 000 KM -

Tabela 20: Stopa finansijske poluge

R. br.	Vrijednosti izloženosti	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.
1	2	3	4	5
1.	Izloženosti stope finansijske poluge	27.111.043	28.527.370	29.911.816
2.	Osnovni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935
	Stopa finansijske poluge	10,1%	9,8%	9,7%

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2023. godine iznosi 9,7%, niža je za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2022. godine i značajno je veća u odnosu na regulatorno propisani minimum.

1.2.4. Kreditni rizik

Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka¹⁰ definisana su pravila za upravljanje kreditnim rizikom, način raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanja ECL-a, vrste prihvatljivih kolaterala i drugo. Ista je u primjeni od 01.01.2020. godine. Sve izloženosti raspoređuju se u tri nivoa kreditnog rizika: nivo kreditnog rizika 1 - nizak nivo kreditnog rizika, nivo kreditnog rizika 2 - povećan nivo kreditnog rizika i nivo kreditnog rizika 3 - izloženosti u statusu neizmirenja obaveza.

POVEZNICA 10

U tabeli 21 daje se pregled izloženosti na nivou bankarskog sektora FBiH, prema ključnim kategorijama finansijske imovine, vanbilansnih izloženosti i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tabela 21: Finansijska imovina, vanbilansne stavke i ECL										
R. br.	O p i s	31.12.2021.			31.12.2022.			30.09.2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	8.343.998	11.218	0,1	8.772.777	10.310	0,1	6.556.816	7.145	0,1
2.	Finansijska imovina po amortizovanom trošku	16.160.753	1.119.190	6,9	17.224.054	1.022.126	5,9	21.095.252	979.839	4,6
3.	Finansijska imovina po fer vrijednosti	1.781.852	0	0,0	1.431.688	0	0,0	1.243.824	1.106	0,1
4.	Ostala finansijska imovina	187.605	21.971	11,7	187.816	15.507	8,2	50.908	3.878	7,6
I Ukupno bilansna izloženost		26.474.208	1.152.379	4,4	27.616.335	1.047.943	3,8	28.946.800	991.968	3,4
5.	Izdane garancije	1.428.082	24.875	1,7	1.680.091	43.900	2,6	1.753.814	34.248	2,0
6.	Nepokriveni akreditivi	40.601	1.172	2,9	43.263	1.255	2,9	44.572	1.075	2,4
7.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	2.188.232	21.071	1,0	2.270.434	22.194	1,0	2.194.615	20.123	0,9
8.	Ostale potencijalne obaveze banke	263.064	2.563	1,0	411.127	5.342	1,3	735.550	5.216	0,7
II Ukupno vanbilansne stavke		3.919.979	49.681	1,3	4.404.915	72.691	1,7	4.728.551	60.662	1,3
Ukupna izloženost (I+II)		30.394.187	1.202.060	4,0	32.021.250	1.120.634	3,5	33.675.351	1.052.630	3,1

Ukupna izloženost banaka na dan 30.09.2023. godine iznosi 33,6 milijardi KM, od čega se 28,9 milijardi KM odnosi na bilansne izloženosti, a 4,7 milijardi KM na vanbilansne stavke. U prvih devet mjeseci 2023. godine zabilježeno je povećanje bilansne izloženosti u odnosu na kraj 2022. godine za iznos od 1,3 milijarde KM ili 4,8%, a nastalo je kao neto efekat povećanja finansijske imovine koja se vrednuje po amortizovanom trošku za 3,9 milijardi KM (22,5%), a smanjenja gotovine i gotovinskih ekvivalenata za 2,2 milijarde KM (25,3%), finansijske imovine po fer vrijednosti za 187,9 miliona KM (13,1%) i ostale finansijske imovine za 136,9 miliona KM (72,9%). Velike strukturalne promjene u finansijskoj imovini u 2023. godini nastale su radi izmjena u izvještajnom regulatornom okviru iz marta 2023. godine i različitog pozicioniranja određenih stavki finansijske imovine.

U istom periodu zabilježeno je povećanje vanbilansnih stavki za 323,6 miliona KM ili 7,3%, kao neto efekat povećanja na poziciji izdatih garancija (73,7 miliona KM ili 4,4%), nepokrivenih akreditiva (1,3 miliona KM ili 3%), te na poziciji ostalih potencijalnih obaveza banke (324,4 miliona KM ili 78,9%, zbog značajnog povećanja kod dvije banke), a smanjenja na poziciji neopozivo odobrenih, a neiskorištenih kredita (75,8 miliona KM ili 3,3%).

U tabeli 22 daje se pregled bilansnih i vanbilansnih izloženosti na nivou bankarskog sektora FBiH, prema nivoima kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tabela 22: Izloženosti prema nivoima kreditnog rizika										
R. br.	Opis	31.12.2021.			31.12.2022.			30.09.2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Nivo kreditnog rizika 1	24.029.210	166.312	0,7	25.235.277	174.910	0,7	26.781.457	203.364	0,8
2.	Nivo kreditnog rizika 2	1.387.627	160.138	11,5	1.550.660	176.699	11,4	1.439.928	173.019	12,0
3.	Nivo kreditnog rizika 3	1.057.371	825.929	78,1	830.398	696.334	83,9	725.415	615.585	84,9
I Ukupno bilansna izloženost		26.474.208	1.152.379	4,4	27.616.335	1.047.943	3,8	28.946.800	991.968	3,4
4.	Nivo kreditnog rizika 1	3.603.792	20.660	0,6	4.035.724	26.448	0,7	4.419.559	26.269	0,6
5.	Nivo kreditnog rizika 2	309.101	25.536	8,3	358.721	38.984	10,9	306.396	32.950	10,8
6.	Nivo kreditnog rizika 3	7.086	3.485	49,2	10.470	7.259	69,3	2.596	1.443	55,6
II Ukupno vanbilansne stavke		3.919.979	49.681	1,3	4.404.915	72.691	1,7	4.728.551	60.662	1,3
Ukupna izloženost (I+II)		30.394.187	1.202.060	4,0	32.021.250	1.120.634	3,5	33.675.351	1.052.630	3,1

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2023. godine iznosi 26,8 milijardi KM i čini 92,5% ukupne bilansne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2022. godine povećana za 1,5 milijardi KM ili za 6,1%, najvećim dijelom kao neto efekat povećanja kreditnog portfolija u ovom nivou kreditnog rizika za 859,9 miliona KM, novčanih sredstava i depozita kod banaka za 916,7 miliona KM, dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortiziranom trošku za 344,5 miliona KM, vlasničkih instrumenata za 11,4 miliona KM, a smanjenja sredstava kod CBBiH za 235,7 miliona KM, gotovine za 174 miliona KM, te dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po fer vrijednosti za 184,5 miliona KM.

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 2 na dan 30.09.2023. godine iznosi 1,4 milijarde KM i čini 5% ukupne bilansne izloženosti. U odnosu na kraj 2022. godine ista je smanjena za 110,7 miliona KM ili 7,1%. Smanjenje ukupne bilansne izloženosti u ovom nivou kreditnog rizika ostvareno je kao posljedica smanjenja kreditnog portfolija u nivou kreditnog rizika 2 za 66,1 milion KM, dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortizovanom trošku za 35,2 miliona KM i ostale finansijske imovine za 9,4 miliona KM.

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 3 na dan 30.09.2023. godine iznosi 725,4 miliona KM i čini 2,5% ukupne bilansne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2022. godine smanjena za 105 miliona KM ili 12,6%, najvećim dijelom zbog smanjenja kreditnog portfolija u ovom nivou kreditnog rizika.

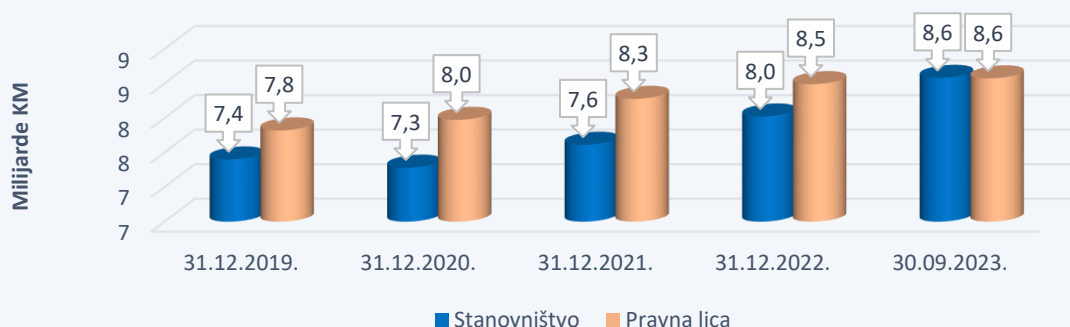
Sa 30.09.2023. godine, a u odnosu na kraj 2022. godine, ECL za nivo kreditnog rizika 1 za bilansnu izloženost povećan je za 28,5 miliona KM, dok je za nivo kreditnog rizika 2 smanjen za 3,7 miliona KM, a za nivo kreditnog rizika 3 za 80,7 miliona KM. U posmatranom periodu, stopa pokrivenosti ECL-om za izloženosti u nivou kreditnog rizika 1 povećana je za 0,1 procentni poen (sa 0,7% na 0,8%), u nivou kreditnog rizika 2 povećana je za 0,6 procentnih poena (sa 11,4% na 12%), a u nivou kreditnog rizika 3 povećana je za jedan procentni poen (sa 83,9% na 84,9%). Ukupna stopa pokrivenosti ECL-om bilansnih izloženosti iznosi 3,4%, dok je na kraju 2022. godine iznosila 3,8%. Vanbilansna izloženost raspoređena u nivo kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2023. godine iznosi 4,4 milijarde KM i čini 93,4% ukupne vanbilansne izloženosti. Izloženost u nivou kreditnog rizika

2 iznosi 306,4 miliona KM ili 6,5% ukupne vanbilansne izloženosti, dok je u nivou kreditnog rizika 3 raspoređeno 2,6 miliona KM ili 0,1% ukupne vanbilansne izloženosti. Ukupna pokrivenost vanbilansnih izloženosti ECL-om iznosi 1,3% i za 0,4 procentna poena manja je u odnosu na kraj prethodne godine. U odnosu na kraj prethodne godine stope pokrivenosti ECL-om smanjene su za nivo kreditnog rizika 1 za 0,1 procentni poen (sa 0,7% na 0,6%), za nivo kreditnog rizika 2 za 0,1 procentni poen (sa 10,9% na 10,8%), a za nivo kreditnog rizika 3 za 13,7 procentnih poena (sa 69,3% na 55,6%).

Na dan 30.09.2023. godine krediti iznose 17,2 milijarde KM i isti su veći za 643 miliona KM ili za 3,9% u odnosu na kraj 2022. godine. U kreditni portfolio kod jedne banke uključene su i kratkoročne izloženosti niskog rizika, koje su u odnosu na kraj prethodne godine smanjene za 333,5 miliona KM ili za 56,7%. Ukoliko bi se isključilo pomenuto smanjenje kratkoročnih izloženosti niskog rizika, u posmatranom periodu ostvaren je rast kreditnog portfolija od 5,9%.

Kreditni stanovništvu iznose 8,6 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 50% i u odnosu na kraj 2022. godine povećani su za 559,5 miliona KM ili za 7%. Krediti pravnim licima iznose 8,6 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 50% i u odnosu na kraj 2022. godine ostvarili su povećanje od 83,5 miliona KM ili 1% (grafikon 9). Ukoliko se isključi smanjenje kratkoročnih izloženosti niskog rizika kod jedne banke, u posmatranom periodu ostvaren je rast kreditnog portfolija pravnih lica od 4,9%.

Grafikon 9: Krediti

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u tabeli 23:

- 000 KM -

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

R. br.	Sektori	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	223.252	1,4	244.803	1,5	251.729	1,5	110	103
2.	Javna preduzeća	406.525	2,6	452.504	2,7	403.437	2,4	111	89
3.	Privatna preduzeća i društva	6.616.261	41,6	7.028.386	42,6	7.394.828	43,1	106	105
4.	Bankarske institucije	917.784	5,8	660.333	4,0	395.325	2,3	72	60
5.	Nebankarske fin. institucije	91.038	0,6	86.148	0,5	109.185	0,6	95	127
6.	Građani	7.613.327	47,9	8.022.374	48,6	8.581.826	50,0	105	107
7.	Ostalo	22.635	0,1	18.459	0,1	19.642	0,1	82	106
	Ukupno	15.890.822	100	16.513.007	100	17.155.972	100	104	104

Posmatrajući sektorsku strukturu kredita, najveću stopu rasta imali su krediti nebankarskim finansijskim institucijama (26,7%), što je najvećim dijelom posljedica povećanja kod tri banke.

U tabeli 24 daje se ročna struktura kredita po sektorima:

- 000 KM -

R. br.	Sektori	31.12.2022.			30.09.2023.			Indeks		
		Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	(6/3)	(7/4)	(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Vladine institucije	5.388	239.362	53	8.112	243.006	611	151	102	1.153
2.	Javna preduzeća	83.815	365.781	2.908	59.759	341.055	2.623	71	93	90
3.	Privatna preduzeća i druš.	2.541.376	4.127.079	359.931	2.776.856	4.306.326	311.646	109	104	87
4.	Bankarske institucije	660.331	0	2	395.323	0	2	60	-	100
5.	Nebankarske fin. institucije	16.614	69.479	55	15.758	93.427	0	95	134	0
6.	Građani	389.574	7.411.302	221.498	434.146	7.944.582	203.098	111	107	92
7.	Ostalo	5.957	11.534	968	6.997	12.229	416	117	106	43
	Ukupno	3.703.055	12.224.537	585.415	3.696.951	12.940.625	518.396	100	106	89

Sa 30.09.2023. godine u odnosu na kraj 2022. godine kratkoročni krediti bankarskog sektora FBiH smanjeni su za 6,1 milion KM ili 0,2%, dok su dugoročni krediti povećani za 716,1 milion KM ili 5,9%. Dospjela potraživanja po kreditima iznose 518,4 miliona KM ili 3% ukupnog kreditnog portfolija i manja su za 67 miliona KM ili 11,4% u odnosu na kraj 2022. godine.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 66,8% ili 11,5 milijardi KM imaju krediti odobreni u domaćoj valuti, zatim slijede krediti odobreni sa valutnom klauzulom sa učešćem od 30,8% ili 5,3 milijarde KM (EUR: 5,3 milijarde KM ili 99,99%, CHF: 0,4 miliona KM ili 0,01%), a najmanje učešće od 2,4% ili 0,4 milijarde KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 99,9%).

U tabeli 25 daje se pregled kredita pravnim licima i stanovništvu prema nivoima kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.			31.12.2022.			30.09.2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I Krediti pravna lica										
1.	Nivo kreditnog rizika 1	6.770.321	66.945	1,0	7.169.779	76.991	1,1	7.332.948	91.857	1,3
2.	Nivo kreditnog rizika 2	925.089	114.323	12,4	892.521	102.569	11,5	894.491	104.075	11,6
3.	Nivo kreditnog rizika 3	582.085	437.552	75,2	428.333	355.323	83,0	346.707	294.242	84,9
	Ukupno I	8.277.495	618.820	7,5	8.490.633	534.883	6,3	8.574.146	490.174	5,7
II Krediti stanovništvo										
4.	Nivo kreditnog rizika 1	6.748.669	82.526	1,2	7.044.253	77.844	1,1	7.735.897	87.126	1,1
5.	Nivo kreditnog rizika 2	425.538	43.166	10,1	607.597	70.735	11,6	501.451	64.979	13,0
6.	Nivo kreditnog rizika 3	439.120	355.436	80,9	370.524	311.823	84,2	344.478	290.435	84,3
	Ukupno II	7.613.327	481.128	6,3	8.022.374	460.402	5,7	8.581.826	442.540	5,2
Ukupno krediti										
7.	Nivo kreditnog rizika 1	13.518.990	149.471	1,1	14.214.032	154.835	1,1	15.068.845	178.983	1,2
8.	Nivo kreditnog rizika 2	1.350.627	157.489	11,7	1.500.118	173.304	11,6	1.395.942	169.054	12,1
9.	Nivo kreditnog rizika 3	1.021.205	792.988	77,7	798.857	667.146	83,5	691.185	584.677	84,6
	Ukupno krediti (I+II)	15.890.822	1.099.948	6,9	16.513.007	995.285	6,0	17.155.972	932.714	5,4

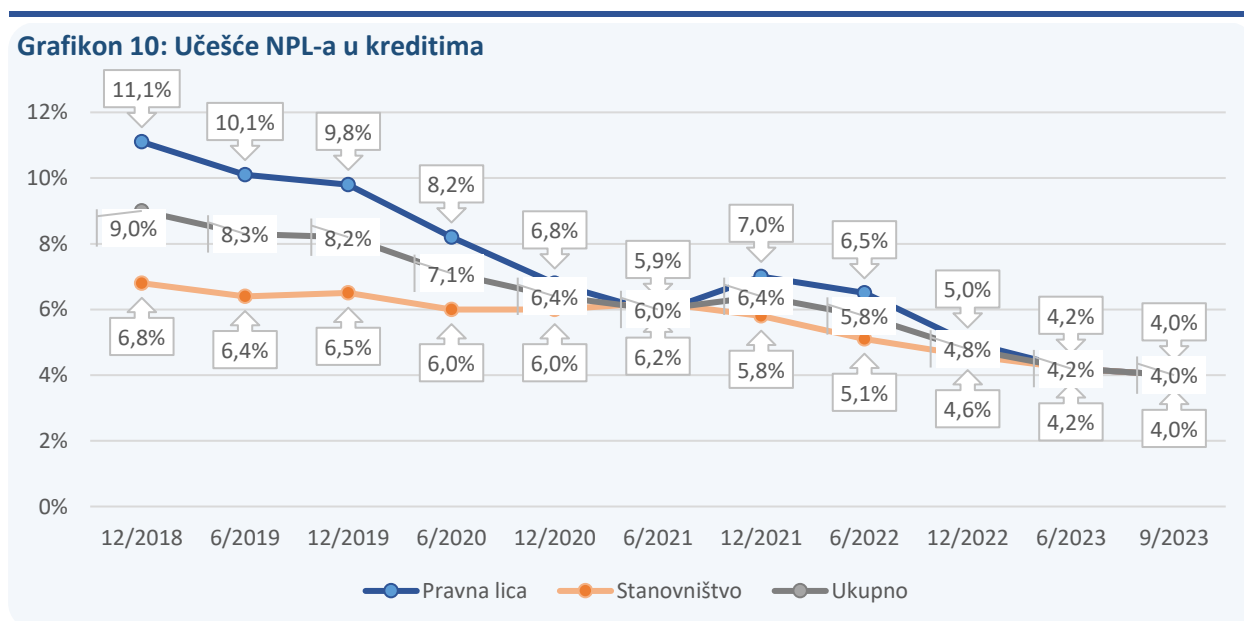
Kreditni portfolio raspoređen u nivo kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2023. godine iznosi 15,1 milijardu KM i čini 87,8% ukupnog kreditnog portfolija. Isti je u odnosu na kraj 2022. godine povećan za 854,8 miliona KM ili za 6%. Stopa pokrivenosti ECL-om za nivo kreditnog rizika 1 iznosi 1,2% (pravna lica 1,3%, stanovništvo 1,1%), i u odnosu na kraj 2022. godine povećana je za 0,1 procentni poen.

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 2 na dan 30.09.2023. godine iznosi 1,4 milijarde KM i čini 8,2% ukupnog kreditnog portfolija. U odnosu na kraj 2022. godine isti je manji za 104,2 miliona KM ili 6,9%. Stopa pokrivenosti ECL-om za nivo kreditnog rizika 2 iznosi 12,1% (pravna lica 11,6%, stanovništvo 13%) i u odnosu na kraj prethodne godine veća je za 0,5 procentnih poena.

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 3 (NPL) na dan 30.09.2023. godine iznosi 691,2 miliona KM i čini 4% ukupnog kreditnog portfolija, dok je na kraju prethodne godine stopa NPL-a iznosila 4,8%. Smanjenje istog za 107,7 miliona KM ili 13,5% u odnosu na kraj 2022. godine nastalo je kao neto efekat: novih NPL-ova u iznosu od 110,7 miliona KM, oporavka u iznosu od 33,6 miliona KM, naplate u iznosu od 88,3 miliona KM, računovodstvenog i trajnog otpisa u iznosu od 92,3 miliona KM, te ostalih stavki u iznosu od 4,2 miliona KM. Stopa pokrivenosti ECL-om za nivo kreditnog rizika 3 iznosi 84,6% (pravna lica 84,9%, a stanovništvo 84,3%) i veća je za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj prethodne godine.

Od ukupnih kredita pravnim licima, na NPL se odnosi 346,7 miliona KM ili 4%, što je za jedan procentni poen manje nego na kraju 2022. godine. Za sektor stanovništva NPL iznosi 344,5 miliona KM ili 4% kreditnog portfolija stanovništva, što je smanjenje za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2022. godine.

Pregled NPL-a (kreditni portfolio raspoređen u nivo kreditnog rizika 3) daje se u grafikonu 10:

Sektorska analiza kreditnog portfolija bankarskog sektora FBiH data je u Prilogu 4. Informacije, a zasnovana je na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (prema NACE⁶ šifarniku djelatnosti) i stanovništva (po namjeni).

Kod kredita pravnim licima najveće učešće imaju krediti odobreni sljedećim sektorima: trgovina (3,1 milijarda KM ili 35,7% kredita pravnih lica, odnosno 17,8% ukupnog kreditnog portfolija), prerađivačka industrija (2,1 milijarda KM ili 24,1% kredita pravnih lica, odnosno 12% ukupnih kredita), građevinarstvo (0,6 milijardi KM ili 7,3% kredita pravnih lica, odnosno 3,6% ukupnih kredita), te finansijska djelatnost (0,6 milijardi KM ili 7,3% kredita pravnih lica, odnosno 3,6% ukupnih kredita).

Učešće NPL-a kod kredita odobrenih sektoru trgovine iznosi 3,5% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 91,4%), sektoru prerađivačke industrije je 5,2% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 86,4%), sektoru građevinarstva 2,2% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 93,6%) dok kod sektora finansijske djelatnosti iznosi 0,02% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 100%). Kod kredita odobrenih ostalim privrednim djelatnostima, najveće učešće NPL-a sa 30.09.2023. godine prisutno je kod kredita odobrenih poljoprivredi (21,2%) i djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva (14,5%).

Kod kredita odobrenih stanovništvu najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (6,8 milijardi KM ili 78,9% kredita stanovništvu, odnosno 39,4% ukupnog kreditnog portfolija) i krediti odobreni za stambene potrebe (1,7 milijardi KM ili 20,1% kredita stanovništvu, odnosno 10% ukupnog kreditnog portfolija). Učešće NPL-a kod kredita odobrenih za opću potrošnju iznosi 4,8% (stopa pokrivenosti ECL-om je 85%), dok je kod stambenih kredita 1% (stopa pokrivenosti ECL-om je 70,4%).

U uslovima globalne ekonomske nestabilnosti i rasta inflacije, praćene rastom kamatnih stopa na međunarodnom tržištu, FBA je donijela [Odluku o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa](#)¹¹ sa ciljem pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga, stabilnosti bankarskog sistema u smislu utjecaja efekata odluke na kvalitet kreditnog portfolija banaka, te postizanja makroekonomske ravnoteže. Odluka predviđa povećanje minimalnih stopa koje su banke u obavezi primjenjivati za ECL u slučaju značajnijeg rasta kamatnih stopa. Odredbe odluke naročito utječu na zaštitu korisnika finansijskih usluga, a što podrazumijeva da banka neće povećati kamatnu stopu iznad nivoa koji se smatra značajnim, ukoliko procijeni da će navedeno povećanje kamatne stope imati utjecaja na kreditnu sposobnost korisnika finansijske usluge i da će isto dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza, te može ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti. Također, odluka ima za cilj dodatno stimulirati banke da iznađu način zadržavanja kamatnih stopa na razumnim nivoima, i ograničiti postupke banaka koji bi mogli imati nepovoljne utjecaje na građane i privredu, te u konačnici na rast sistemskih rizika.

POVEZNICA 11

⁶ Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u EU - NACE (engl. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community)

Kada se posmatra ukupan kreditni portfolio na nivou bankarskog sektora FBiH sa stanovišta načina ugovorene kamatne stope primjetan je trend povećanja kredita ugovorenih sa fiksnom kamatnom stopom, koji na dan 30.09.2023. godine iznose 13,3 milijarde KM ili 77,1% ukupnog portfolija (31.12.2022. godine: 11,8 milijardi KM ili 71,8%), dok je 3,9 milijardi KM ili 22,9% ukupnog portfolija ugovoreno sa promjenjivom kamatnom stopom (31.12.2022. godine: 4,7 milijardi KM ili 28,2% ukupnog portfolija).

Od ukupnog iznosa kredita pravnim licima na dan 30.09.2023. godine, 1,4 milijarde KM ili 16% je ugovoreno sa promjenjivom kamatnom stopom, dok je 7,2 milijarde KM ili 84% ugovoreno sa fiksnom kamatnom stopom. Kada je riječ o kreditima stanovništvu, sa promjenjivom kamatnom stopom ugovoreno je 2,6 milijardi KM ili 29,8%, dok je šest milijardi KM ili 70,2% ugovoreno sa fiksnom kamatnom stopom.

Prema izvještajnim podacima banaka, značajan rast kamatne stope sa 30.09.2023. godine u odnosu na referentni datum utvrđen je u dijelovima portfolija kod devet banaka i nije bilo značajnijih izmjena u učešću istog u ukupnom kreditnom portfoliju u odnosu na prethodni period. Banke u FBiH ograničile su NKS i nisu uzrokovale dodatni rast troškova za klijente, odnosno ukoliko je došlo do značajnog rasta kamatne stope isti je posljedica značajnog rasta na EKS kao obračunskoj kategoriji.

Na posmatrani datum, ECL za kredite kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope, bez primjene Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa iznosili bi 13,9 miliona KM, dok su ECL sa primjenom navedene Odluke utvrđeni u iznosu od 19,8 miliona KM. Iz navedenih podataka, može se zaključiti da su banke formirale dodatne ECL u ukupnom iznosu od 5,9 miliona KM za kredite kod kojih je utvrđen značajan rast kamatnih stopa.

Osim kamatnih stopa na novoodobrene kredite (vidjeti pod 1.2.6. Ponderisane NKS i EKS), FBA prati kretanje kamatnih stopa na ukupne kredite po relevantnim segmentima, uzimajući u obzir vrstu ugovorene kamatne stope.

Efekti predmetne odluke su višestruki, odnosno poduzete aktivnosti FBA na ublažavanju rizika rasta kamatnih stopa rezultirale su:

- prilagođavanjem banaka i ograničenim usklađivanjem kamatne stope kredita sa promjenjivom kamatnom stopom;
- ograničenim iznosom kredita kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- povećanjem rezervi za ECL za pokriće gubitaka usljed rasta kreditnog rizika, odnosno pogoršanja kvaliteta kredita kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- smanjenjem nivoa kredita u nivou kreditnog rizika 3 na nivou bankarskog sektora FBiH;
- niskim nivoom kredita u nivou kreditnog rizika 3 kod kredita za koje je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- neometanim nastavkom kreditiranja privrede i stanovništva i
- zadržavanjem kamatnih stopa na novoodobrene kredite na nivou prije početka primjene predmetne Odluke.

Izostanak navedenih mjera FBA potencijalno bi imao, između ostalog, za posledicu automatski i potpuni prijenos efekata promjene nivoa kamatnih stopa izvan BiH na tržište i portfolio kredita u BiH, značajan rast kamatnog prihoda, rasta udjela nekvalitetne aktive sa dugoročnim ekonomskim posljedicama, kao i rast kreditnog rizika bez adekvatnih efekata na mjerenje i iskazivanje ECL-a. FBA kontinuirano prati i razmatra potrebu uvođenja dodatnih mjera i poduzima

aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštiti deponenata, te unapređenju sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH.

U tabeli 26 dat je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste za ocjenu kreditnog rizika u bankama u FBiH:

- % -

Tabela 26: Pokazatelji kreditnog rizika				
R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.
1	2	3	4	5
1.	Stopa nekvalitetnih izloženosti	3,5	2,6	2,2
2.	Stopa pokrivenosti nekvalitetnih izloženosti sa ECL	77,9	83,7	84,8
3.	Stopa pokrivenosti ukupne aktive sa ECL	4,0	3,5	3,1
4.	Stopa NPL	6,4	4,8	4,0
5.	Stopa pokrivenosti NPL sa ECL	77,7	83,5	84,6
6.	Stopa pokrivenosti ukupnih kredita sa ECL	6,9	6,0	5,4
7.	Novi NPL*/Ukupni prihodujući krediti	0,8	-0,4	-0,1
8.	NPL/Ukupni kapital i ECL za NPL	26,2	20,5	16,7
9.	Neto NPL/Osnovni kapital	8,4	4,7	3,7
10.	Dospjeli krediti/Ukupni krediti	4,6	3,5	3,0

* Iznos rasta/pada NPL na izvještajni datum u odnosu na usporedni period

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno ocjeni prakse odobravanja, praćenja i analize izloženosti kreditnom riziku, uspostave sistema ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika, raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanja ECL-a, postupanja sa nekvalitetnim izloženostima, te upravljanja rizikom koncentracije.

1.2.5. Profitabilnost

Na održivu profitabilnost banaka najznačajnije utječe kvalitet aktive. Također, profitabilnost banaka može biti pod utjecajem i ostalih rizika, strukture, diverzificiranosti i troškova izvora finansiranja, troškovne efikasnosti, eksternih faktora koji su specifični za bankarski, odnosno finansijski sektor u FBiH (razvijenost finansijskog sistema, regulatorna obilježja, industrijska koncentracija i dr.) i eksternih makroekonomskih faktora (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija i dr.).

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sektora u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sektoru, posmatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti nivoa i kvaliteta zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti.

Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 432,7 miliona KM, što je za 137,6 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 27). Sve banke sa sjedištem u FBiH su iskazale pozitivan finansijski rezultat.

- 000 KM -

R. br.	O p i s	01.01. - 30.09.2021.		01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.	
		Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Dobit	263.976	15	295.138	14	432.725	13
2.	Gubitak	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	263.976	15	295.138	14	432.725	13

U Prilogu 5. prikazan je zbirni bilans uspjeha banaka u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023. godine, po šemi FBA, sa usporednim podacima za isti izvještajni period 2022. godine.

Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, u prvih devet mjeseci 2023. godine na nivou bankarskog sektora u FBiH ostvareni su ukupni prihodi u iznosu od 1,2 milijarde KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 166,3 miliona KM ili za 16,7% (tabela 28).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6	7
I Prihodi od kamata i slični prihodi						
1.	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.415	0,2	49.591	4,3	2053
2.	Kredit i poslovi lizinga	467.158	46,8	525.009	45,1	112
3.	Ostali prihodi od kamata	54.573	5,5	97.928	8,4	179
	Ukupno I	524.146	52,5	672.528	57,8	128
II Operativni prihodi						
4.	Naknade za izvršene usluge	338.398	33,9	357.009	30,6	105
5.	Prihodi iz posl. sa devizama	73.386	7,4	67.423	5,8	92
6.	Ostali operativni prihodi	62.072	6,2	67.294	5,8	108
	Ukupno II	473.856	47,5	491.726	42,2	104
	Ukupni prihodi (I+II)	998.002	100	1.164.254	100	117

U strukturi ukupnih prihoda, prihodi od kamata i slični prihodi učestvuju sa 57,8%, dok operativni prihodi učestvuju sa 42,2%. U odnosu na prvih devet mjeseci prethodne godine, došlo je do povećanja učešća prihoda od kamata i sličnih prihoda za 5,3 procentna poena, koliko iznosi smanjenje učešća operativnih prihoda. U posmatranom periodu, ostvareni ukupni kamatni i slični prihodi veći su za 148,4 miliona KM ili 28,3%. Dominantna stavka u ovim prihodima su kamatni prihodi po kreditima i poslovima lizinga, čije je učešće u ukupnim prihodima smanjeno za 1,7 procentnih poena. U istom periodu povećano je učešće kredita i potraživanja po poslovima lizinga u ukupnoj aktivni za 0,5 procentnih poena (sa 57,7% na 58,2%), a prosječna ponderisana NKS na kredite povećana je sa 3,04% na 3,12% (za 0,08 procentnih poena).

U prvih devet mjeseci 2023. godine kamatni prihodi po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija veći su za 47,2 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine zbog rasta međubankarskih kamatnih stopa na tržištu novca u EU, pri čemu se 64,9% povećanja odnosi na tri banke. U istom periodu, učešće kamatonosnih računa depozita kod depozitnih institucija u ukupnoj aktivni bankarskog sektora u FBiH ostalo je na istom nivou (17,7%). U okviru ostalih prihoda od kamata zabilježeno je povećanje na svim pozicijama: kamatni prihodi od plasmana drugim bankama za 914% (58,9% povećanja odnosi se na jednu banku), kamatni prihodi od

vrijednosnih papira koji se drže do dospijeca za 169,8% (62,9% povećanja odnosi se na dvije banke), a ostali prihodi od kamata za 33,3% (78,2% povećanja odnosi se na jednu banku).

Ukoliko se posmatra sektorska struktura ostvarenih kamatnih prihoda, najveći dio odnosi se na prihode od stanovništva - 50,8%, zatim na prihode od privatnih preduzeća - 26,5%, od bankarskih institucija - 12,6%, vladinih institucija - 6,7%, od javnih preduzeća - 2,2%, a od ostalih sektora 1,2%.

Ukupni operativni prihodi su u prvih devet mjeseci 2023. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježili povećanje od 17,9 miliona KM ili 3,8%. U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveća stavka su prihodi po naknadama za izvršene usluge koji su zabilježili povećanje za 18,6 miliona KM ili 5,5%. Prihodi iz poslovanja sa devizama smanjeni su za 5,9 miliona KM ili za 8,1% u odnosu na isti period prethodne godine, dok su ostali operativni prihodi povećani za 5,2 miliona KM ili 8,4%.

Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora u FBiH u prva tri tromjesečja 2023. godine iznose 717,9 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 17,3 miliona KM ili 2,5% (tabela 29).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6	7
I Rashodi od kamata i slični rashodi						
1.	Depoziti	44.883	6,4	47.265	6,6	105
2.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	4.064	0,6	7.107	1,0	175
3.	Ostali rashodi od kamata	33.110	4,7	13.312	1,9	40
	Ukupno I	82.057	11,7	67.684	9,4	82
II Nekamatni rashodi						
4.	Troškovi IV, rezerv. po pot. obav. i ost. vrijed. usklađenja	71.780	10,2	30.632	4,3	43
5.	Troškovi plata i doprinosa	202.902	29,0	218.295	30,4	108
6.	Troškovi poslovnog prostora i amortizacija	125.302	17,9	131.089	18,3	105
7.	Ostali poslovni i direktni troškovi	134.093	19,1	161.704	22,5	121
8.	Ostali operativni troškovi	84.531	12,1	108.544	15,1	128
	Ukupno II	618.608	88,3	650.264	90,6	105
	Ukupni rashodi (I+II)	700.665	100	717.948	100	102

U strukturi ukupnih rashoda, dominiraju nekamatni rashodi sa učešćem od 90,6%, dok rashodi od kamata i slični rashodi učestvuju sa 9,4%. U odnosu na isti period prethodne godine, povećano je učešće nekamatnih rashoda za 2,3 procentna poena, za koliko je smanjeno učešće rashoda od kamata. U posmatranom periodu kamatni i slični rashodi smanjeni su za 14,4 miliona KM ili 17,5%, pri čemu su kamatni rashodi po depozitima povećani za 2,4 miliona KM ili 5,3%. Povećanje kamatnih rashoda po depozitima posljedica je, kako povećanja iznosa kamatonosnih depozita, tako i blagog povećanja kamatnih stopa na depozite, pa tako prosječna ponderisana NKS za depozite iznosi 0,86%, dok je za isti period prošle godine iznosila 0,36%.

Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama u posmatranom periodu povećani su zbog rasta kamatnih stopa za tri miliona KM ili za 74,9% (87,2% povećanja se odnosi na tri

banke), dok je u isto vrijeme nivo zaduženja bankarskog sektora u FBiH po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama smanjen za 57,7 miliona KM ili 11%.

Ostali rashodi od kamata smanjeni su u posmatranom periodu za 19,8 miliona KM ili 59,8%, a najvećim dijelom usljed ukidanja negativne naknade na sredstva banaka iznad obavezne rezerve i na sredstva obavezne rezerve po osnovu osnovice u stranim valutama i u domaćoj valuti s valutnom klauzulom kod CBBiH.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH, u prvih devet mjeseci 2023. godine u odnosu na isti period 2022. godine, ukupni nekamatni rashodi povećani su za 31,7 miliona KM ili za 5,1%. U okviru istih, stopa smanjenja zabilježena je kod troškova ispravki vrijednosti, rezervisanja po potencijalnim obavezama i ostalih vrijednosnih usklađivanja od 57,3% ili 41,1 milion KM (86,3% smanjenja odnosi se na dvije banke). Pet banaka su kroz neto efekat imale veće troškove ispravki vrijednosti u prvih devet mjeseci ove godine, a osam banaka manje u odnosu na isti period prethodne godine. U okviru nekamatnih rashoda, stope povećanja ostvarili su troškovi plata i doprinosa (7,6%), troškovi poslovnog prostora (4,6%), ostali poslovni i direktni troškovi (20,6%, od čega se 70,9% povećanja odnosi na jednu banku), dok su ostali operativni troškovi ostvarili najveću stopu povećanja od 28,4% ili 24 miliona KM, pri čemu se 66,2% povećanja odnosi na tri banke.

Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U tabeli 30 dat je pregled najznačajnijih veličina i koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

- 000 KM ili % -

Tabela 30: Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti				
R. br.	Opis	30.09.2021.	30.09.2022.	30.09.2023.
1	2	3	4	5
1.	Neto dobit	263.976	295.138	432.725
2.	Prosječna neto aktiva	24.834.480	26.153.413	27.825.312
3.	Prosječni ukupni kapital	3.189.637	3.184.628	3.408.920
4.	Ukupan prihod	827.353	915.945	1.096.570
5.	Neto kamatni prihod	430.606	442.089	604.844
6.	Operativni prihodi	396.747	473.856	491.726
7.	Operativni rashodi	394.811	412.735	457.928
8.	Poslovni i direktni rashodi	165.605	205.873	192.336
9.	Ostali poslovni i direktni troškovi	116.758	134.093	161.704
10.	Dobit na prosječnu aktivu (ROAA)	1,1	1,1	1,6
11.	Dobit na prosječni ukupni kapital (ROAE)	8,3	9,3	12,7
12.	Ukupan prihod/prosječna aktiva	3,3	3,5	3,9
13.	Neto kamatni prihod/prosječna aktiva (NIM)*	1,7	1,7	2,2
14.	Neto kamatna marža (kamatni prihod/prosječna kamatonosna aktiva-kamatni rashod/prosječna kamatonosna pasiva)	1,9	1,8	2,4
15.	Operativni rashodi/ukupni prihod umanjen za ostale poslov. i dir. troš. (CIR)**	55,6	52,8	49,0

* NIM eng. Net Income Margin

** CIR eng. Cost-income Ratio

Ukoliko se posmatra neto kamatni prihod, zabilježeno je njegovo povećanje u odnosu na isti period prethodne godine za 162,8 miliona KM ili 36,8%, pri čemu je zabilježeno i povećanje njegovog učešća u ukupnom prihodu, sa 48,6% na 55,2%.

1.2.6. Ponderisane NKS i EKS

Sa ciljem veće transparentnosti i lakše uporedivosti uslova banaka za odobravanje kredita i primanje depozita, te zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i za organizacione dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH. Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o prosječnim ponderisanim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, u skladu sa [Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite](#)¹² i [Uputstvom za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope](#)¹³

FBA na osnovu dostavljenih podataka, prema utvrđenoj metodologiji, izračunava prosječne ponderisane NKS i EKS za bankarski sektor i iste zavise, osim od visine kamatnih stopa pojedinačnih banaka, i od volumena i strukture novoodobrenih kredita, odnosno novougovorenih depozita.

Za potrebe korisnika kredita, a prilikom analize trenda kamatnih stopa, relevantno je pratiti kretanje prosječne ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa kreditom, tj. uslovima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer: troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako je osiguranje uslov za odobravanje kredita, te drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita).

U Prilogu 6. daje se pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.

Ukupna prosječna ponderisana EKS na novoodobrene kredite u prvih devet mjeseci 2023. godine u bankarskom sektoru FBiH iznosi 3,64% i u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 3,58%, povećana je za 0,06 procentnih poena.

Kada se posmatra ročna struktura novoodobrenih kredita u prva tri tromjesečja 2023. godine u odnosu na isti period prethodne godine, prosječna ponderisana EKS na dugoročne kredite povećana je za 0,52 procentna poena (sa 4,88% na 5,40%), dok je za kratkoročne kredite povećana za 0,05 procentnih poena (sa 2,27% na 2,32%). Posmatrano prema sektorskoj strukturi, prosječna ponderisana EKS na ukupne novoodobrene kredite privredi smanjena je za 0,02 procentna poena (sa 2,54% na 2,52%), prosječna ponderisana EKS na ukupne novoodobrene kredite stanovništvu povećana je za 0,36 procentnih poena (sa 6,15% na 6,51%), dok je prosječna ponderisana EKS na ukupne novoodobrene kredite ostalim sektorima povećana za 1,80 procentnih poena (sa 2,89% na 4,69%).

POVEZNICA 12

POVEZNICA 13

Ukupna prosječna ponderisana EKS na depozite prikupljene u prvih devet mjeseci 2023. godine u bankarskom sektoru FBiH iznosi 0,87% i u odnosu na isti period 2022. godine, kada je iznosila 0,36%, povećana je za 0,51 procentni poen. Posmatrano prema ročnosti depozita, prosječna ponderisana EKS na kratkoročne depozite zabilježila je povećanje za 0,76 procentnih poena (sa 0,24% na 1,00%), a na dugoročne depozite za 0,32 procentna poena (sa 0,50% na 0,82%). Kada se posmatra sektorska struktura prikupljenih depozita, prosječna ponderisana EKS na depozite privrede povećana je za 0,77 procentnih poena (sa 0,44% na 1,21%), prosječna ponderisana EKS na depozite stanovništva povećana je za 0,21 procentni poen (sa 0,43% na 0,64%), dok je prosječna ponderisana EKS na depozite ostalih sektora povećana za 1,02 procentna poena (sa 0,28% na 1,30%).

1.2.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najslabijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor, njegovu stabilnost i sigurnost.

U tabeli 31 daje se pregled ispunjenja LCR-a, pokazatelja kratkoročne otpornosti banaka na rizik likvidnosti, u bankarskom sektoru u FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Zaštitni sloj likvidnosti	7.064.703	6.928.631	6.166.991	98	89
2.	Neto likvidnosni odlivi	3.176.830	3.280.801	2.602.974	103	79
	LCR	222%	211%	237%		

Sa 30.09.2023. godine LCR na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 237% i značajno je veći u odnosu na regulatorno propisani minimum, te sve banke ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a. Struktura zaštitnog sloja likvidnosti, po tržišnoj vrijednosti nakon primjene korektivnih faktora, prikazana je u tabeli 32:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Likvidna imovina nivoa 1	7.059.357	6.928.631	6.166.991	98	89
1.1.	Gotovina	1.526.321	1.543.788	1.369.768	101	89
1.2.	Rezerve centralne banke koje se mogu povući	3.095.846	3.076.604	2.722.074	99	88
1.3.	Imovina centralne vlade	1.401.508	1.238.867	1.000.432	88	81
1.4.	Imovina jedinica regionalne vlade i lokalne vlasti	1.011.738	1.045.296	1.029.773	103	99
1.5.	Imovina multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije	23.944	24.076	44.944	101	187
2.	Likvidna imovina nivoa 2	5.346	0	0	0	
2.1.	Likvidna imovina nivoa 2a	0	0	0	-	-
2.2.	Likvidna imovina nivoa 2b	5.346	0	0	0	-
	Ukupno (1+2)	7.064.703	6.928.631	6.166.991	98	89

Zaštitni sloj likvidnosti iznosi 6,2 milijarde KM i bilježi smanjenje od 0,8 milijardi KM ili 11% u odnosu na kraj prethodne godine. Najveće smanjenje od 354,5 miliona KM ili 11,5% zabilježeno je na poziciji rezerve centralne banke koje se mogu povući. U strukturi zaštitnog sloja likvidnosti

učestvuje samo likvidna imovina nivoa 1, a najveće učešće ima iznos iznad obavezne rezerve koju banke drže u CBBiH sa 44,1%, zatim gotovina sa 22,2%, imovina jedinica regionalne vlade sa 16,7%, te imovina centralnih vlada sa 16,2%.

Izračun neto likvidnosnih odliva može se vidjeti iz tabele 33:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ukupni odlivi	5.579.174	5.690.905	6.054.144	102	106
2.	Ukupni prilivi	2.402.345	2.469.853	3.592.255	103	145
3.	Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75% odliva	2.402.344	2.410.104	3.451.170	100	143
Neto likvidnosni odlivi (1-3)		3.176.830	3.280.801	2.602.974	103	79

Pri izračunu neto likvidnosnih odliva na dan 30.09.2023. godine, kod deset banaka, odlivi su umanjeni za iznos ukupnih priliva, a kod tri je ograničeno priznavanje likvidnosnih priliva na 75% ukupnih likvidnosnih odliva.

U strukturi odliva koji na dan 30.09.2023. godine iznose 26,6 milijardi KM (prije primjene stope odliva), najveće učešće imaju odlivi po osnovu depozita stanovništva (10,6 milijardi KM ili 39,9% ukupnih odliva, od čega se na stabilne depozite odnosi 5,7 milijardi KM ili 53,5% odliva depozita stanovništva), zatim depoziti drugih klijenata (9,1 milijarda KM ili 34,2% ukupnih odliva), te drugi proizvodi i usluge (4,1 milijarda KM ili 15,4% ukupnih odliva).

U strukturi ukupnih priliva koji iznose 3,6 milijardi KM, najveće učešće imaju novčana potraživanja od finansijskih klijenata (2,6 milijardi KM ili 72,4% ukupnih priliva), na koje je primijenjena stopa priliva od 100%, zatim prilivi po osnovu finansijskih derivata (0,6 milijardi KM ili 15,4% ukupnih priliva) na koje je, također, primijenjena stopa priliva od 100%, te potraživanja od klijenata koji nisu finansijski klijenti u iznosu od 0,3 milijarde KM ili 8,7% ukupnih priliva, a na koje je primijenjena stopa priliva od 50%.

Sa ciljem smanjenja rizika finansiranja tokom dužeg vremenskog perioda, Odlukom o upravljanju likvidnosti banaka propisano je da su banke od 31.12.2022. godine dužne kontinuirano održavati minimalni NSFR. NSFR-om se banke podstiču da finansiraju svoje aktivnosti stabilnijim izvorima finansiranja na trajnoj osnovi. NSFR se izračunava kao odnos između ASF i RSF, gdje ASF predstavlja dio kapitala i obaveza banke čija pouzdanost se očekuje tokom vremenskog perioda uključenog u NSFR (period do jedne godine), a RSF predstavlja rezultat množenja imovine i vanbilansnih izloženosti banke odgovarajućim faktorima kojima se odražavaju njihove likvidnosne karakteristike i preostali rokovi do dospelja tokom jednogodišnjeg perioda NSFR-a.

U tabeli 34 daje se pregled ispunjenja NSFR-a, u bankarskom sektoru u FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks
1	2	3	4	5=4/3
1.	Raspoloživo stabilno finansiranje (ASF)	19.770.563	20.661.206	105
2.	Potrebno stabilno finansiranje (RSF)	12.189.130	13.069.429	107
NSFR		162%	158%	

Sa 30.09.2023. godine NSFR na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 158% i značajno je veći u odnosu na regulatorno propisani minimum, te sve banke ispunjavaju zahtjeve u pogledu NSFR-a.

U tabeli 35 data je struktura ASF, a u tabeli 36 struktura RSF na nivou bankarskog sektora FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos obaveza i kapitala	ASF	Iznos obaveza i kapitala	ASF	(5/3)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8
	ASF od:						
1.	Stavki i instrumenata kapitala	3.066.853	3.065.720	3.161.364	3.161.364	103	103
2.	Depozita stanovništva	11.338.559	10.579.940	12.091.342	11.245.366	107	106
3.	Ostalih nefinansijskih klijenata (osim centralnih banaka)	10.433.312	5.533.246	11.037.048	5.822.863	106	105
4.	Operativnih depozita	154.674	68.473	59.811	21.830	39	32
5.	Finansijskih klijenata i centralnih banaka	1.190.180	401.687	1.003.468	301.859	84	75
6.	Ostalih obaveza	608.113	121.497	603.199	107.924	99	89
	Ukupno ASF	26.791.691	19.770.563	27.956.232	20.661.206	104	105

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos imovine	RSF	Iznos imovine	RSF	(5/3)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8
	RSF od:						
1.	Imovine centralne banke	6.042.185	0	6.494.161	0	107	-
2.	Likvidne imovine	1.981.702	19.978	1.875.653	12.608	95	63
3.	Vrijednosnih papira koji nisu likvidna imovina	276.376	230.870	291.326	233.582	105	101
4.	Kredita	17.319.096	10.834.010	18.944.448	11.658.086	109	108
5.	Finansijskih derivata	47	2	854	807	1.817	40.350
6.	Ostale imovine	917.542	812.215	959.334	815.107	105	100
7.	Vanbilansnih stavki	6.065.926	292.055	6.666.019	349.239	110	120
	Ukupno RSF	32.602.874	12.189.130	35.231.795	13.069.429	108	107

U sagledavanju likvidnosne pozicije, značajnu ulogu ima ročna struktura depozita, kao dominantni izvor finansiranja. Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću prikazana je u tabeli 37:

- 000 KM -

R. br.	Depoziti	31.12.2021.		31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Štednja i dep. po viđ. (do 7 dana)	14.755.459	69,6	16.444.582	73,3	17.800.509	75,4	111	108
2.	7 - 90 dana	986.253	4,7	856.555	3,8	713.646	3,0	87	83
3.	91 dan do jedne g.	2.157.949	10,2	2.252.657	10,0	2.243.862	9,5	104	100
	I Ukupno kratkoročni	17.899.661	84,5	19.553.794	87,1	20.758.017	88,0	109	106
4.	Do 5 godina	3.174.184	15,0	2.813.539	12,6	2.750.560	11,7	89	98
5.	Preko 5 godina	111.107	0,5	76.256	0,3	88.178	0,4	69	116
	II Ukupno dugoročni	3.285.291	15,5	2.889.795	12,9	2.838.738	12,0	88	98
	Ukupno (I + II)	21.184.952	100	22.443.589	100	23.596.755	100	106	105

Sa 30.09.2023. godine kratkoročni depoziti imali su učešće od 88% u ukupnim depozitima, a dugoročni 12%, pri čemu je došlo do povećanja učešća kratkoročnih, odnosno smanjenja učešća dugoročnih depozita za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2022. godine.

U posmatranom periodu zabilježeno je povećanje kratkoročnih depozita za 1,2 milijarde KM ili 6,2%, a dugoročni su smanjeni za 51,1 milion KM ili 1,8%. U okviru dugoročnih depozita zabilježeno je smanjenje depozita ročnosti do pet godina (za 63 miliona KM ili 2,2%), dok su depoziti ročnosti preko pet godina povećani za 11,9 miliona KM ili 15,6% (zbog značajnijeg povećanja kod jedne banke). Ako se analizira struktura dugoročnih depozita po preostalom dospijeću, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (96,9%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih sredstava, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim kreiraju i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. Važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki finansijske imovine i obaveza prema vremenskoj skali, kreiranoj na vremenski horizont od 180 dana. Iako je stupanjem na snagu obaveze banaka da kontinuirano održavaju minimalni NSFR, ukinuta obaveza ispunjavanja ročne usklađenosti preostalih rokova do ugovorenih dospijeća instrumenata finansijske imovine i finansijskih obaveza, potrebno je da banke kontinuirano kontrolišu ročnu usklađenost između izvora i plasmana, obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja.

U tabeli 38 daje se pregled ročne usklađenosti finansijske imovine i obaveza do 180 dana:

- 000 KM -

Tabela 38: Ročna usklađenost finansijske imovine i finansijskih obaveza do 180 dana						
R. br.	O p i s	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks	
1	2	Iznos	Iznos	Iznos	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
I 1-30 dana						
1.	Iznos finansijske imovine	11.876.368	12.036.634	12.396.267	101	103
2.	Iznos finansijskih obaveza	15.288.271	16.950.559	18.268.026	111	108
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-3.411.903	-4.913.925	-5.871.759	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	77,7%	71,0%	67,9%		
b)	Propisani minimum %	65,0%	65,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		12,7%	6,0%			
II 1-90 dana						
1.	Iznos finansijske imovine	13.050.584	13.303.221	13.767.749	102	103
2.	Iznos finansijskih obaveza	16.112.291	17.663.350	18.874.699	110	107
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-3.061.707	-4.360.129	-5.106.950	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	81,0%	75,3%	72,9%		
b)	Propisani minimum %	60,0%	60,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		21,0%	15,3%			
III 1-180 dana						
1.	Iznos finansijske imovine	14.327.268	14.669.888	15.034.437	102	102
2.	Iznos finansijskih obaveza	16.976.401	18.494.275	19.722.044	109	107
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-2.649.133	-3.824.387	-4.687.607	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	84,4%	79,3%	76,2%		
b)	Propisani minimum %	55,0%	55,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		29,4%	24,3%			

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti prikazan je u tabeli 39:

- % -

R. br.	Pokazatelj	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.
1	2	3	4	5
1.	Likvidna sredstva ⁷ /neto aktiva	31,9	32,1	32,3
2.	Likvidna sredstva/kratkoročne fin. obaveze	44,6	43,5	43,5
3.	Kratkoročne fin. obaveze/ukupne fin. obaveze	82,3	84,6	85,7
4.	Kredit/depoziti i uzeti krediti	72,3	71,9	71,3
5.	Kredit/depoziti, uzeti krediti i subord. dugovi ⁸	71,8	71,0	70,5

U odnosu na kraj 2022. godine, neznatno je povećano učešće likvidnih sredstava u neto aktivi, dok je odnos likvidnih sredstava i kratkoročnih finansijskih obaveza na istom nivou. Odnos kratkoročnih finansijskih obaveza i ukupnih finansijskih obaveza je povećan, dok pokazatelji „kredit/depoziti i uzeti krediti“ i „kredit/depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi“ bilježe poboljšanje.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utječu na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine zadovoljavajuća.

1.2.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Odlukom o upravljanju deviznim rizikom banke, propisan je način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke.

Prema stanju na dan 30.09.2023. godine na nivou bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznose 4,8 milijardi KM, sa učešćem od 16,8% (na kraju 2022. godine 4,2 milijarde KM ili 15,5%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 7,7 milijardi KM ili 27% (na kraju 2022. godine 7,8 milijardi KM, uz učešće od 28,5%).

U tabeli 40 daje se struktura aktive i obaveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajnije valute i ukupna devizna pozicija na nivou bankarskog sektora:

⁷ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj

- milioni KM -

Tabela 40: Devizna pozicija (EUR i ukupno)

R. br.	O p i s	31.12.2022.				30.09.2023.				Indeks	
		EUR		Ukupno		EUR		Ukupno		EUR	Ukupno
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(7/3)	(9/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I Imovina u bilansu stanja											
1.	Gotovina i got. ekvivalenti	1.145	13,0	1.787	18,5	2.330	25,9	3.002	30,7	203	168
2.	Kreditni	677	7,7	679	7,0	411	4,5	411	4,2	61	61
3.	Kreditni sa val. kl.	5.332	60,4	5.333	55,2	4.853	53,9	4.853	49,6	91	91
4.	Ostalo	1.548	17,5	1.742	18,0	1.294	14,4	1.395	14,3	84	80
5.	Ostala fin. imov. sa val. klauz.	126	1,4	126	1,3	118	1,3	118	1,2	94	94
Ukupno I (1+2+3+4+5)		8.828	100	9.667	100	9.006	100	9.779	100	102	101
II Obaveze u bilansu stanja											
6.	Depoziti	6.075	72,2	6.886	74,6	6.148	72,1	6.926	74,3	101	101
7.	Uzeti krediti	520	6,2	520	5,6	465	5,4	465	5,0	89	89
8.	Dep. i kred. s val. klauzulom	1.473	17,5	1.473	16,0	1.596	18,7	1.596	17,1	108	108
9.	Ostalo	344	4,1	354	3,8	322	3,8	336	3,6	94	95
Ukupno II (6+7+8+9)		8.412	100	9.233	100	8.531	100	9.323	100	101	101
III Vanbilansna pozicija neto (+) ili (-)											
10.	Imovina	9		9		28		51		311	567
11.	Pasiva	354		372		392		393		111	106
Duga (iznos)		71		71		111		114		156	161
%		2,4%		2,4%		3,6%		3,7%			
Kratka (iznos)											
%											
Dozvoljena		40,0%		40,0%		40,0%		40,0%			
Manja od dozvoljene		37,6%		37,6%		36,4%		36,3%			

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sektora FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i bankarskog sektora FX riziku na dan 30.09.2023. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Na nivou sektora iskazana je duga devizna pozicija od 3,7% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 36,3 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EUR iznosila je 3,6%, što je za 36,4 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke aktive bile veće od obaveza (duga pozicija).

Ako se analizira struktura stranih valuta, u aktivi⁹ je dominantno učešće EUR-a od 83,9% (31.12.2022. godine 80,1%), uz povećanje nominalnog iznosa za 665 miliona KM ili 19,7% u odnosu na kraj 2022. godine. Učešće EUR-a u obavezama je 89,7% (31.12.2022. godine 89,4%) i u odnosu na kraj 2022. godine smanjeno je za 3,3 miliona KM ili 0,05%. Osnovica za izračun učešća EUR-a u aktivi i obavezama ne uključuje stavke sa valutnom klauzulom.

1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi je rizik od mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige usljed promjene kamatnih stopa. Promjene kamatnih stopa koje generišu ovaj rizik obično se javljaju kao posljedica neusklađenosti u rokovima dospelja, promjena kamatnih stopa na pozicije aktive i pasive ili vanbilansne kratke ili duge pozicije.

⁹ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke - dio aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Stavke bilansne aktive i vanbilansa se iskazuje po neto principu, odnosno umanjuju se za iznos ECL-a

FBA je Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi propisala minimalne standarde za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, način izračuna promjene ekonomske vrijednosti koja proizilazi iz pozicija bankarske knjige, te izvještavanje FBA na kvartalnom nivou. Banka je dužna da uspostavi sveobuhvatan i efikasan sistem upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi koji je srazmjeran vrsti, obimu i složenosti poslova banke, kao i njenim rizičnim profilom. Za potrebe izvještavanja FBA o izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, banka je dužna koristiti se jednostavnim izračunom pri procjeni promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, primjenjujući standardni kamatni šok od 200 baznih poena na pozicije bankarske knjige po svim značajnim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno, obuhvatajući sve pozicije bankarske knjige koje su osjetljive na promjene kamatnih stopa.

Iz tabele 41 može se vidjeti valutna struktura promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala na nivou bankarskog sektora FBiH:

- 000 KM -

Tabela 41: Ukupna ponderisana pozicija bankarske knjige							
R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.09.2023.	Indeks		
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)	
1.	Neto ponderisana pozicija - KM	78.394	162.878	227.308	208	140	
2.	Neto ponderisana pozicija - EUR	26.564	44.378	53.537	167	121	
3.	Neto ponderisana pozicija - USD	339	329	0	97	0	
4.	Neto ponderisana pozicija - ostalo	-3.804	-6.633	-7.956	174	120	
5.	Promjena ekon. vrijed. (1+2+3+4)	101.493	200.952	272.889	198	136	
6.	Regulatorni kapital	2.852.902	2.926.563	3.062.316	103	105	
7.	Promjena ekonomske vrijednosti/regulatorni kapital	3,6%	6,9%	8,9%			

Stopa promjene ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala na dan 30.09.2023. godine iznosi 8,9%, što je u okviru propisanog ograničenja i veća je za dva procentna poena u odnosu na kraj prethodne godine.

1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

FBA će, u skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti sa poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenju sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, sa težištem na:

- provođenju SREP-a za banke prema dinamici utvrđenoj Odlukom o postupku supervizorskog pregleda i procjene banke¹⁴ i usvojenom SREP metodologijom, te kontinuiranom praćenju SREP indikatora za sve banke;
- praćenju rizičnog profila i kapitalne pozicije svih banaka, uključujući ispunjenje kapitalnih zahtjeva kao rezultat SREP procjene;

POVEZNICA 14

- provođenju supervizorske procjene ICAAP-a i ILAAP-a, kao i planova oporavka za sve banke;
- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i održivosti dugoročnih izvora finansiranja banaka kod kojih su koncentrisani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama postupanja banaka u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata i dr.;
- kontrolama primjene Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka, uključujući i ocjenu internih modela za procjenu parametara kreditnog rizika;
- praćenju realizacije strategija postupanja sa nekvalitetnim izloženostima i godišnjih operativnih planova za banke kod kojih je udio NPL-a u ukupnim kreditima veći od 5%;
- praćenju promjena kamatnih stopa i utjecaja na bankarski sektor, te poduzimanje aktivnosti na ublažavanju efekata i praćenje primjene Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa od strane banaka, kroz posredan i neposredan nadzor;
- provođenje testiranja otpornosti banaka na stres u skladu sa utvrđenom dvogodišnjom dinamikom provođenja, a sve sa ciljem praćenja poslovanja svake banke, ocjenjivanja rizika i blagovremenog poduzimanja odgovarajućih mjera;
- nastavku kontinuirane saradnje sa nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU i trećih zemalja čije članice imaju sjedište u FBiH, sa ciljem efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, te saradnje i razmjene informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, kao i sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- unapređenju saradnje kroz potpisivanje novih sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga;
- aktivnosti vezane za ESG rizike;
- daljnje aktivnosti na usklađivanju sa CRR 2¹⁵ i CRD V¹⁶ i
- nastavku saradnje sa UBBiH sa ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke i zahtjevima tržišta.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti sa ciljem realizacije preporuka posljednje FSAP misije - projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom i ukupnom privrednom sistemu, dostignutog nivoa razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, činjenice da depoziti građana predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka, te imajući u vidu aktuelne makroekonomske poremećaje, od banaka se očekuje da u narednom periodu svoje aktivnosti usmjere na:

- oprezno i odgovorno upravljanje rizicima, u skladu sa važećim računovodstvenim i regulatornim okvirom, domaćim i međunarodnim standardima dobre prakse;
- podršku privredi i stimuliranju kreditnog rasta kroz kontinuirano finansiranje klijenata i održive kreditne aranžmane;
- analiziranje, mjerenje, planiranje aktivnosti za umanjeње kamatno induciranoг kreditnoг rizika;

POVEZNICA 15

POVEZNICA 16

- dodatno jačanje sistema internih kontrola u svim oblastima poslovanja u skladu sa Odlukom o sistemu internog upravljanja u banci¹⁷;
- usklađivanje poslovanja sa novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- ažuriranje planova oporavka sa posebnom pažnjom u ključnim segmentima: proces eskalacije, pokazatelji i opcije oporavka;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu sa regulatornim zahtjevima;
- planiranje ispunjenja MREL zahtjeva za banke koje imaju tu obavezu;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu;
- dodatno praćenje pojačanih rizika koji su vezani za sigurnost informacionih sistema i primjene novih tehnologija, a naročito sa stanovišta poslovanja klijenata;
- razumno utvrđivanje naknada bankarskih usluga zasnovanih na stvarnim troškovima, uvažavajući naglašene potrebe finansijske inkluzije i prilagođavanja potrebama korisnika finansijskih usluga, te razvoj proizvoda koji su prilagođeni socijalno osjetljivim kategorijama stanovništva;
- pojačano praćenje rizika i efekata koji se prenose sa tržišta izvan BiH, a koji potencijalno mogu pojačati utjecaj kreditnog rizika i ostalih rizika i
- procjenu efekata makroekonomskih poremećaja i drugih utjecaja koji bi mogli imati nagle udare na operativnu sposobnost i likvidnost.

POVEZNICA 17

SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

MIKROKREDITNI SEKTOR
55

LIZING SEKTOR
65

FAKTORING POSLOVI
74

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 30.09.2023. godine, dozvolu za rad FBA ima 14 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga deset MKF (neprofitne organizacije) i četiri MKD (profitne organizacije), što je za jednu MKO više u odnosu na 31.12.2022. godine.

Sa 30.09.2023. godine, MKO sa sjedištem u FBiH posluju putem 361 organizacionog dijela, dok sedam MKO koje imaju sjedište u RS-u posluje u FBiH putem 67 organizacionih dijelova.

U Prilogu 7. dati su osnovni podaci o MKF i MKD, koji sa 30.09.2023. godine imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.1.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se, u skladu sa propisima, može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruženja građana i fizičkih lica koji su registrovani osnivači MKF, ali bez prava vlasništva nad kapitalom. Od četiri MKD, dva su MKD u 100%-tnom vlasništvu dvije MKF, jedno MKD je u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, dok je jedno MKD u 100%-tnom vlasništvu rezidentnog pravnog lica.

2.1.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 30.09.2023. godine ukupno je zaposleno 1.415 radnika, što je za tri radnika više u odnosu na stanje sa 31.12.2022. godine (tabela 42). Od ukupnog broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH, u MKF je zaposleno 1.213 radnika ili 85,7%, a u MKD 202 radnika ili 14,3%.

R. br.	Stepen stručne sprema	31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Učešće %	Broj zaposlenih	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprema - VSS	718	50,8	726	51,3	101
2.	Viša stručna sprema - VŠS	118	8,4	117	8,3	99
3.	Srednja stručna sprema - SSS	566	40,1	561	39,6	99
4.	Ostali	10	0,7	11	0,8	110
Ukupno		1.412	100	1.415	100	100

Na osnovu podataka o efikasnosti osoblja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine, aktiva po zaposlenom u MKO iznosi 568,3 hiljade KM, što je za 10,1% više u odnosu na 31.12.2022. godine.

2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 804,2 miliona KM i za 75,3 miliona KM ili 10,3% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2022. godine. Stopa rasta aktive MKF je 6,9%, dok je stopa rasta aktive MKD 20,9%.

U prilogima 8. i 9. dat je zbirni prikaz bilansa stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 10. dat pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO prema izvještajnim podacima na dan 30.09.2023. godine.

Zbirni bilans stanja mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine i usporednim podacima sa 31.12.2022. godine prikazan je u tabeli 43:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.				30.09.2023.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
AKTIVA										
1.	Novčana sredstva	43.803	10.602	54.405	7,5	29.594	12.160	41.754	5,2	77
2.	Plasmani bankama	182	0	182	0,0	0	0	0	0,0	0
3.	Mikrokrediti, bruto	440.182	165.440	605.622	83,1	463.786	194.146	657.932	81,8	109
4.	RKG	2.954	4.213	7.167	1,0	3.179	3.092	6.271	0,8	87
5.	Neto mikrokrediti	437.228	161.227	598.455	82,1	460.607	191.054	651.661	81,0	109
6.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	24.706	5.026	29.732	4,1	21.942	6.776	28.718	3,6	97
7.	Dugoročne investicije	34.388	0	34.388	4,7	65.379	0	65.379	8,1	190
8.	Ostala aktiva	10.250	1.498	11.748	1,6	11.078	5.608	16.686	2,1	142
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	-
Ukupno aktiva		550.557	178.353	728.910	100	588.600	215.598	804.198	100	110
PASIVA										
10.	Obav. po uzetim kred.	228.663	109.602	338.265	46,4	240.017	122.717	362.734	45,1	107
11.	Ostale obaveze	26.719	10.805	37.524	5,2	31.014	31.266	62.280	7,7	166
12.	Kapital	295.175	57.946	353.121	48,4	317.569	61.615	379.184	47,2	107
Ukupno pasiva		550.557	178.353	728.910	100	588.600	215.598	804.198	100	110
13.	Vanbilansna evidencija	181.648	36.139	217.787		189.313	48.918	238.231		109

U strukturi aktive i pasive mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2023. godine, u odnosu na kraj prethodne godine, bilansne stavke koje su zabilježile rast su: bruto mikrokrediti (8,6%), neto mikrokrediti (8,9%), dugoročne investicije (90,1%), ostala aktiva (42%), obaveze po uzetim kreditima (7,2%), ostale obaveze (66%) i kapital (7,4%). Bilansne stavke koje su zabilježile smanjenje su: novčana sredstva (23,3%), RKG (12,5%) i materijalna i nematerijalna imovina (3,4%). Značajniji rast na poziciji dugoročnih investicija u iznosu od 31 milion KM zabilježen je kod jedne MKF koja je u tekućoj godini izvršila ulaganja u MKD.

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 3,80%, što je u okviru propisanog standarda poslovanja.

Neto mikrokreditni portfolio sa učešćem od 81% u ukupnoj aktivni mikrokreditnog sektora, iznosi 651,6 miliona KM, te je zabilježio rast u apsolutnom iznosu od 53,2 miliona KM ili 8,9%, od čega su neto mikrokrediti u MKF porasli za iznos od 23,4 miliona KM, odnosno 5,3%, a neto krediti u MKD za iznos od 29,8 miliona KM, odnosno 18,5% u odnosu na 31.12.2022. godine. U

posmatranom periodu, RKG na ukupan mikrokreditni portfolio manje su za 0,9 miliona KM ili 12,5%. RKG kod MKF povećane su za 0,2 miliona KM ili 7,6%, dok su kod MKD smanjene za iznos od 1,1 milion KM, sa stopom pada od 26,6%.

Ukupna vanbilansna evidencija sa 30.09.2023. godine iznosi 238,2 miliona KM i u odnosu na 31.12.2022. godine veća je za 20,4 miliona KM ili 9,4%, pri čemu je kod MKF povećana za 7,7 miliona KM ili 4,2%, dok je kod MKD povećana za 12,8 miliona KM ili 35,4%. Najveće povećanje vanbilansne evidencije u iznosu od 7,3 miliona KM (30,3%) zabilježeno je kod jednog MKD koje ima 64,3% učešća u ovoj stavci na nivou MKD, kod kojeg su otpisani krediti, kao dominantna stavka vanbilansne evidencije povećani za 2,8 miliona KM ili 32,2% u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnog iznosa vanbilansne evidencije, na otpisane kredite (u koje su uključeni glavnica i redovna kamata, te zatezna kamata i sudski troškovi) odnosi se 149,4 miliona KM ili 62,7% vanbilansa, koji su za 0,7 miliona KM ili 0,4% veći u odnosu na kraj 2022. godine. Ukupan broj otpisanih mikrokreditnih partija sa 30.09.2023. godine je 36.697, što u odnosu na 31.12.2022. godine predstavlja smanjenje za ukupno 186 mikrokreditnih partija (0,5%), kao neto efekat novih otpisa, izvršenih trajnih otpisa i u potpunosti naplaćenih mikrokredita.

U grafikonu 11 prikazane su najveće bilansne stavke aktive i pasive po godinama.

Grafikon 11: Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama

2.1.2.2. Kapital i obaveze

Najveće stavke pasive mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine odnose se na: kapital koji iznosi 379,2 miliona KM i čini 47,2% ukupne pasive i obaveze po uzetim kreditima koje iznose 362,7 miliona KM ili 45,1% ukupne pasive. Preostali iznos od 62,3 miliona KM ili 7,7% ukupne pasive odnosi se na ostale obaveze koje su u poređenju sa 31.12.2022. godine povećane za iznos od 24,8 miliona KM ili 66%.

U odnosu na kraj prethodne godine, ukupno povećanje kapitala na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosilo je 26,1 milion KM ili 7,4%, od čega je u posmatranom periodu, kapital MKF povećan za 22,4 miliona KM ili 7,6%, a kapital MKD za iznos od 3,7 miliona KM ili 6,3%.

Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u tabeli 44:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.				30.09.2023.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Donirani kapital	48.098	0	48.098	13,6	48.098	0	48.098	12,7	100
2.	Osnovni kapital	3.696	34.177	37.873	10,7	3.696	44.177	47.873	12,6	126
3.	Višak/manjak prih. nad rash.	242.416	0	242.416	68,7	264.901	0	264.901	69,9	109
4.	Emisiona ažia	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	-
5.	Neraspor. dobit	0	10.191	10.191	2,9	0	2.543	2.543	0,7	25
6.	Zakonske rezerve	0	5.569	5.569	1,6	0	6.586	6.586	1,7	118
7.	Ostale rezerve	965	8.009	8.974	2,5	874	8.309	9.183	2,4	102
	Ukupno kapital	295.175	57.946	353.121	100	317.569	61.615	379.184	100	107

Ukupan kapital MKF iznosi 317,6 miliona KM ili 83,7% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a najveće stavke su višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 264,9 miliona KM i čini 83,4% ukupnog kapitala MKF koji je veći za 22,5 miliona KM ili 9,3% i donirani kapital koji iznosi 48,1 milion KM ili 15,2% i isti se nije mijenjao u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala, donacije za kreditni fond iskazuje devet MKF, pri čemu se na tri MKF odnosi 64,5%, a samo na jednu MKF 39,1% ukupnog iznosa donacija za kreditni fond. Pet najvećih pojedinačnih donatora u MKF u FBiH učestvuju sa 69,1% (33,2 miliona KM), pri čemu najveći donator samo jedne MKF ima učešće u iznosu od 10,1 milion KM ili 21% u ukupnom doniranom kapitalu. Preostale stavke kapitala MKF odnose se na osnovni kapital MKF i ostale rezerve u ukupnom iznosu od 4,6 miliona KM ili 1,4%.

Ukupan kapital MKD iznosi 61,6 miliona KM, što čini 16,3% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog dominantna stavka sa učešćem od 71,7% je osnovni kapital u iznosu od 44,2 miliona KM. Neraspoređena dobit iznosi 2,5 miliona KM ili 4,1%, te je zabilježeno značajno smanjenje ove bilansne pozicije za 7,6 miliona KM ili 75%, usljed smanjenja ove pozicije za 37,7% kod jednog MKD i činjenice da je novoosnovano MKD koje je počelo s radom u izvještajnoj godini, sa 30.09.2023. godine zabilježilo gubitak. Preostalih 14,9 miliona KM ili 24,2% kapitala MKD odnosi na zakonske i ostale rezerve.

Posmatrajući pokazatelj stope kapitala umanjelog za donirani kapital u odnosu na aktivu, koji sa 30.09.2023. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 41,17%, može se konstatovati da je isti u skladu sa propisanim ograničenjem.

Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima prikazana je u tabeli 45:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.				30.09.2023.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Obav. po uzetim kratk. kred.	12.292	7.856	20.148	5,9	11.702	6.100	17.802	4,9	88
2.	Obav. po uzetim dug. kred.	215.159	100.616	315.775	93,4	226.880	115.438	342.318	94,4	108
3.	Obaveze po dosp. kamatama	1.212	1.130	2.342	0,7	1.435	1.179	2.614	0,7	112
	Ukupno	228.663	109.602	338.265	100	240.017	122.717	362.734	100	107

U odnosu na 31.12.2022. godine, obaveze po uzetim kreditima povećane su za iznos od 24,5 miliona KM ili 7,2%. Stopa rasta kreditnih obaveza MKF je 5%, dok je stopa rasta kod MKD 12%.

U strukturi ukupnih obaveza po uzetim kreditima sa 30.09.2023. godine, kreditne obaveze MKF čine 66,2%, a MKD 33,8%. U pogledu ročne strukture obaveza po uzetim kreditima, u odnosu na 31.12.2022. godine, kratkoročne obaveze su smanjene za 11,6%, dok su dugoročne obaveze povećane za 8,4%. Obaveze po dospjelim kamatama povećane su za 11,6%. Dva najveća kreditora mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine su EFSE, Luksemburg - 30,3 miliona KM i KfW, Njemačka - 18,3 miliona KM.

2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Mikrokreditni portfolio iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilansnoj sumi mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine učestvuje sa 81,8% ukupne aktive mikrokreditnog sektora i iznosi 657,9 miliona KM. Ukoliko se isti umanjuje za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 6,3 miliona KM, neto mikrokreditni portfolio iznosi 651,6 miliona KM i čini 81% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH (tabela 46). U poređenju sa 31.12.2022. godine bruto mikrokreditni portfolio je povećan za iznos od 52,3 miliona KM ili 8,6%, a neto mikrokreditni portfolio za iznos od 53,2 miliona KM ili 8,9%. U istom periodu nivo RKG je smanjen za 0,9 miliona KM ili 12,5%.

U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfolija sa 30.09.2023. godine, neto mikrokrediti MKF iznose 460,6 miliona KM i čine 70,7% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 191 milion KM ili 29,3% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.			30.09.2023.			Indeks (8/5)
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8=6+7	9
1.	Mikrokrediti (bruto)	440.182	165.440	605.622	463.786	194.146	657.932	109
2.	RKG	2.954	4.213	7.167	3.179	3.092	6.271	87
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	437.228	161.227	598.455	460.607	191.054	651.661	109

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija (umanjenog za odgođeni prihod po osnovu naknada) na dan 30.09.2023. godine prikazani su u tabeli 47:

- 000 KM -

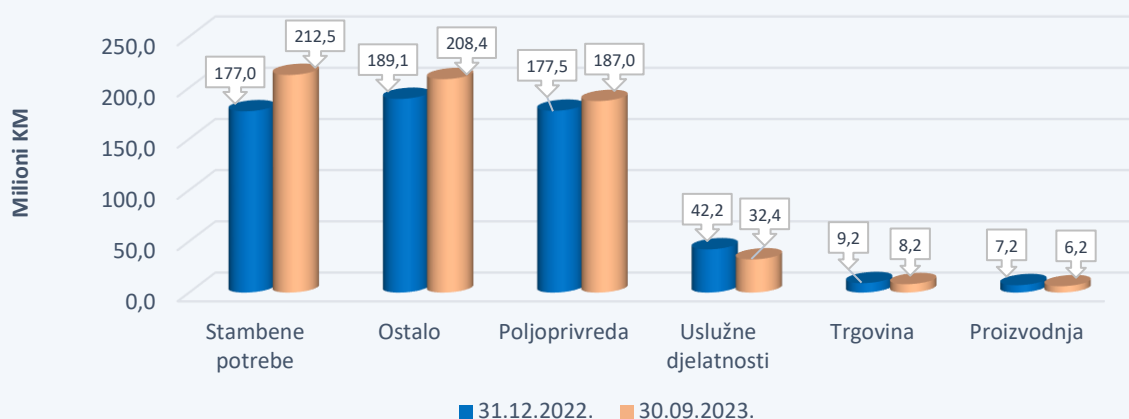
R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=3+4+5	7
1.	Pravnim licima					
a)	Uslužne djelatnosti	331	9.893	51	10.275	55,0
b)	Trgovina	158	3.338	8	3.504	18,8
c)	Poljoprivreda	26	1.457	2	1.485	7,9
d)	Proizvodnja	211	3.067	19	3.297	17,7
e)	Ostalo	46	68	0	114	0,6
	Ukupno 1	772	17.823	80	18.675	100
2.	Fizičkim licima					
a)	Uslužne djelatnosti	339	21.687	115	22.141	3,5
b)	Trgovina	174	4.448	19	4.641	0,7
c)	Poljoprivreda	5.605	179.562	360	185.527	29,2
d)	Proizvodnja	66	2.798	12	2.876	0,4
e)	Stambene potrebe	3.562	208.607	296	212.465	33,4
f)	Ostalo	15.019	192.632	678	208.329	32,8
	Ukupno 2	24.765	609.734	1.480	635.979	100
	Ukupno (1+2)	25.537	627.557	1.560	654.654	-

U ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija sa 30.09.2023. godine, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 95,9%, kratkoročni mikrokrediti učestvuju sa 3,9% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,2%.

Posmatrajući sektorsku strukturu, dominantno je učešće mikrokredita odobrenih fizičkim licima u visini od 97,1%, a preostalih 2,9% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim licima. U okviru mikrokreditnog portfolija fizičkih lica, najveće je učešće mikrokredita odobrenih za stambene potrebe 33,4%, te za ostale sektore koje je iznosilo 32,8%. Prema visini učešća slijede mikrokrediti odobreni za poljoprivredu sa 29,2% i uslužne djelatnosti sa 3,5%. Učešće mikrokredita za trgovinu je 0,7%, a za proizvodnju 0,4%. U strukturi mikrokredita odobrenih pravnim licima, dominantno je učešće mikrokredita za uslužne djelatnosti sa 55%.

U grafikonu 12 prikazana je sektorska struktura mikrokredita sa usporednim pregledom u odnosu na kraj prethodne godine.

Grafikon 12: Sektorska struktura mikrokredita (usporedni pregled)

U tabeli 48 daje se pregled potraživanja sa pripadajućim rezervisanjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su iskknjižena iz bilansa stanja, na dan 30.09.2023. godine:

- 000 KM -

Tabela 48: RKG

R. br.	Dani kašnjenja	Stope rezerv.	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ost. stavki aktive	Po mikrokr.	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezer.	Iznos kamate			Po dosp. kam.	Po ost. stav. aktive	Više izdv. rezerve	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=4x3	10=7x6	11=8x3	12	13=9+10+11+12
1.	0	0%	639.423	97,7	0%	212	444	0	0	0	181	181
2.	1-15	2%	5.183	0,8	2%	91	0	104	2	0	23	129
3.	16-30	15%	3.833	0,6	100%	68	0	575	68	0	31	674
4.	31-60	50%	1.979	0,3	100%	68	0	990	68	0	13	1.071
5.	61-90	80%	1.278	0,2	100%	52	0	1.022	52	0	1	1.075
6.	91-180	100%	2.958	0,4	100%	183	0	2.958	183	0	0	3.141
	Ukupno		654.654	100		674	444	5.649	373	0	249	6.271
7.	preko 180	Otpis	1.995	-		155	-	-	-	-	-	-

U mikrokreditnom portfoliju na nivou sektora, 97,7% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 2,3% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 1,4% mikrokredita, a na kašnjenja u otplati od 31 do 180 dana 0,9% mikrokredita. Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,7 miliona KM), kašnjenja u plaćanju do 30 dana čine 23,6%, a kašnjenja od 31 do 180 dana čine 45%. Ukupan iznos rezervisanja po osnovu mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 30.09.2023. godine je 6,3 miliona KM, a najveću

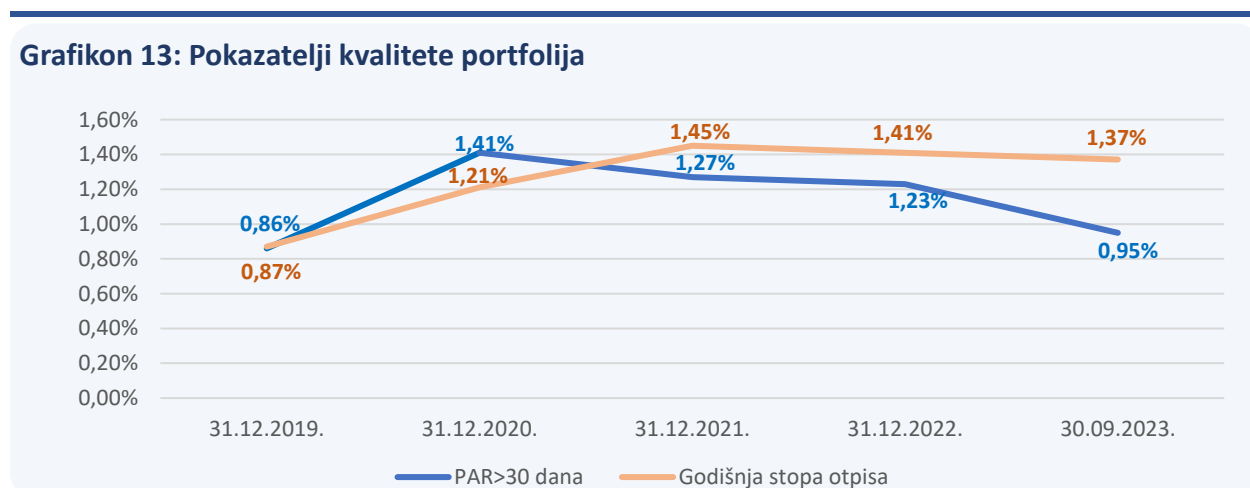
stavku čine rezervisanja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 3,1 milion KM i čine 50,1% ukupnog iznosa rezervisanja. Omjer RKG sa 30.09.2023. godine iznosi 0,86%, što u poređenju sa istim omjerom 31.12.2022. godine, kada je iznosio 1,05%, predstavlja smanjenje za 0,19 procentnih poena.

Ključni pokazatelji kvalitete mikrokreditnog portfolija

Pokazatelj portfolija u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 30.09.2023. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 0,95% i smanjen je za 0,28 procentnih poena u odnosu na 31.12.2022. godine. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikrokreditnog portfolija na nivou sektora je u okviru propisanog standarda.

Na nivou mikrokreditnog sektora, godišnja stopa otpisa mikrokredita sa 30.09.2023. godine iznosi 1,37%, što je u okviru propisanog standarda, a ista je smanjena za 0,04 procentna poena u odnosu na kraj prethodne godine.

U grafikonu 13 prikazani su pokazatelji kvalitete portfolija sa usporednim pregledom po godinama.

Ponderisane NKS i EKS na mikrokredite

U periodu od 01.01. do 30.09.2023. godine, MKO sa sjedištem u FBiH zaključile su ukupno 106.509 ugovora, te isplatile 456,7 miliona KM mikrokredita, što je za 4.138 ugovora ili 3,7% manje u odnosu na isti period prethodne godine, odnosno u vrijednosti isplata za 43,9 miliona KM ili 10,6% više isplata u odnosu na posmatrani period. Kod MKO sa sjedištem u FBiH, prosječna ponderisana NKS na ukupne mikrokredite je iznosila 19,07%, a EKS 22,71%, pri čemu je NKS na kratkoročne mikrokredite iznosila 21,00%, a na dugoročne 18,88%, te EKS na kratkoročne mikrokredite 28,17%, odnosno 22,17% na dugoročne mikrokredite. Prosječna ponderisana EKS na ukupne mikrokredite koje su isplatile MKO sa sjedištem u FBiH u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine, bilježi smanjenje za 0,62 procentna poena u odnosu na isti period 2022. godine, pri čemu je prosječna ponderisana EKS na kratkoročne mikrokredite zabilježila pad za 0,82 procentna poena, dok je na dugoročne mikrokredite zabilježila pad za 0,49 procentnih poena.

U Prilogu 11. daje se pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS, prema ročnosti i namjeni, za mikrokredite koje su u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine isplatile MKO sa sjedištem u FBiH.

U Prilogu 11a. daje se usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na isplaćene mikrokredite (kratkoročne, dugoročne i ukupne) u periodu 2019. - 2023. godina.

2.1.2.4. Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 25,6 miliona KM (tabela 49), što je za 13,8 miliona KM više u odnosu na isti period 2022. godine. Na izvještajni datum, MKO su ukupno iskazale 27,3 miliona KM viška prihoda nad rashodima, odnosno dobiti i 1,7 miliona KM manjka prihoda nad rashodima, odnosno gubitka.

- 000 KM -

R. br.	Opis	01.01. - 30.09.2022.						01.01. - 30.09.2023.					
		Iznos			Broj MKO			Iznos			Broj MKO		
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Višak prihoda nad rashodima/Dobit	11.446	4.598	16.044	7	2	9	22.379	4.887	27.266	7	2	9
2.	Manjak prihoda nad rashodima/Gubitak	390	3.832	4.222	3	1	4	156	1.519	1.675	3	2	5
	Ukupno	11.056	766	11.822	10	3	13	22.223	3.368	25.591	10	4	14

MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u iznosu od 22,2 miliona KM, koji je za 11,2 miliona KM veći u odnosu na isti period prethodne godine, dok su MKD iskazala neto dobit u iznosu od 3,4 miliona KM koja je veća za 2,6 miliona KM. Iskazani ukupni višak prihoda nad rashodima MKF iznosio je 22,4 miliona KM (sedam MKF), a manjak prihoda nad rashodima su iskazale tri MKF u iznosu od 0,2 miliona KM. Dobit su iskazala dva MKD u iznosu od 4,9 miliona KM, dok su dva MKD iskazala gubitak u iznosu od 1,5 miliona KM. U prilogima 12. i 13. dati su zbirni bilanci uspjeha za MKF i MKD.

Ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH ostvareni u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine iznose 109,6 miliona KM i isti su veći za 15,8 miliona KM ili 16,9% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 50).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	01.01. - 30.09.2022.				01.01. - 30.09.2023.				Indeks (9/5)	
		MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	MKF	MKD	Ukupno	Učešće %		
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11	
1.	Prihod od kamata i slični prihodi										
1.1.	Kamata na kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija		2	1	3	0,0	0	1	1	0,0	33
1.2.	Kamate na plasmane bankama	14		0	14	0,0	0	0	0	0,0	0
1.3.	Kamate na kredite	57.127	23.163	80.290	85,6	62.507	22.897	85.404	77,9	106	
1.4.	Naknade za obradu kredita	3.709	1.131	4.840	5,1	4.340	1.016	5.356	4,9	111	
1.5.	Naknade za prijev. otplatu kredita	430	205	635	0,7	517	187	704	0,6	111	
1.6.	Ostali prihodi od kamata i sl. prihodi	847	246	1.093	1,2	791	84	875	0,8	80	
	Ukupno	62.129	24.746	86.875	92,6	68.155	24.185	92.340	84,2	106	
2.	Operativni prihodi										
2.1.	Naknade za izvršene usluge	172	0	172	0,2	184	0	184	0,2	107	
2.2.	Prihod od naplaćenih otpisanih potraž.	5.090	558	5.648	6,0	5.002	806	5.808	5,3	103	
2.3.	Ostali operativni prihodi	6	13	19	0,0	6	5	11	0,0	58	
	Ukupno	5.268	571	5.839	6,2	5.192	811	6.003	5,5	103	
3.	Ostali poslovni prihodi	942	140	1.082	1,2	10.955	345	11.300	10,3	1044	
	Ukupni prihodi (1+2+3)	68.339	25.457	93.796	100	84.302	25.341	109.643	100	117	

U strukturi ukupnih prihoda MKO, prihodi od kamata i slični prihodi učestvuju sa 84,2%, operativni prihodi sa 5,5%, a ostali poslovni prihodi sa 10,3%. U odnosu na isti period prethodne godine, prihodi od kamata i slični prihodi, zabilježili su porast od 5,5 miliona KM ili 6,3%. Prihodi od kamata na kredite, kao najznačajnija stavka prihoda od kamata i sličnih prihoda porasli su za 5,1 milion KM ili 6,4%.

Operativni prihodi MKO u posmatranom periodu zabilježili su porast od 0,2 miliona KM ili 2,8%, pri čemu su prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja, kao dominantna stavka, povećani za 0,2 miliona KM ili 2,8%. Ostali poslovni prihodi zabilježili su značajan porast u iznosu od 10,2 miliona KM, obzirom da je jedna MKF u izvještajnom periodu na poziciji prihoda od dividendi i učešća (ulaganja) iskazala vrijednost u iznosu od deset miliona KM.

Ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023. godine iznose 84 miliona KM i isti su veći za 2,1 milion KM ili 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 51).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	01.01. - 30.09.2022.				01.01. - 30.09.2023.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Rashodi od kamata i slični rashodi									
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	4.791	3.438	8.229	10,0	6.015	3.494	9.509	11,3	116
1.2.	Naknade za primljene kredite	508	422	930	1,1	494	364	858	1,0	92
1.3.	Naknade za prijev. otplatu kredita	0	0	0	0,0	19	0	19	0,0	-
1.4.	Ostali rashodi po kamatama i sl. rashodi	324	1.633	1.957	2,4	298	125	423	0,5	22
	Ukupno	5.623	5.493	11.116	13,5	6.826	3.983	10.809	12,8	97
2.	Operativni rashodi									
2.1.	Troškovi plata i doprinosa	29.947	7.661	37.608	45,9	32.509	8.000	40.509	48,2	108
2.2.	Troškovi amortizacije	3.433	1.084	4.517	5,5	3.541	1.037	4.578	5,4	101
2.3.	Materijalni troškovi	1.636	427	2.063	2,5	1.613	376	1.989	2,4	96
2.4.	Troškovi usluga	10.255	4.744	14.999	18,3	11.093	3.844	14.937	17,8	100
2.5.	Ostali operativni troškovi	1.919	460	2.379	2,9	2.070	981	3.051	3,6	128
	Ukupno	47.190	14.376	61.566	75,1	50.826	14.238	65.064	77,4	106
3.	Ostali poslovni rashodi	473	174	647	0,8	387	161	548	0,7	85
4.	Troškovi rezer. za kred. i dr. gubitke	3.052	4.137	7.189	8,8	2.959	3.048	6.007	7,2	84
5.	Porez na višak prih. nad rash./dobit	945	511	1.456	1,8	1.081	543	1.624	1,9	112
	Ukupni rashodi (1+2+3+4+5)	57.283	24.691	81.974	100	62.079	21.973	84.052	100	103

U strukturi ukupnih rashoda MKO, dominiraju operativni rashodi sa učešćem od 77,4%, dok rashodi od kamata i slični rashodi učestvuju sa 12,8%, te troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke sa 7,2%. Na ostale poslovne rashode i porez na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit odnosi se 2,6% ukupnih rashoda MKO.

Rashodi od kamata i slični rashodi manji su za 0,3 miliona KM ili 2,8% u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su kamate na pozajmljena sredstva povećane za 15,6%. Naknade za primljene kredite smanjene su za 7,7%, a ostali rashodi po kamatama i slični rashodi za 78,4%, usljed značajnog smanjenja ove pozicije kod jednog MKD (pad od 96,9%).

Operativni rashodi MKF, kao dominantna stavka ukupnih rashoda, povećani su za 3,5 miliona KM ili 5,7%, pri čemu su troškovi plaća i doprinosa, kao najznačajnija stavka, porasli za 2,9 miliona KM ili 7,7%. Troškovi usluga su neznatno smanjeni za 62 hiljade KM ili 0,4%, dok su materijalni

troškovi smanjeni za 74 hiljade KM ili 3,6%. Ostali operativni troškovi porasli su za 0,7 miliona KM, odnosno 28,2%, a troškovi amortizacije za 61 hiljadu KM ili 1,4%.

Ostali poslovni rashodi smanjeni su za 99 hiljada KM ili 15,3%, a troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke za 1,2 miliona KM ili 16,4%. Troškovi poreza na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit su veći za 0,2 miliona KM ili 11,5%.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 17,42%, što je u okviru propisanog pokazatelja.

Prema izvještajnim podacima na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine prilagođeni povrat na aktivu za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA), je negativan i iznosi -3,06%, usljed povećanja stope inflacije koja se koristi za prilagodbu troškova prilikom izračuna ovog pokazatelja. Navedeni pokazatelj nije u okviru propisanog standarda. Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda (umanjenih za naplatu otpisanih potraživanja i ostalih poslovnih prihoda) i ukupnih rashoda, iznosi 133,02%.

2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor mikrokreditnog sektora u FBiH nastaviti sa planiranim supervizorskim aktivnostima, koje će biti usmjerene na:

- praćenje usklađenosti poslovanja MKO sa regulatornim okvirom, u pogledu ostvarenja ciljeva mikrokreditiranja, u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva, povećanju transparentnosti poslovanja i zaštite prava korisnika finansijskih usluga;
- pravovremeno i adekvatno poduzimanje aktivnosti u MKO u skladu sa izrečenim korektivnim mjerama na otklanjanju identifikovanih nepravilnosti i slabosti u poslovanju;
- praćenje makroekonomskih prilika i utjecaja na MKO sektor, kao i praćenje aktivnosti upravljačkih funkcija MKO na usklađivanju poslovanja sa propisanim parametrima primarno u kontekstu upravljanja i optimiziranja operativnih troškova, te ublažavanje negativnih efekata na krajnje korisnike kredita.

Nadležna upravljačka tijela MKO trebaju osigurati usklađenost poslovanja sa regulatornim okvirom i propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- obavljanja djelatnosti mikrokreditiranja radi poboljšanja materijalnog položaja korisnika, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva, polazeći od zakonom propisanih ciljeva mikrokreditiranja uz dosljednu primjenu [Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga](#)¹⁸, uključujući i usklađivanje politika kamatnih stopa na mikrokredite sa propisanim ciljevima mikrokreditiranja, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikrokreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja dobrih praksi upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogle biti izložene MKO, efikasnosti sistema internih kontrola i neovisne funkcije interne revizije;

POVEZNICA 18

- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikrokreditiranja;
- usklađivanja, odnosno unapređenja pokazatelja operativne efikasnosti i operativne održivosti;
- nastavka i unapređenja saradnje sa AMFI, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za MKO;
- redovnog, ažurnog i tačnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a i unapređenja transparentnosti poslovanja.

MKO koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikrokredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu održivosti poslovanja, mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila održivost radnih mjesta u MKO, što će biti predmet supervizorske pažnje sa ciljem očuvanja stabilnosti mikrokreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikrokreditiranja u FBiH.

2.2. LIZING SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH

2.2.1.1. Broj lizing društava i podružnica

Dozvolu FBA za obavljanje poslova lizinga na dan 30.09.2023. godine imaju četiri lizing društva u FBiH, te je u odnosu na kraj prethodne godine broj lizing društava isti. Četiri lizing društva imaju osnovanu po jednu podružnicu u RS-u.

U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o lizing društvima koja sa 30.09.2023. godine čine lizing sektor u FBiH.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva lizing društava u FBiH, prema podacima sa 30.09.2023. godine je sljedeća: dva lizing društva su u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društvo je u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, dok je jedno lizing društvo u 100%-tnom vlasništvu rezidentnog pravnog lica.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 30.09.2023. godine u lizing sektoru u FBiH je zaposleno 113 radnika, što je za 13 radnika više u odnosu na kraj prethodne godine (tabela 52).

R. br.	Stepen stručne sprema	31.12.2022.		30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Učešće %	Broj zaposlenih	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprema - VSS	77	77,0	77	68,1	100
2.	Viša stručna sprema - VŠS	2	2,0	2	1,8	100
3.	Srednja stručna sprema - SSS	16	16,0	27	23,9	169
4.	Ostali	5	5,0	7	6,2	140
	Ukupno	100	100	113	100	113

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva zasniva se na omjeru aktive i broja zaposlenih. Prema pokazateljima na dan 30.09.2023. godine na nivou lizinga sektora u FBiH na svakog zaposlenog odnosilo se 4,7 miliona KM aktive, što je za 0,3 miliona KM ili 6,4% više u odnosu na 31.12.2022. godine.

2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2023. godine iznosi 525,5 miliona KM i veća je za 88,5 miliona KM ili 20,3% u odnosu na 31.12.2022. godine. Na dva lizing društva, posmatrano po veličini aktive, odnosi se 66,8% ukupne aktive lizing sektora u FBiH.

U Prilogu 15. dat je Zbirni bilans stanja lizing društava u FBiH, dok je u Prilogu 16. dat pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH, prema izvještajnim podacima sa stanjem na dan 30.09.2023. godine. U tabeli 53 daje se sažeti bilans stanja lizing sektora.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	Učešće %	30.09.2023.	Učešće %	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novac i novčani ekvivalenti	4.384	1,0	5.565	1,1	127
2.	Plasmani bankama	6.167	1,4	11.679	2,2	189
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto	342.550	78,4	407.807	77,6	119
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	383.834	87,8	463.148	88,1	121
3b)	Rezerve za gubitke	4.837	1,1	4.691	0,9	97
3c)	Odgođeni prihod po osnovu kamata	36.075	8,2	50.259	9,6	139
3d)	Odgođeni prihod po osnovu naknada	372	0,1	391	0,1	105
4.	Potraživanja od supsidijarnih lica	0	0,0	0	0,0	-
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	76.012	17,4	86.237	16,4	113
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina - vlastita sredstva, neto	1.222	0,3	1.234	0,2	101
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog lizinga, neto	74.790	17,1	85.003	16,2	114
6.	Dugoročne investicije	408	0,1	407	0,1	100
7.	Ostala aktiva	7.519	1,7	13.850	2,6	184
Ukupno aktiva		437.040	100	525.545	100	120
PASIVA						
8.	Obaveze po uzetim kreditima	390.310	89,3	470.502	89,5	121
9.	Ostale obaveze	10.158	2,3	14.177	2,7	140
10.	Kapital	36.572	8,4	40.866	7,8	112
Ukupna pasiva		437.040	100	525.545	100	120
11.	Vanbilansna evidencija	60.984		113.444		186

U strukturi ukupne aktive lizing sektora u FBiH najznačajnije je učešće neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, koja iznose 407,8 miliona KM ili 77,6% ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2022. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća su za 65,3 miliona KM ili 19,1%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za iznos od 79,3 miliona KM ili 20,7%. Jedna banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga, na 30.09.2023. godine iskazuje neto potraživanja po osnovu ugovora finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 33,2 miliona KM, što ukazuje da neto potraživanja na nivou lizing sistema iznose 441 milion KM i ista su za 62,3 miliona KM ili 16,5% veća u odnosu na kraj prethodne godine.

Bilansna pozicija novac i novčani ekvivalenti na dan 30.09.2023. godine iznosi 5,6 miliona KM, što čini 1,1% ukupne aktive, te je veća za 1,2 miliona KM ili 26,9% u odnosu na 31.12.2022. godine. Plasmani bankama, koje iskazuje jedno lizing društvo, na dan 30.09.2023. godine iznose 11,7 miliona KM, što čini 2,2% ukupne aktive lizing sektora u FBiH, a što je za 5,5 miliona KM ili 89,4%

više u odnosu na 31.12.2022. godine. Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 30.09.2023. godine iznosi 85 miliona KM i za 10,2 miliona KM ili 13,7% je povećana u odnosu na 31.12.2022. godine.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizinga sektora u FBiH, posmatrano prema predmetu lizinga, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 88,2%, ugovori po osnovu finansiranja mašina i opreme učestvuju sa 11,7%, dok se na ugovore putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 0,1%. Prema korisniku lizinga, najveći dio se odnosi na ugovore odobrene pravnim licima (91,4%), te na ugovore odobrene fizičkim licima (5,1%).

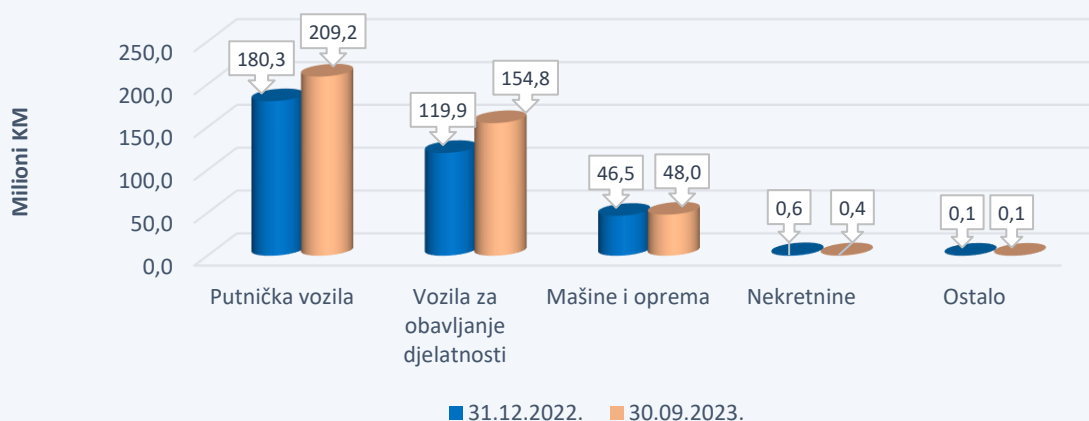
U tabeli 54 iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na nivou lizing sektora u FBiH (bruto potraživanja umanjena za odgođene prihode po osnovu kamata i naknada) na dan 30.09.2023. godine.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće %
1	2	3	4	5	6	7
1.	Prema predmetu lizinga					
1.1.	Putnička vozila	64.986	142.969	1.219	209.174	50,7
1.2.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	50.769	103.011	1.023	154.803	37,5
1.3.	Mašine i oprema	17.893	29.784	383	48.060	11,7
1.4.	Nekretnine	77	318	1	396	0,1
1.5.	Ostalo	30	35	0	65	0,0
	Ukupno	133.755	276.117	2.626	412.498	100
2.	Prema korisniku lizinga					
2.1.	Pravna lica	122.380	252.058	2.419	376.857	91,4
2.2.	Preduzetnici	4.463	8.358	75	12.896	3,1
2.3.	Fizička lica	6.136	14.675	118	20.929	5,1
2.4.	Ostalo	776	1.026	14	1.816	0,4
	Ukupno	133.755	276.117	2.626	412.498	100

U grafikonu 14 prikazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu sa usporednim podacima na kraju prethodne godine.

Grafikon 14: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu (usporedni pregled)

2.2.2.2. Kapital i obaveze

Ukupni kapital lizing društava na 30.09.2023. godine iznosi 40,8 miliona KM, što čini 7,8% ukupne pasive lizing sektora u FBiH, a u poređenju sa 31.12.2022. godine, navedena pozicija povećana je za 4,3 miliona KM ili 11,7%.

Ukupne obaveze lizing sektora na dan 30.09.2023. godine iznose 484,7 miliona KM, te predstavljaju dominantan izvor u strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH, obzirom da čine 92,2% ukupne pasive lizing društava. U poređenju sa stanjem na 31.12.2022. godine ukupne obaveze na nivou sektora povećane su za iznos od 84,2 miliona KM ili 21%.

Obaveze lizing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 30.09.2023. godine iznose 470,5 miliona KM, što čini 89,5% ukupne pasive. U poređenju sa 31.12.2022. godine, pozicija obaveza po kreditima je veća za iznos od 80,2 miliona KM ili 20,5%. Posmatrano prema ugovorenoj ročnosti, dominantno je učešće dugoročnih kredita u obavezama po uzetim kreditima.

2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema izvještajnim podacima na nivou lizing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 30.09.2023. godine (tabela 55) iskazane su u iznosu od 4,7 miliona KM i manje su u odnosu na 31.12.2022. godine za 146 hiljada KM ili 3%.

U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 30.09.2023. godine iskazano je ukupno 2,6 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su manja za 0,6 miliona KM ili 19% u odnosu na 31.12.2022. godine.

- 000 KM -

Tabela 55: Pregled rezervi za finansijski lizing

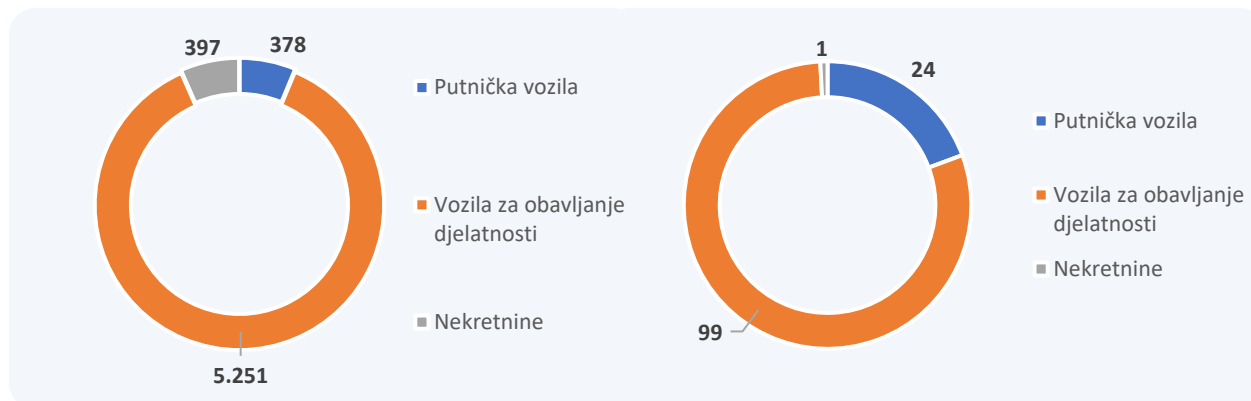
R. br.	Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokr. stvari)	Iznos potraž. za pokretne stvari	Iznos potraž. za nepokr. stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokr. stvari	Rezerve			Ukupne rezerve
								Za pokretne stvari	Za nepokr. stvari	Više obrač. i izdvojene rezerve	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=7x3	10=8x4	11	12=9+10+11
1.	0-60	0,5%	0,5%	409.309	462	73.460	203	367	1	3.877	4.245
2.	60-90	10%	10%	1.692	0	353	0	35	0	62	97
3.	90-180	50%	50%	1.029	0	467	0	234	0	109	343
4.	preko 180	100%	75%	6	0	6	0	6	0	0	6
5.	preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno				412.036	462	74.286	203	642	1	4.048	4.691

Ukupan iznos otpisanih potraživanja na dan 30.09.2023. godine iznosi 3,5 miliona KM, što je smanjenje u odnosu na 31.12.2022. godine za 0,6 miliona KM ili 15,7%.

Procijenjena tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, usljed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga na dan 30.09.2023. godine na nivou lizing sektora FBiH iznosi šest miliona KM i povećana je u odnosu na 31.12.2022. godine za 4,4 miliona KM, usljed značajnog rasta procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih vozila za obavljanje djelatnosti kod jednog lizing društva koje ima 80,4% učešća u ukupnoj procijenjenoj tržišnoj vrijednosti. Izuzeto je ukupno 124 predmeta lizinga, što je za 59 predmeta više u odnosu na kraj prethodne godine (grafikon 15).

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2023. godine, na putnička vozila odnosi se 6,3%, dok se na vozila za obavljanje djelatnosti odnosi 87,1%. Jedno lizing društvo ima 92,3% učešća u procijenjenoj tržišnoj vrijednosti izuzetih vozila za obavljanje djelatnosti. Na nekretnine (poslovne objekte), po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga, odnosi se 6,6% ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta, a cjelokupan iznos navedene pozicije odnosi se na jedno lizing društvo.

Grafikon 15: Struktura procijenjene tržišne vrijednost izuzetih predmeta lizinga (u 000 KM) i broja izuzetih predmeta

Posmatrano na nivou lizing sistema FBiH na dan 30.09.2023. godine, tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi šest miliona KM i ista je povećana za iznos od 4,4 miliona KM u odnosu na 31.12.2022. godine. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove lizinga odnosi se dvije hiljade KM ili 0,03% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na nivou lizing sistema. Na značajno smanjenje navedene pozicije utjecalo je smanjenje vrijednosti na poziciji nekretnina koje iskazuje banka koja obavlja poslove lizinga. Nekretnine preuzete za neotplaćena potraživanja banka je vrednovala u skladu s Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, odnosno iste je svela na jednu KM.

2.2.2.4. Profitabilnost

Prema izvještajnim podacima četiri lizing društva, na nivou lizing sektora u FBiH u periodu od 01.01. do 30.09.2023. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 6,4 miliona KM, što predstavlja smanjenje za 1,4 miliona KM u odnosu na isti period 2022. godine (tabela 56). Iskazana ukupna neto dobit iznosila je 7,2 miliona KM (tri lizing društva), dok je jedno lizing društvo iskazalo gubitak u iznosu od 0,8 miliona KM.

- 000 KM -

R. br.	Opis	01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.	
		Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava
1	2	3	4	5	6
1.	Dobit	8.822	3	7.184	3
2.	Gubitak	1.051	2	784	1
	Ukupno	7.771	5	6.400	4

U Prilogu 17. dat je zbirni bilans uspjeha lizing društava u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023. godine.

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH ostvareni u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine iznose 43,6 miliona KM i isti su veći za 10,2 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 57).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Prihod od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamate na plasmane bankama	74	0,2	61	0,1	82
1.2.	Kamate po finansijskom lizingu	9.640	28,9	17.939	41,2	186
1.3.	Ostali prihodi od kamate	1.648	5,0	2.155	5,0	131
	Ukupno 1	11.362	34,1	20.155	46,3	177
2.	Operativni prihodi					
2.1.	Naknade za operativni najam	17.002	50,9	19.190	44,0	113
2.2.	Naknada za izvršene usluge	0	0,0	1	0,0	-
2.3.	Ostali operativni prihodi	4.597	13,8	4.136	9,5	90
	Ukupno 2	21.599	64,7	23.327	53,5	108
3.	Prihod po osnovu otpuštanja rez. za gubitke	414	1,2	87	0,2	21
	Ukupni prihodi (1+2+3)	33.375	100	43.569	100	131

Prihodi od kamata i slični prihodi lizing sektora FBiH iznose 20,2 miliona KM, te čine 46,3% ukupnih prihoda lizing sektora, a isti su veći za 8,8 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine. Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovu kamata po finansijskom lizingu u ukupnom iznosu od 17,9 miliona KM i isti su za 8,3 miliona KM veći u odnosu na isti period prethodne godine.

Operativni prihodi iznose 23,3 miliona KM sa učešćem od 53,5% u ukupnim prihodima lizing sektora, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine povećani su za iznos od 1,7 miliona KM ili 8%. Naknade za operativni najam, kao dominantna stavka operativnih prihoda povećane su za 2,2 miliona KM ili 12,9%, dok su ostali operativni prihodi smanjeni za 0,5 miliona KM ili 10%. U prvih devet mjeseci 2023. godine, iskazan je prihod po osnovu otpuštanja rezervi za gubitke u iznosu od 0,1 milion KM, koji čini 0,2% ukupnih prihoda lizing sektora. Dva lizing društva iskazala su prihod na navedenoj poziciji.

U odnosu na isti period prethodne godine zabilježeno je povećanje učešća pozicije prihoda od kamata i sličnih prihoda lizing sektora u ukupnim prihodima, uz istovremeno smanjenje učešća operativnih prihoda u ukupnim prihodima lizing sektora. Zbog rasta 6M i 3M EURIBOR-a, a usljed promjene monetarne politike na nivou EU i primjene zaštitnih mehanizama radi stabilizacije rasta inflacije, izvori finansiranja lizing društava, odnosno cijena na iste, porasla je u skladu sa trendom rasta stope EURIBOR-a. Stoga je povećanje prihoda u devetomjesečnom izvještajnom periodu 2023. godine u odnosu na isti period prethodne godine najvećim dijelom posljedica usklađenja kamata sa 6M i 3M EURIBOR-om, uzimajući u obzir da većinu portfolija lizing društava čine ugovori koji su vezani za ove stope.

Ukupni rashodi lizing sektora u FBiH

Ukupni rashodi za period 01.01. - 30.09.2023. godine iznose 37,2 miliona KM, a isti su veći za 11,6 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 58).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Rashod od kamata i slični rashodi					
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	3.818	14,9	13.727	36,9	360
1.2.	Naknade za obradu kredita	94	0,4	144	0,4	153
1.3.	Ostali rashod po kamati	3	0,0	4	0,0	133
	Ukupno 1	3.915	15,3	13.875	37,3	354
2.	Operativni rashodi					
2.1.	Troškovi plata i doprinosa	4.008	15,7	4.045	10,9	101
2.2.	Troškovi poslovnog prostora	10.859	42,4	12.123	32,6	112
2.3.	Ostali troškovi	6.822	26,6	7.126	19,2	104
	Ukupno 2	21.689	84,7	23.294	62,7	107
3.	Troškovi rezervi	0	0,0	0	0,0	-
4.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
	Ukupni rashodi (1+2+3+4)	25.604	100	37.169	100	145

Rashodi od kamata i slični rashodi u lizing sektoru iznose 13,9 miliona KM, sa učešćem od 37,3% u ukupnim rashodima, te su veći u odnosu na isti period prethodne godine za deset miliona KM, čemu je najviše doprinijelo povećanje ove stavke za 260% kod jednog lizing društva koje ima 44,5% učešća u ovoj bilansnoj poziciji, a činjenica je da su i ostala društva iskazala značajno povećanje ove stavke. Kamatni rashodi na uzete kredite, kao dominantna stavka rashoda od kamata, zabilježili su rast za 9,9 miliona KM.

U posmatranom periodu ukupni operativni rashodi lizing sektora iznose 23,3 miliona KM sa učešćem od 62,7% u ukupnim rashodima lizing sektora, i isti su veći za 1,6 miliona KM ili 7,4% u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su u njihovoj strukturi povećani troškovi plata i doprinosa za 0,9%, troškovi poslovnog prostora za 11,6%, dok su ostali troškovi povećani za 4,5%.

U odnosu na isti period prethodne godine zabilježeno je povećanje učešća pozicije rashoda od kamata i sličnih rashoda lizing sektora u ukupnim rashodima, uz istovremeno smanjenje učešća operativnih rashoda u ukupnim rashodima lizing sektora usljed činjenice da su zaduženja lizing društava bila većinski ugovorno vezana za 6M i 3M EURIBOR (od 80% - 95% izvora finansiranja), radi čega je značajan porast rashoda po osnovu korištenih kredita. Pored navedenog, jedno lizing društvo je vršilo refinansiranje u značajnom iznosu iz kredita sa promjenjivom kamatnom stopom u kredite sa fiksnom kamatnom stopom, što je također imalo utjecaja na strukturu rashoda u posmatranom izvještajnom periodu.

2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou lizing sistema u periodu od 01.01. do 30.09.2023. godine iznosi 263,1 milion KM i veća je za 62,4 miliona KM ili 31,1% u odnosu na isti period prethodne godine, od čega se na lizing sektor, kojeg čine

četiri lizing društva, odnosi 249,7 miliona KM, odnosno 94,9% od ukupne vrijednosti novozaključenih ugovora na nivou lizing sistema.

Broj novozaključenih ugovora na nivou lizing sistema iznosi 4.052, što je za 381 ugovor ili 10,4% više u odnosu na isti period prethodne godine. Od toga se na lizing sektor odnosi 3.927 ugovora ili 96,9% od ukupnog broja zaključenih ugovora na nivou lizing sistema. Prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sistema zaključenih u periodu od 01.01. do 30.09.2023. godine iznosi 64,9 hiljada KM i ista je veća za 18,8% u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 54,7 hiljada KM, dok prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sektora iznosi 63,6 hiljada KM što je za 18,5% više u odnosu na isti period 2022. godine kada je iznosila 53,7 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u periodu od 01.01. do 30.09.2023. godine, na ugovore finansijskog lizinga odnosi se 222,1 milion KM ili 84,4% (99,8% čini vrijednost dugoročnih lizing ugovora), dok se na ugovore operativnog lizinga odnosi 41 milion KM ili 15,6% (74,2% čini vrijednost dugoročnih lizing ugovora).

U tabeli 59 prikazan je usporedni pregled broja zaključenih ugovora u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine i isti period prethodne poslovne godine, kao i usporedni pregled ostvarenog iznosa novozaključenih ugovora u istim periodima:

- 000 KM -

R. br.	O p i s	01.01. - 30.09.2022.						01.01. - 30.09.2023.					
		Finansijski lizing		Operativni lizing		Ukupno		Finansijski lizing		Operativni lizing		Ukupno	
		Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6	9	10	11	12	13=9+11	14=10+12
1.	Vozila	2.748	147.734	726	32.323	3.474	180.057	3.067	195.548	831	41.023	3.898	236.571
2.	Oprema	189	20.491	0	0	189	20.491	154	26.546	0	0	154	26.546
3.	Nekretnine	2	96	0	0	2	96	0	0	0	0	0	0
4.	Ostalo	6	65	0	0	6	65	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	2.945	168.386	726	32.323	3.671	200.709	3.221	222.094	831	41.023	4.052	263.117

Ukupan iznos novih finansiranja u izvještajnom periodu ostvarila su sva četiri lizing društva i jedna banka, koja se bavi poslovima finansijskog lizinga kao pravni sljednik lizing društva koje se pripojilo istoj. U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika finansijskog lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim licima, koji čine 93,5% ukupnog iznosa finansiranja u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine. Jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane zbog obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

Ponderisane NKS i EKS

Ukupna prosječna ponderisana NKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine iznosi 3,61% za kratkoročne ugovore i 5,89% za dugoročne ugovore, dok EKS za kratkoročne ugovore iznosi 5,39%, a za dugoročne 8,88%. Ukupna prosječna ponderisana NKS iznosi 5,88%, a EKS 8,86%. U poređenju sa istim periodom 2022. godine, kada je iskazana ukupna prosječna ponderisana NKS od 3,81% i EKS od 6,62%, evidentan je porast NKS za 2,07 procentnih poena i EKS za 2,24 procentna poena.

U Prilogu 18. dat je pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS po ugovorima o finansijskom lizingu zaključenim u periodu 01.01. - 30.09.2023. godine, prema ročnosti, predmetu i korisniku lizinga.

Razlike u visini prosječnih ponderisanih EKS prema korisnicima lizinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima, obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza.

U Prilogu 18a. dat je usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu, koji su zaključeni u posljednjih pet godina, prema ročnosti i korisniku lizinga. Razlika između iskazanih NKS i EKS je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i plaća se unaprijed od strane korisnika lizinga, kao i kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, te dodatni troškovi lizing aranžmana koji se uključuju u izračun EKS.

2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava u FBiH nastaviti sa planiranim aktivnostima koje će u narednom periodu biti usmjerene na:

- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja lizing sektora, putem posrednih i neposrednih kontrola;
- očuvanje kapitalne adekvatnosti lizing sektora u FBiH i jačanje internih procesa definisanja parametara zaštite kapitala u subjektima lizing sektora u FBiH;
- praćenje makroekonomskih prilika i kretanja referentnih kamatnih stopa i njihovog utjecaja na lizing sektor, te poduzimanje aktivnosti na ublažavanju negativnih efekata na lizing sektor i korisnike finansijskih usluga;
- praćenje i ocjenu efikasnosti uspostavljenih sistema upravljanja rizicima u lizing sektoru u FBiH i kvaliteta sveukupnog upravljanja;
- daljnju saradnju sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za lizing društva, kao i saradnje sa drugim nadzornim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu finansijskog lizinga u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje lizing sektora u FBiH.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava, FBA očekuje od subjekata lizing sistema u FBiH da unaprijede aktivnosti i mjere sa primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja usluga finansiranja putem lizinga, a koje su usmjerene na:

- unaprjeđenje sigurnog, stabilnog i održivog lizing poslovanja;
- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- unaprjeđenje sistema upravljanja rizicima koji proizilaze iz lizing poslovanja i okruženja, pravovremeno identifikovanje rizika i poduzimanje mjera na kontroli i ublažavanju tih rizika;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i organima, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i drugih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima i programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima, kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i
- dosljednu primjenu Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga.

2.3. FAKTORING POSLOVI

2.3.1. Učesnici na tržištu faktoringa u FBiH

U skladu sa odredbama ZoF-a, poslove faktoringa u FBiH može obavljati privredno društvo organizovano kao dioničko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora imati odobrenje FBA i banka čije je poslovanje uređeno propisima koji regulišu poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavlja ZoF-a.

Factoring poslovanje u FBiH sa 30.09.2023. godine obavljaju tri komercijalne banke, od kojih su dvije članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Sa 30.09.2023. godine ukupan broj novozaključenih ugovora o faktoringu od strane subjekata koji pružaju usluge faktoringa u FBiH je 125, od čega su 124 novozaključena ugovora zaključena sa pravom regresa, te se svi ugovori odnose na domaći faktoring. Uspoređujući izvještajne podatke sa istim periodom prethodne godine, broj novozaključenih ugovora je manji za 53 ugovora ili 29,8%.

Pružaoци usluga faktoringa u posmatranom periodu nisu obavljali poslove otkupa novčanih potraživanja u inostranom faktoringu, niti poslove srodne faktoringu.

Ukupan otkupljeni nominalni iznos novčanih potraživanja i nominalni iznos isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima pružaoца usluga faktoringa u FBiH sa 30.09.2023. godine iznosi 110 miliona KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine smanjenje od 13,6 miliona KM ili 11%, od čega je 109,7 miliona KM ili 99,7% faktoring sa pravom regresa, 0,2 miliona KM ili 0,2% faktoring bez prava regresa, a 0,1 milion KM ili 0,1% obrnuti (dobavljački) faktoring.

Vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH prema vrsti faktoringa i domicilnosti, sa usporednim podacima i trendom u naznačenim periodima, prikazane su u tabeli 60:

- 000 KM -

Tabela 60: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti						
R. br.	Vrsta faktoringa/domicilnost	Volumen otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima				Indeks (5/3)
		01.01. - 30.09.2022.		01.01. - 30.09.2023.		
1	2	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće%	7
1.	Factoring sa pravom regresa	57.892	46,9	109.701	99,7	189
2.	Factoring bez prava regresa	65.634	53,1	168	0,2	0
3.	Obrnuti (dobavljački) faktoring	0	0	92	0,1	-
	Ukupno	123.526	100	109.961	100	89
4.	Domaći faktoring	123.526	100	109.961	100	89
5.	Inostrani faktoring	0	0	0	0	-
	Ukupno	123.526	100	109.961	100	89

U strukturi otkupljenih novčanih potraživanja prema vrstama faktoringa sa 30.09.2023. godine, iskazan je faktoring bez prava regresa i faktoring sa pravom regresa, te jedan ugovor obrnutog (dobavljačkog) faktoringa. Struktura prema domicilnosti ostala je nepromijenjena.

Posmatrajući ugovore o faktoringu, prema ugovorenom dospijeću, najveće učešće u ukupnom volumenu sa 30.09.2023. godine od 95,8% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti do 60 dana, slijedi učešće od 4,1% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana, a potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana iznosi 0,1%. U istom periodu prethodne godine najveće učešće, također, su imala otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti do 60 dana (95,2%) u ukupnom volumenu.

Prema sektorskoj strukturi kupca kod regresnog prava, najveće učešće imaju javna preduzeća, obzirom na vrijednost otkupljenih potraživanja, koja sa 30.09.2023. godine iznose 70 miliona KM, što čini 63,6% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH. Slijedi učešće privatnih preduzeća i društava sa 39,9 miliona KM ili 36,4% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH.

Ukupno isplaćeni avansi dobavljačima (prodavci potraživanja) iznose 107,7 miliona KM. Od ukupnog iznosa isplaćenih avansa, iznos od 107,6 miliona KM ili 99,9% se odnosi na faktoring sa pravom regresa, dok se 168 hiljada KM ili 0,1% odnosi na faktoring bez prava regresa.

Po osnovu ugovora o faktoringu na dan 30.09.2023. godine, banke su potraživale ukupno 13,9 miliona KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se 99,9% odnosi na faktoring sa pravom regresa, a 0,1% na faktoring bez prava regresa. Struktura navedenog iznosa potraživanja prema ugovorenim dospijećima je sljedeća: sa ugovorenim dospijećem do 60 dana - 84,6%, a od 61 do 90 dana - 14,7% i od 91 do 180 dana - 0,7%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH sa 30.09.2023. godine, iznose 472 hiljade KM (prihodi od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada). U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa bili su manji za 157 hiljada KM. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 99,6% se odnosi na faktoring sa pravom regresa.

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja subjekata koji obavljaju poslove faktoringa u FBiH, nastaviti sa planiranim aktivnostima koje će u narednom periodu biti usmjerene na:

- podršku unaprjeđenju poslovnog ambijenta za faktoring poslovanje u FBiH;
- pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za subjekte koji se bave poslovima faktoringa, kao i saradnje sa drugim nadzornim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvalitete podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu faktoringa u CRK-u i
- nastavak kontinuiranog nadzora faktoring poslovanja u FBiH putem izvještaja i kontrolom na licu mjesta.

U okviru nadzornih aktivnosti FBA, očekuje se od subjekata faktoring sistema da unaprijede aktivnosti i mjere s primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja faktoring usluga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja sa regulatornim zahtjevima;
- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog faktoring poslovanja;
- unapređenje sistema upravljanja rizicima, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i tijelima;
- osiguranje tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i drugih evidencija, preventivno djelovanje i sprečavanje eventualnih prevara i pogrešaka i
- transparentno, razumljivo i potpuno informisanje klijenata o uslugama faktoringa.

ZAKLJUČAK

Nadzor SBS odvija se kontinuirano s ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja svih SBS u FBiH. Aktivnosti koje sprovodi FBA uključuju planirane i vanredne aktivnosti i mjere u skladu sa nadležnostima FBA.

Na osnovu iskazanih osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2023. godine, može se zaključiti da je isti adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan. U odnosu na kraj prethodne godine, zabilježen je rast neto aktive, novčanih sredstava, kreditnog portfolija, ulaganja u vrijednosne papire, depozita, štednje i ukupnog kapitala. Učesće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, kao ključnog indikatora kvaliteta aktive, bilježi smanjenje u odnosu na kraj prethodne godine.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2023. godine, u odnosu na kraj prethodne godine, karakteriše rast aktive, rast bruto mikrokreditnog portfolija, kao najznačajnije stavke aktive, rast ukupnog kapitala, kao dominantne stavke pasive, te rast obaveza po uzetim kreditima. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, broj zaključenih ugovora zabilježio je pad, dok su vrijednosti mikrokredita zabilježile rast. Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH iskazan je pozitivan finansijski rezultat.

Na nivou lizing sistema u FBiH sa 30.09.2023. godine iskazano je povećanje aktive, bruto i neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, obaveza po uzetim kreditima i kapitala u odnosu na kraj prethodne godine. Broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora su, također, zabilježili rast u odnosu na isti period prethodne godine. U posmatranom periodu na nivou lizing sektora u FBiH iskazana je dobit u poslovanju

lizing društava koja bilježi smanjenje u odnosu na isti period prethodne godine.

Factoring poslovanje, kao mogući instrument kratkoročnog finansiranja i upravljanja novčanim tokovima, sa 30.09.2023. godine odvijalo se isključivo kroz obavljanje funkcije finansiranja, dok nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja potraživanjima ili poslova srodnih faktoringu. U odnosu na isti period prethodne godine, zabilježeno je smanjenje vrijednosti otkupljenog nominalnog iznosa novčanih potraživanja i iznosa isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima pružaoca usluga faktoringa, a smanjen je i broj zaključenih ugovora o faktoringu.

Trenutno okruženje u kojem posluju SBS karakteriše i daljnja neizvjesnost u vezi sa budućim globalnim makroekonomskim kretanjima. Rezultati bankarskog sistema FBiH upućuju na dostignutu stabilnost, održivost i otpornost bankarskog sistema. Kapaciteti bankarskog sistema, unutar postojećeg regulatornog okvira, dovoljni su za nastavak podrške privredi i građanima, te prilagođavanje okolnostima koje bi mogle nastati. FBA će nastaviti aktivno nadzirati rad SBS u skladu sa važećim aktima i planovima, te poduzimati redovne i vanredne aktivnosti u slučaju dodatne potrebe za djelovanjem u nastalim situacijama. U svrhu jačanja ekonomije i upravljanja aktuelnim rizicima posebna pažnja će se posvetiti mjerama i aktivnostima koje podržavaju jačanje kapitala, daljnje stabiliziranje uslova na tržištu, finansijsku inkluziju i pitanje zaštite korisnika finansijskih usluga.

SPISAK PRILOGA

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

79

- Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2023.
- Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2023.
- Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2023.
- Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

85

- Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2023.
- Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2023.
- Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2023.
- Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO
- Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2023.
- Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2023.

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

92

- Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2023.
- Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2023.
- Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2023.
- Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu - 30.09.2023.
- Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2023.

R. br.	Banka	Internet adresa	Predsjednik uprave	Broj zaposlenih
1.	Addiko Bank d.d. Sarajevo	www.addiko.ba	Jasmin Spahić	346
2.	ASA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO	www.asabanka.ba	Samir Mustafić	690
3.	"BOSNA BANK INTERNATIONAL" - d.d. Sarajevo	www.bbi.ba	Alek Bakalović	408
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	Marco Trevisan	576
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA D.D. VELIKA KLADUŠA	www.kib-banka.com.ba	Hasan Porčić	83
6.	NLB Banka d.d., Sarajevo	www.nlb.ba	Lidija Žigić	480
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. SARAJEVO	www.pbs.ba	Hamid Pršeš	192
8.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	www.procreditbank.ba	Amir Salkanović	198
9.	RAIFFEISEN BANK DIONIČARSKO DRUŠTVO BOSNA I HERCEGOVINA	www.raiffeisenbank.ba	Rainer Schnabl	1.393
10.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina	www.sparkasse.ba	Amir Softić	499
11.	UniCredit Bank d.d.	www.unicreditbank.ba	Amina Mahmutović	1.157
12.	UNION BANKA DD SARAJEVO	www.unionbank.ba	Vedran Hadžiahmetović	201
13.	ZiraatBank BH d.d.	www.ziraatbank.ba	Bülent Suer	340
UKUPNO				6.563

Napomena: nazivi banaka iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	8.240.642	30,3	8.961.205	31,3	109
	1.a. Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	4.033.051	14,8	3.899.751	13,6	97
	1.b. Kamatonosni računi depozita	4.207.591	15,5	5.061.454	17,7	120
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.395.556	5,2	1.219.985	4,3	87
3.	Plasmani drugim bankama	530.298	2,0	311.380	1,1	59
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	16.513.007	60,7	17.155.972	60,0	104
	4.a. Krediti	15.888.358	58,4	16.637.576	58,2	105
	4.b. Potraživanja po poslovima lizinga	39.234	0,1	0	0	0
	4.c. Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	585.415	2,2	518.396	1,8	89
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	633.268	2,3	941.389	3,3	149
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	524.828	1,9	529.172	1,9	101
7.	Ostale nekretnine	23.329	0,1	20.616	0,1	88
8.	Investicije u zavisna i pridružena društva	11.659	0,0	11.659	0,0	100
9.	Ostala aktiva	376.559	1,4	441.577	1,5	117
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.049.863	3,9	992.863	3,5	95
	10.a. Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	995.285	3,7	932.714	3,3	94
	10.b. Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	54.578	0,2	60.149	0,2	110
11.	UKUPNA AKTIVA	27.199.283	100	28.600.092	100	105
OBAVEZE						
12.	Depoziti	22.443.589	82,5	23.596.755	82,5	105
	12.a. Kamatonosni depoziti	14.021.071	51,5	14.544.793	50,9	104
	12.b. Nekamatonosni depoziti	8.422.518	31,0	9.051.962	31,6	107
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	0,0	150	0,0	100
	13.a. Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0,0	0	0,0	-
	13.b. Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	0,0	150	0,0	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
15.	Obaveze prema vladi	0	0,0	0	0,0	-
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	520.335	1,9	465.504	1,6	89
	16.a. sa preostalim rokom dospijeca do jedne godine	128.356	0,5	133.408	0,5	104
	16.b. sa preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	391.979	1,4	332.096	1,1	85
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	303.155	1,1	274.932	1,0	91
18.	Ostale obaveze	694.723	2,6	707.971	2,5	102
19.	UKUPNE OBAVEZE	23.961.952	88,1	25.045.312	87,6	105
KAPITAL						
20.	Trajne prioritetne dionice	343	0,0	343	0,0	100
21.	Obične dionice	1.562.046	5,7	1.582.046	5,5	101
22.	Emisiona ažia	137.327	0,5	109.554	0,4	80
	22.a. na trajne prioritetne dionice	88	0,0	88	0,0	100
	22.b. na obične dionice	137.239	0,5	109.466	0,4	80
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	1.190.912	4,4	1.430.112	5,0	120
24.	Kursne razlike	0	0,0	0	0,0	-
25.	Ostali kapital	346.703	1,3	432.725	1,5	125
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	0	0,0	0	0,0	-
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	3.237.331	11,9	3.554.780	12,4	110
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	27.199.283	100	28.600.092	100	105
PASIVNI I NEUTRALNI POBBILANS		717.415		715.810		100
UKUPNO		27.916.698		29.315.902		105

Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Banka	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	Addiko Bank d.d. Sarajevo	1.070.727	3,7	583.945	3,4	864.797	3,7	14.023
2.	ASA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO	2.902.305	10,1	1.818.334	10,6	2.501.985	10,6	37.123
3.	"BOSNA BANK INTERNATIONAL" - d.d. Sarajevo	1.551.919	5,4	949.856	5,5	1.333.205	5,6	21.929
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	2.563.933	9,0	1.725.556	10,1	1.971.396	8,4	26.554
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA D.D. VELIKA KLADUŠA	127.000	0,5	56.110	0,3	94.174	0,4	1.142
6.	NLB Banka d.d., Sarajevo	1.741.450	6,1	1.128.709	6,6	1.442.539	6,1	20.187
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. SARAJEVO	662.660	2,3	371.631	2,2	549.067	2,3	11.670
8.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	874.293	3,1	571.054	3,3	666.640	2,8	9.134
9.	RAIFFEISEN BANK DIONIČARSKO DRUŠTVO BOSNA I HERCEGOVINA	5.127.298	17,9	2.845.763	16,6	4.261.541	18,1	98.360
10.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina	2.157.609	7,5	1.488.619	8,7	1.787.054	7,6	31.737
11.	UniCredit Bank d.d.	7.288.012	25,5	4.087.510	23,8	6.094.885	25,8	135.703
12.	UNION BANKA DD SARAJEVO	1.190.769	4,2	490.023	2,8	1.029.550	4,4	3.901
13.	ZiraatBank BH d.d.	1.342.117	4,7	1.038.862	6,1	999.922	4,2	21.262
UKUPNO		28.600.092	100	17.155.972	100	23.596.755	100	432.725

Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2023.

- 000 KM -

Opis	Nivo kreditnog rizika 1	Nivo kreditnog rizika 2	Nivo kreditnog rizika 3	Ukupni bruto krediti po nivoima kreditnog rizika	ECL za Nivo 1 kreditnog rizika	ECL za Nivo 2 kreditnog rizika	ECL za Nivo 3 kreditnog rizika	Ukupno ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Ukupni krediti pravna lica (1.1. do 1.21.)	7.332.948	894.491	346.707	8.574.146	91.857	104.075	294.242	490.174
1.1. A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	92.189	14.849	28.817	135.855	1.173	1.324	20.302	22.799
1.2. B Vađenje ruda i kamena	41.096	48.644	237	89.977	468	5.027	161	5.656
1.3. C Prerađivačka industrija	1.715.040	243.676	107.663	2.066.379	23.044	29.721	92.993	145.758
1.4. D Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	220.219	27.515	4.839	252.573	2.884	2.773	4.104	9.761
1.5. E Opskrba vodom, uklanjanje otpada, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša	51.241	6.150	762	58.153	521	625	265	1.411
1.6. F Građevinarstvo	560.799	51.196	13.706	625.701	6.250	4.431	12.834	23.515
1.7. G Trg. na veliko i malo; popravak motornih vozila i motoc.	2.693.902	258.129	105.521	3.057.552	25.926	29.347	96.452	151.725
1.8. H Prijevoz i skladištenje	318.291	41.019	15.893	375.203	4.214	3.964	12.358	20.536
1.9. I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hoteljerstvo i ugostiteljstvo)	111.539	79.415	32.323	223.277	1.438	8.684	28.524	38.646
1.10. J Informacije i komunikacije	136.728	11.402	6.040	154.170	2.074	1.151	3.756	6.981
1.11. K Finans. djelatnosti i djelatnosti osiguranja	617.626	7.207	100	624.933	13.931	256	101	14.288
1.12. L Poslovanje nekretninama	130.689	44.086	6.632	181.407	1.448	12.290	4.006	17.744
1.13. M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	174.422	35.320	17.450	227.192	2.346	2.710	13.636	18.692
1.14. N Administrat. i pomoćne uslužne djelatnosti	54.584	4.167	2.726	61.477	718	258	2.057	3.033
1.15. O Javna uprava i odbrana; obav. soc. osiguranje	273.576	13.752	0	287.328	3.220	696	0	3.916
1.16. P Obrazovanje	18.824	729	694	20.247	152	64	381	597
1.17. Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	69.133	2.252	1.932	73.317	1.339	273	1.000	2.612
1.18. R Umjetnost, zabava i rekreacija	30.242	4.076	137	34.455	400	419	135	954
1.19. S Ostale uslužne djelatnosti	22.807	907	1.235	24.949	311	62	1.177	1.550
1.20. T Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	0	0	0	0
1.21. U Djelatnosti izvanteritorijal. organizacija i tijela	1	0	0	1	0	0	0	0
2. Ukupno stanovništvo (2.1 + 2.2 + 2.3)	7.735.897	501.451	344.478	8.581.826	87.126	64.979	290.435	442.540
2.1. Opća potrošnja	5.999.606	445.903	321.965	6.767.474	72.097	59.599	273.781	405.477
2.2. Stambena izgradnja	1.656.203	48.876	17.827	1.722.906	13.633	4.790	12.551	30.974
2.3. Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	80.088	6.672	4.686	91.446	1.396	590	4.103	6.089
3. Ukupni krediti (1. + 2.)	15.068.845	1.395.942	691.185	17.155.972	178.983	169.054	584.677	932.714

Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	01.01. - 30.09.2022.	%	01.01. - 30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.415	0,3	49.591	4,5	2053
2)	Plasmani drugim bankama	2.258	0,2	22.897	2,1	1014
3)	Kreditni i poslovi lizinga	467.158	51,0	525.009	47,9	112
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	3.897	0,4	10.514	0,9	270
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	0	0,0	0	0,0	-
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	4	0,0	2	0,0	50
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	48.414	5,3	64.515	5,9	133
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	524.146	57,2	672.528	61,3	128
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	44.883	4,9	47.265	4,3	105
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0,0	0	0,0	-
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	4.064	0,4	7.107	0,6	175
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4.805	0,5	6.887	0,6	143
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	28.305	3,1	6.425	0,6	23
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	82.057	8,9	67.684	6,1	82
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	442.089	48,3	604.844	55,2	137
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	73.386	8,0	67.423	6,2	92
b)	Naknade po kreditima	9.397	1,0	9.036	0,8	96
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	18.537	2,0	20.094	1,8	108
d)	Naknade za izvršene usluge	310.464	33,9	327.879	29,9	106
e)	Prihod iz poslova trgovanja	162	0,0	22	0,0	14
f)	Ostali operativni prihodi	61.910	6,8	67.272	6,1	109
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	473.856	51,7	491.726	44,8	104
	UKUPAN PRIHOD (1c + 2g)	915.945	100	1.096.570	100	120
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađenja	71.780	7,8	30.632	2,8	43
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	134.093	14,6	161.704	14,7	121
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	205.873	22,4	192.336	17,5	93
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plata i doprinosa	202.902	22,2	218.295	19,9	108
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	125.302	13,7	131.089	12,0	105
3)	Ostali operativni troškovi	84.531	9,2	108.544	9,9	128
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	412.735	45,1	457.928	41,8	111
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	618.608	67,5	650.264	59,3	105
	UKUPAN RASHOD (1b7+3c)	700.665		717.948		102
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	297.337	32,5	446.306	40,7	150
5.	GUBITAK	0	0,0	0	0,0	-
6.	POREZI	2.544	0,3	12.848	1,2	505
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	714	0,1	174	0,0	24
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	369	0,0	907	0,1	246
9.	NETO-DOBIT	295.138	32,2	432.725	39,5	147
10.	NETO-GUBITAK	0	0,0	0	0,0	
11.	FINANSIJSKI REZULTAT (9. - 10.)	295.138		432.725		147

Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite po periodima

- % -

R. br.	Opis	30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.		30.09.2022.		30.09.2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratkoročne kredite	2,35	2,71	2,24	2,51	2,15	2,46	1,99	2,27	2,10	2,32
1.1.	Privredi	2,30	2,60	2,19	2,40	2,10	2,34	1,95	2,18	1,96	2,14
1.2.	Stanovništvu	7,22	13,53	8,37	15,36	8,53	14,70	7,65	13,52	7,91	13,01
1.3.	Ostalo	2,45	3,00	2,43	3,29	2,00	2,77	2,32	2,58	4,69	5,14
2.	Pon. kamatne stope na dugoročne kredite	4,64	5,59	4,57	5,46	4,47	5,33	4,07	4,88	4,48	5,40
2.1.	Privredi	3,47	3,74	3,62	3,88	3,44	3,70	3,17	3,39	3,61	3,87
2.2.	Stanovništvu	5,40	6,77	5,44	6,89	5,23	6,52	4,78	6,06	5,07	6,44
2.3.	Ostalo	3,25	3,45	3,21	3,41	3,12	3,29	3,00	3,11	3,80	4,15
3.	Ukupno pon. kamatne stope	3,32	3,93	3,14	3,65	3,28	3,86	3,04	3,58	3,12	3,64
3.1.	Privredi	2,56	2,85	2,51	2,73	2,48	2,72	2,31	2,54	2,32	2,52
3.2.	Stanovništvu	5,43	6,91	5,50	7,05	5,28	6,64	4,81	6,15	5,10	6,51
3.3.	Ostalo	2,63	3,11	2,70	3,33	2,42	2,97	2,73	2,89	4,29	4,69

Napomena: u pozicije 1.3., 2.3. i 3.3. - Ostalo, uključeni su krediti vladi i vladinim institucijama, krediti bankama i drugim finansijskim institucijama i ostali krediti.

Prosječne ponderisane NKS i EKS na depozite po periodima

- % -

R. br.	Opis	30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.		30.09.2022.		30.09.2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratkoročne depozite	0,33	0,32	0,35	0,34	0,20	0,20	0,24	0,24	1,00	1,00
1.1.	Privredi	0,65	0,62	0,50	0,50	0,54	0,54	0,28	0,28	0,69	0,69
1.2.	Stanovništvu	0,35	0,35	0,45	0,45	0,20	0,20	0,07	0,07	0,28	0,28
1.3.	Ostalo	0,29	0,28	0,29	0,29	0,14	0,14	0,26	0,26	1,30	1,30
2.	Pon. kamatne stope na dugoročne depozite	1,26	1,20	0,99	1,00	0,81	0,82	0,49	0,50	0,82	0,82
2.1.	Privredi	1,37	1,37	1,15	1,16	0,99	0,99	0,54	0,54	1,57	1,57
2.2.	Stanovništvu	1,28	1,17	0,96	0,97	0,74	0,76	0,54	0,55	0,66	0,66
2.3.	Ostalo	1,06	1,05	0,97	0,99	0,76	0,81	0,31	0,33	1,25	1,31
3.	Ukupno pon. kamatne stope	0,79	0,76	0,67	0,67	0,51	0,52	0,36	0,36	0,86	0,87
3.1.	Privredi	1,17	1,16	0,84	0,84	0,84	0,84	0,44	0,44	1,20	1,21
3.2.	Stanovništvu	1,12	1,03	0,87	0,88	0,64	0,65	0,42	0,43	0,64	0,64
3.3.	Ostalo	0,44	0,43	0,43	0,43	0,24	0,25	0,27	0,28	1,29	1,30

Napomena: u pozicije 1.3., 2.3. i 3.3. - Ostalo, uključeni su depoziti vlade i vladinih institucija, depoziti banaka i drugih finansijskih institucija i ostali depoziti.

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2023.

R. br.	Naziv MKO	Internet adresa	Direktor	Broj zaposlenih
1.	Mikrokreditno društvo CREDO CENTAR društvo sa ograničenom odgovornošću Mostar	www.credo-centar.ba	Bernard Stojanović	17
2.	Mikrokreditno društvo EKI d.o.o. Sarajevo	www.eki.ba	Mirsad Simičić	172
3.	Mikrokreditna fondacija "EKI"	www.eki.ba	Esad Uzunić	206
4.	Mikrokreditno društvo IuteCredit BH d.o.o. Sarajevo	www.iutecredit.ba	Melika Hadžijamaković - Salihović	13
5.	Mikrokreditna fondacija "LIDER"	www.lider.ba	Džavid Sejfović	69
6.	Mikrokreditna fondacija "LOK" Sarajevo	www.lok.ba	Elma Čardaklija - Bašić	52
7.	Mikrokreditna fondacija "MELAHA" Sarajevo	www.melaha.ba	Jakob Finci	4
8.	Mikrokreditna fondacija "MI-BOSPO" Tuzla	www.mi-bospo.org	Safet Husić	206
9.	Mikrokreditna fondacija "MIKRA"	www.mikra.ba	Sanin Čampara	167
10.	Mikrokreditna fondacija "MIKRO ALDI"	www.mikroaldi.org	Omar Softić	34
11.	„PARTNER MIKROKREDITNA FONDACIJA“	www.partner.ba	Senad Sinanović	256
12.	"PRVA ISLAMSKA MIKROKREDITNA FONDACIJA"	www.mfi.ba	Edina Hadžimurtezić	8
13.	Mikrokreditna fondacija "SUNRISE"	www.microsunrise.ba	Samir Bajrović	157
14.	Mikrokreditno društvo „PARTNER“ društvo sa ograničenom odgovornošću Tuzla	www.partner.ba	Fuad Šehović	54
UKUPNO				1.415

Napomena: nazivi MKF iz rješenja o upisu u registar kod Federalnog ministarstva pravde, a nazivi MKD iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	43.803	8,0	29.594	5,0	68
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	33.342	6,1	26.526	4,5	80
1b)	Kamatonosni računi depozita	10.461	1,9	3.068	0,5	29
2.	Plasmani bankama	182	0,0	0	0,0	0
3.	Kreditni	440.182	79,9	463.786	78,8	105
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	2.954	0,5	3.179	0,5	108
3b)	Neto krediti (3-3a)	437.228	79,4	460.607	78,3	105
4.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	24.706	4,5	21.942	3,7	89
5.	Dugoročne investicije	34.388	6,2	65.379	11,1	190
6.	Ostala aktiva	10.250	1,9	11.078	1,9	108
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	0	0,0	0	0,0	-
8.	UKUPNO AKTIVA	550.557	100	588.600	100	107
PASIVA						
9a)	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	12.292	2,2	11.702	2,0	95
9b)	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	215.159	39,1	226.880	38,5	105
9c)	Obaveze po dospjelim kamatama	1.212	0,2	1.435	0,2	118
10.	Ostale obaveze	26.719	4,9	31.014	5,3	116
11.	UKUPNO OBAVEZE	255.382	46,4	271.031	46,0	106
12.	Donirani kapital	48.098	8,7	48.098	8,2	100
13.	Osnovni kapital	3.696	0,6	3.696	0,6	100
14.	Višak prihoda nad rashodima	297.890	54,1	320.469	54,4	108
14a)	za prethodne godine	283.948	51,6	297.999	50,6	105
14b)	za tekuću godinu	13.942	2,5	22.470	3,8	161
15.	Manjak prihoda nad rashodima	55.474	10,1	55.568	9,4	100
15a)	za prethodne godine	55.078	10,0	55.412	9,4	101
15b)	za tekuću godinu	396	0,1	156	0,0	39
16.	Ostale rezerve	965	0,2	874	0,2	91
17.	UKUPNO KAPITAL	295.175	53,6	317.569	54,0	108
18.	UKUPNO PASIVA	550.557	100	588.600	100	107
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
19.	Otpisani krediti	135.466		132.550		98
20.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane povjerilaca	9.970		11.350		114
21.	Komisioni poslovi	209		206		99
22.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obaveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilansnim evidencijama i sl.	400		239		60
23.	Ostalo (sve ostale vanbilansne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	35.603		44.968		126

Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	10.602	5,9	12.160	5,6	115
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	10.352	5,8	11.910	5,5	115
1b)	Kamatonosni računi depozita	250	0,1	250	0,1	100
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	-
3.	Kreditni	165.440	92,8	194.146	90,0	117
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	4.213	2,4	3.092	1,4	73
3b)	Neto krediti (3-3a)	161.227	90,4	191.054	88,6	119
4.	Materijalna i nematerijalna imovina	5.026	2,8	6.776	3,2	135
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	-
6.	Ostala aktiva	1.498	0,9	5.608	2,6	374
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	0	0,0	0	0,0	-
8.	UKUPNO AKTIVA	178.353	100	215.598	100	121
PASIVA						
9a)	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	7.856	4,4	6.100	2,8	78
9b)	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	100.616	56,4	115.438	53,5	115
9c)	Obaveze po dospjelim kamatama	1.130	0,6	1.179	0,6	104
10.	Ostale obaveze	10.805	6,1	31.266	14,5	289
11.	UKUPNO OBAVEZE	120.407	67,5	153.983	71,4	128
12.	Donirani kapital	0	0,0	0	0,0	-
13.	Osnovni kapital	34.177	19,2	44.177	20,5	129
14.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	-
15.	Neraspoređena dobit (15a+15b)	10.191	5,7	2.543	1,2	25
15a)	prethodnih godina	10.348	5,8	-825	-0,4	-8
15b)	tekuće godine	-157	-0,1	3.368	1,6	-2145
16.	Zakonske rezerve	5.569	3,1	6.586	3,0	118
17.	Ostale rezerve	8.009	4,5	8.309	3,9	104
18.	UKUPNO KAPITAL	57.946	32,5	61.615	28,6	106
19.	UKUPNO PASIVA	178.353	100	215.598	100	121
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
20.	Otpisani krediti	13.282		16.865		127
21.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane povjerenika	7.367		9.601		130
22.	Komisioni poslovi	0		0		-
23.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obaveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilansnim evidencijama i sl.	0		0		-
24.	Ostalo (sve ostale vanbilansne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	15.490		22.452		145

Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfolija umanjen za odgođeni prihod po naknadama	Finansijski rezultat	Plasmani
1.	Mikrokreditno društvo CREDO CENTAR društvo sa ograničenom odgovornošću Mostar	4.442	4.182	287	2.918
2.	Mikrokreditno društvo EKI d.o.o. Sarajevo	167.536	153.869	4.600	78.983
3.	Mikrokreditna fondacija "EKI"	124.674	76.622	11.962	63.258
4.	Mikrokreditno društvo luteCredit BH d.o.o. Sarajevo	4.656	4.366	-769	8
5.	Mikrokreditna fondacija "LIDER"	29.358	28.189	325	18.946
6.	Mikrokreditna fondacija "LOK" Sarajevo	6.287	4.821	-81	3.758
7.	Mikrokreditna fondacija "MELAHA" Sarajevo	97	116	-29	0
8.	Mikrokreditna fondacija "MI-BOSPO" Tuzla	96.838	88.331	2.241	68.638
9.	Mikrokreditna fondacija "MIKRA"	71.573	58.788	1.005	45.757
10.	Mikrokreditna fondacija "MIKRO ALDI"	9.156	8.367	190	6.323
11.	„PARTNER MIKROKREDITNA FONDACIJA“	188.026	142.035	4.797	99.164
12.	"PRVA ISLAMSKA MIKROKREDITNA FONDACIJA"	2.480	2.130	-46	2.200
13.	Mikrokreditna fondacija "SUNRISE"	60.111	52.738	1.859	47.764
14.	Mikrokreditno društvo „PARTNER“ društvo sa ograničenom odgovornošću Tuzla	38.964	30.100	-750	19.013
UKUPNO		804.198	654.654	25.591	456.730

Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2023.

R. br.	Opis	MKO sa sjedištem u FBiH za period 01.01. - 30.09.2023.			
		Broj zaključenih ugovora	Isplate mikrokredita (u 000 KM)	NKS %	EKS %
1	2	3		4	5
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	28.611	41.645	21,00	28,17
1.1.	Uslužne djelatnosti	177	970	13,92	16,04
1.2.	Trgovinu	65	490	14,17	18,98
1.3.	Poljoprivredu	6.134	9.244	20,85	26,77
1.4.	Proizvodnju	36	322	12,78	17,07
1.5.	Stambene potrebe	2.553	5.351	19,79	26,25
1.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	12.270	16.411	22,82	30,53
1.7.	Ostalo	7.376	8.857	19,75	27,98
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	77.898	415.085	18,88	22,17
2.1.	Uslužne djelatnosti	1.293	13.913	11,88	13,96
2.2.	Trgovinu	353	4.046	12,97	15,11
2.3.	Poljoprivredu	20.453	110.253	18,13	20,75
2.4.	Proizvodnju	182	2.645	12,68	14,58
2.5.	Stambene potrebe	19.794	137.478	18,21	21,19
2.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	18.559	74.439	21,68	26,46
2.7.	Ostalo	17.264	72.311	19,29	22,88
3.	Ukupni mikrokrediti	106.509	456.730	19,07	22,71

Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO

- % -

NKS na:	01.01.-30.09.2019.	01.01.-30.09.2020.	01.01.-30.09.2021.	01.01.-30.09.2022.	01.01.-30.09.2023.
Kratkoročne mikrokredite	21,00	20,41	20,40	20,28	21,00
Dugoročne mikrokredite	19,31	19,13	19,44	18,80	18,88
Ukupne mikrokredite	19,56	19,30	19,57	18,96	19,07
EKS na:	01.01.-30.09.2019.	01.01.-30.09.2020.	01.01.-30.09.2021.	01.01.-30.09.2022.	01.01.-30.09.2023.
Kratkoročne mikrokredite	31,22	30,61	29,81	28,99	28,17
Dugoročne mikrokredite	23,06	23,15	23,58	22,66	22,17
Ukupne mikrokredite	24,27	24,15	24,36	23,33	22,71

Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2022.	%	Za period 01.01. - 30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	62.129	90,9	68.155	80,8	110
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	5.623	9,8	6.826	11,0	121
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	56.506	82,7	61.329	72,7	109
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	5.268	7,7	5.192	6,2	99
5.	Operativni rashodi	47.190	82,4	50.826	81,9	108
	OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI					
6.	Ostali poslovni prihodi	942	1,4	10.955	13,0	1163
7.	Ostali poslovni rashodi	473	0,8	387	0,6	82
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	3.052	5,3	2.959	4,8	97
9.	Višak/manjak prihoda nad rashodima prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	12.001		23.304		194
10.	Porez na višak prihoda nad rashodima	945	1,7	1.081	1,7	114
11.	Neto višak/manjak prihoda nad rashodima (9. - 10.)	11.056		22.223		201

Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2022.	%	Za period 01.01. - 30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	24.746	97,2	24.185	95,4	98
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	5.493	22,2	3.983	18,1	73
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	19.253	75,6	20.202	79,7	105
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	571	2,2	811	3,2	142
5.	Operativni rashodi	14.376	58,2	14.238	64,8	99
	OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI					
6.	Ostali poslovni prihodi	140	0,6	345	1,4	246
7.	Ostali poslovni rashodi	174	0,7	161	0,7	93
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	4.137	16,8	3.048	13,9	74
9.	Dobit/gubitak prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	1.277		3.911		306
10.	Porez na dobit	511	2,1	543	2,5	106
11.	Neto dobit/gubitak (9. - 10.)	766		3.368		440

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2023.

R. br.	Naziv lizing društva	Internet adresa	Direktor	Broj zaposlenih
1.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.porscheleasing.ba	Dejan Stupar	33
2.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	www.rlhb.ba	Nedim Milišić	46
3.	„SCANIA LEASING BH“ društvo sa ograničenom odgovornošću	www.scania.com/ba	Damir Slipičević	8
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.s-leasing.ba	Elma Hošo	26
UKUPNO				113

Napomena: nazivi lizing društava iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	4.384	1,0	5.565	1,1	127
2.	Plasmani bankama	6.167	1,4	11.679	2,2	189
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto (3a-3b-3c-3d)	342.550	78,4	407.807	77,6	119
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	383.834	87,8	463.148	88,1	121
3b)	Rezerve za gubitke	4.837	1,1	4.691	0,9	97
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	36.075	8,2	50.259	9,5	139
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	372	0,1	391	0,1	105
4.	Potraživanja od supsidijarnih lica	0	0,0	0	0,0	-
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	76.012	17,4	86.237	16,4	113
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina - vlastita sredstva	3.660	0,8	3.948	0,7	108
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog lizinga	102.437	23,4	112.886	21,5	110
5c)	Ispravka vrijednosti - vlastita sredstva	2.438	0,5	2.714	0,5	111
5d)	Ispravka vrijednosti - operativni lizing	27.647	6,3	27.883	5,3	101
6.	Dugoročne investicije	408	0,1	407	0,1	100
7.	Ostala aktiva (7a+7b+7c)	7.519	1,7	13.850	2,6	184
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	0	0,0	0	0,0	-
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+ nedospjela glavnica)	0	0,0	0	0,0	-
7a2)	Rezerve za zajmove	0	0,0	0	0,0	-
7b)	Zalihe	1.554	0,3	7.747	1,5	499
7c)	Ostala aktiva	5.965	1,4	6.103	1,1	102
	UKUPNA AKTIVA	437.040	100	525.545	100	120
	PASIVA					
8.	Obaveze po uzetim kreditima, neto (8a+8b-8c)	390.310	89,3	470.502	89,5	121
8a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	11.035	2,5	19.124	3,6	173
8b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	379.548	86,8	451.688	86,0	119
8c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	273	0,0	310	0,1	114
9.	Ostale obaveze	10.158	2,3	14.177	2,7	140
	UKUPNO OBAVEZE	400.468	91,6	484.679	92,2	121
10.	Osnovni kapital	15.916	3,7	16.719	3,2	105
11.	Rezerve	11.776	2,7	18.204	3,5	155
12.	Akumulirana dobit/gubitak	8.880	2,0	5.943	1,1	67
	UKUPNO KAPITAL	36.572	8,4	40.866	7,8	112
	UKUPNO PASIVA	437.040	100	525.545	100	120
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	4.621		4.113		89
	Novi otpis (+)	386		77		20
	Naplata (-)	425		97		23
	Trajni otpis (-)	469		627		134
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	4.113		3.466		84
	Ostala vanbilansna evidencija	56.871		109.978		193

Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Naziv lizing društva	Bilansna suma	Potraživanja po finansijskom lizingu	Neto stanje sredstava datih u operativni lizing	Finansijski rezultat	Plasmani
1.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	207.067	133.387	66.870	2.919	97.730
2.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	144.244	121.163	8.677	2.292	64.025
3.	„SCANIA LEASING BH“ društvo sa ograničenom odgovornošću	38.705	29.681	28	-784	31.138
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	135.529	123.576	9.428	1.973	56.817
UKUPNO		525.545	407.807	85.003	6.400	249.710

Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	01.01. - 30.09.2022.	%	01.01. - 30.09.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	Finansijski prihodi i rashodi					
1.	Prihodi od kamata	11.362	34,5	20.155	46,4	177
1a)	Kamate na plasmane bankama	74	0,2	61	0,1	82
1b)	Kamate po finansijskom lizingu	9.640	29,3	17.939	41,3	186
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	779	2,4	915	2,1	117
1d)	Ostali prihodi po kamatama	869	2,6	1.240	2,9	143
2.	Rashodi po kamatama	3.915	15,5	13.875	37,4	354
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	3.818	15,1	13.727	37,0	360
2b)	Naknade za obradu kredita	94	0,4	144	0,4	153
2c)	Ostali rashodi po kamatama	3	0,0	4	0,0	133
3.	Neto prihodi od kamata	7.447	22,6	6.280	14,4	84
	Operativni prihodi i rashodi					
4.	Operativni prihodi	21.599	65,5	23.327	53,6	108
4a)	Naknade za izvršene usluge	0	0,0	1	0,0	-
4b)	Naknada za operativni najam	17.002	51,6	19.190	44,1	113
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	101	0,3	0	0,0	0
4d)	Ostali operativni prihodi	4.496	13,6	4.136	9,5	92
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	3.181	9,7	100	0,2	3
4d)2	Prihodi od opomena	14	0,0	18	0,0	129
4d)3	Ostalo	1.301	3,9	4.018	9,3	309
5.	Operativni rashodi	21.689	86,1	23.294	62,8	107
5a)	Troškovi plata i doprinosa	4.008	15,9	4.045	10,9	101
5b)	Troškovi poslovnog prostora	10.859	43,1	12.123	32,7	112
5c)	Ostali troškovi	6.822	27,1	7.126	19,2	104
6.	Troškovi rezervi za gubitke	-414	-1,6	-87	-0,2	21
7.	Dobit prije poreza	7.771		6.400		82
8.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
9.	Neto dobit/gubitak	7.771		6.400		82

Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu - 30.09.2023.

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2023.			
		Broj ugovora	Iznos finansiranja (000 KM)	NKS %	EKS %
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	8	518	3,61	5,39
a.	Putnička vozila	4	54	6,25	8,10
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	3	369	2,47	3,74
c.	Mašine i oprema	1	95	6,50	10,27
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	8	518	3,61	5,39
a.	Pravna lica	8	518	3,61	5,39
b.	Preduzetnici	0	0	0,00	0,00
c.	Fizička lica	0	0	0,00	0,00
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	3.213	221.576	5,89	8,88
a.	Putnička vozila	2.023	106.059	6,07	9,38
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	1.037	89.066	5,94	8,28
c.	Mašine i oprema	153	26.451	5,00	8,84
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	3.213	221.576	5,89	8,88
a.	Pravna lica	2.910	207.188	5,88	8,43
b.	Preduzetnici	107	5.005	5,97	8,31
c.	Fizička lica	196	9.383	6,06	19,04
	Ukupno (1 + 2)	3.221	222.094	5,88	8,86

Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu

- % -

R. br.	Opis	30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.		30.09.2022.		30.09.2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Kratkoročni lizing ugovori:	6,80	13,76	4,12	8,06	3,80	6,37	3,94	8,77	3,61	5,39
1.1.	Pravna lica	3,22	6,12	4,12	8,06	3,80	6,37	3,83	6,15	3,61	5,39
1.2.	Preduzetnici	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.3.	Fizička lica	33,04	69,75	0,00	0,00	0,00	0,00	4,50	21,22	0,00	0,00
2.	Dugoročni lizing ugovori:	5,86	9,20	3,95	7,01	3,88	6,97	3,81	6,61	5,89	8,88
2.1.	Pravna lica	4,06	5,95	3,86	6,16	3,82	6,15	3,77	5,88	5,88	8,43
2.2.	Preduzetnici	5,00	7,33	4,69	7,60	3,73	6,22	3,99	6,86	5,97	8,31
2.3.	Fizička lica	22,31	38,96	4,81	18,17	4,75	18,30	4,33	18,16	6,06	19,04
	Ukupno	5,87	9,24	3,95	7,02	3,88	6,96	3,81	6,62	5,88	8,86

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

IZDAVAČ

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina**

Tel. +387 33 72 14 00

Faks +387 33 66 88 11

Internet stranica: www.fba.ba

e-mail: agencija@fba.ba